

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

«Μορφώστε τόν λαό ἐν σιωπῇ. Αὐτός θά'ναι ὁ μοναχικός σας ἄθλος.
Γιατί αὐτός ὁ λαός εἶναι θεοφόρος» (Ντοστογιέφσκι, ἀπό τίς διδαχές τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ)

Ὀκτώβριος 2009 – Ἀριθμ. 34

Συντάκτης: Ἐπίσκοπος Ἱερεμίας Φούντας, Μητροπολίτης Ἱ. Μ. Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Δημητσάνα Τ.Κ. 220 07 ἢ Μεγαλόπολη Τ.Κ. 222 00
Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις: www.imgortmeg.gr

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

(Κύριο ἄρθρο τοῦ νέου ἐβδομαδιαίου μας περιοδικοῦ στό Διαδίκτυο.
Παρασκευή 23 Ὀκτωβρίου 2009)

Ἀγαπητοί ἀδελφοί χριστιανοί,

1. Σᾶς εὐχομαι νά ἀπολαμβάνετε τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, γλυκύτερο τῆς ὁποίας δέν ὑπάρχει τίποτε στόν κόσμο. Ναί, ἀδελφοί, ἔχουμε πλαστεῖ γιά νά γευόμαστε τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τό ψάρι ἔχει πλαστεῖ γιά τό νερό. Καί τότε ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπόλυτα εὐτυχισμένος, ὅταν νοιώθει μέσα του αὐτό τό γλυκό χτυποκάρδι τῆς ἀγάπης γιά τόν Χριστό.

Ἀλλά δέν νοιώθουμε πάντα τήν ἀγάπη αὐτή γιά τόν Χριστό στήν καρδιά μας. Τί φταίει; Φταῖνε τά πάθη μας, ἀδελφοί μου! Αὐτά φταῖνε καί δέν μᾶς ἀφήνουν νά ἀπολαύσουμε τόν Θεό μας. Γι' αὐτό, ὅλο κι ὅλο ἡ ζωή τοῦ χριστιανοῦ εἶναι νά ἀγωνίζεται νά καθαρίζει τήν ψυχή του ἀπό τά ἁμαρτωλά πάθη (ἀπό τόν ἐγωισμό, ἀπό τήν σαρκικότητα, ἀπό τόν φθόνο καί τό μῖσος, ἀπό τήν ζήλεια καί τόν θυμό, κ.ἄ.), γιά νά μπορεῖ νά χαιρεται τόν Θεό του. Γιατί, ὅπως ὁ ἄνθρωπος μέ τά καθαρά καί γερά μάτια βλέπει καί χαιρεται τά ὠραῖα τῆς φύσεως, ἔτσι καί ὁ χριστιανός, ὅταν ἔχει καθαρή ψυχή, βλέπει παντοῦ τόν Θεό του καί γλυκαίνεται στήν παρουσία Του. Ἔτσι εἶπε ὁ Χριστός μας: «Εὐτυχισμένοι ὅσοι ἔχουν καθαρή τήν καρδιά, γιατί αὐτοί θά δοῦν τόν Θεό» (Ματθ. 5,8).

2. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πού λαχταράει ἡ ψυχή μας, σάν χριστονοσταλγική πού εἶναι, ὁ Ἰησοῦς Χριστός βρίσκεται, ἀδελφοί μου, στήν Ἐκκλησία. Καί ὅταν λέμε

Ἐκκλησία ἐννοοῦμε τὴν Θεία Λειτουργία. Γιατί πολλές φορές τό ἔχουμε πεῖ στά κηρύγματά μας, καί στά προφορικά καί στά γραπτά μας κηρύγματα, ὅτι τό τί εἶναι Ἐκκλησία τό γευόμαστε στήν Θεία Λειτουργία. Ἐκεῖ στήν Θεία Λειτουργία, πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα εἶναι τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας. Εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ πού σαρκώθηκε στήν Παναγία μας καί γεννήθηκε ἀπό Αὐτήν καί σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε γιά μᾶς, γιά τὴν σωτηρία μας. Ἐκεῖ στήν Θεία Λειτουργία μέ τὴν προσευχή καί ἰδιαίτερα μέ τὴν Θεία Κοινωνία ἐνωνόμαστε μέ τόν Χριστό, ἀλλά ἐνωνόμαστε καί μεταξύ μας. Γιατί τό ἴδιο Αἷμα, τοῦ Χριστοῦ τό Αἷμα, εἶναι σέ ὅλους μέσα μας μέ τὴν Θεία Κοινωνία.

3. Ἐχει πολύ ὠραῖα πράγματα ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἀδελφοί μου χριστιανοί. Ἡ πίστη μας ἔχει κείμενα, ἱερά κείμενα. Εἶναι τά θεόπνευστα κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν Ἁγίων Πατέρων μας. Σ' αὐτά τά κείμενα βλέπουμε καί μαθαίνουμε τό μεγαλεῖο τῆς πίστεως μας. Ἀλλά τό κακό πολλῶν σημερινῶν χριστιανῶν εἶναι ὅτι δέν διαβάζουν. Γι' αὐτό καί εἶναι ἀπαίδευτοι καί ἀθεολόγητοι. Θέλω, χριστιανοί μου, σάν Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας νά βοηθήσω σ' αὐτό, μαζί καί ἐγώ μέ τούς ἄλλους Συνεπισκόπους Πατέρες καί ἀδελφούς Ἱερεῖς. Γιατί ἐμεῖς οἱ κληρικοί ἰδιαίτερα εἴμαστε ὑπόχρεοι γιά τὴν κατήχηση τοῦ λαοῦ μας καί ἀλλοίμονο ἂν δέν καίει τὴν καρδιά μας ὁ πόθος γιά τό γλυκό καί ἀναγκαῖο αὐτό ἔργο τῆς κατηχήσεως τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν.

4. Ἀρχίζω, λοιπόν, στήν ἱστοσελίδα αὐτὴ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως, τὴν ὁποία, κατὰ τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ ποιμαίνω, ἀρχίζω, λέγω, νά παρουσιάζω κάθε ἐβδομάδα, ἡμέρα Παρασκευή, μιά πνευματικὴ τροφή θείου λόγου γιά τόν πιστό λαό. Τό περιεχόμενο τῆς ἐβδομαδιαίας αὐτῆς προσφορᾶς θά εἶναι ποικίλο: θά εἶναι τό ἐβδομαδιαῖο κήρυγμα, πού ἀναγιγνώσκεται στίς Ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Θά ἔχει ἐρμηνεῖα τῆς Ἁγίας Γραφῆς σέ κάποια ἁγιογραφική περικοπή, εἴτε μιά συστηματικὴ μελέτη τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἢ ἐρμηνεῖα τῶν Ἱερῶν Κανόνων κατὰ σειρά, κάποιο ἱερό διήγημα ἀπό τό ἱερό Συναξάριο ἢ, κατὰ καιρούς, κάποια θεολογικὴ μελέτη καί, τέλος, δέν θέλω νά παραλείπω τίς πανεπιστημιακές παραδόσεις ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη στοὺς φιλτάτους φοιτητές τῆς Θεολογίας. Αὐτό ἐπιθυμῶ γενικά νά εἶναι τό βασικὸ περιεχόμενο τῆς ἐβδο-

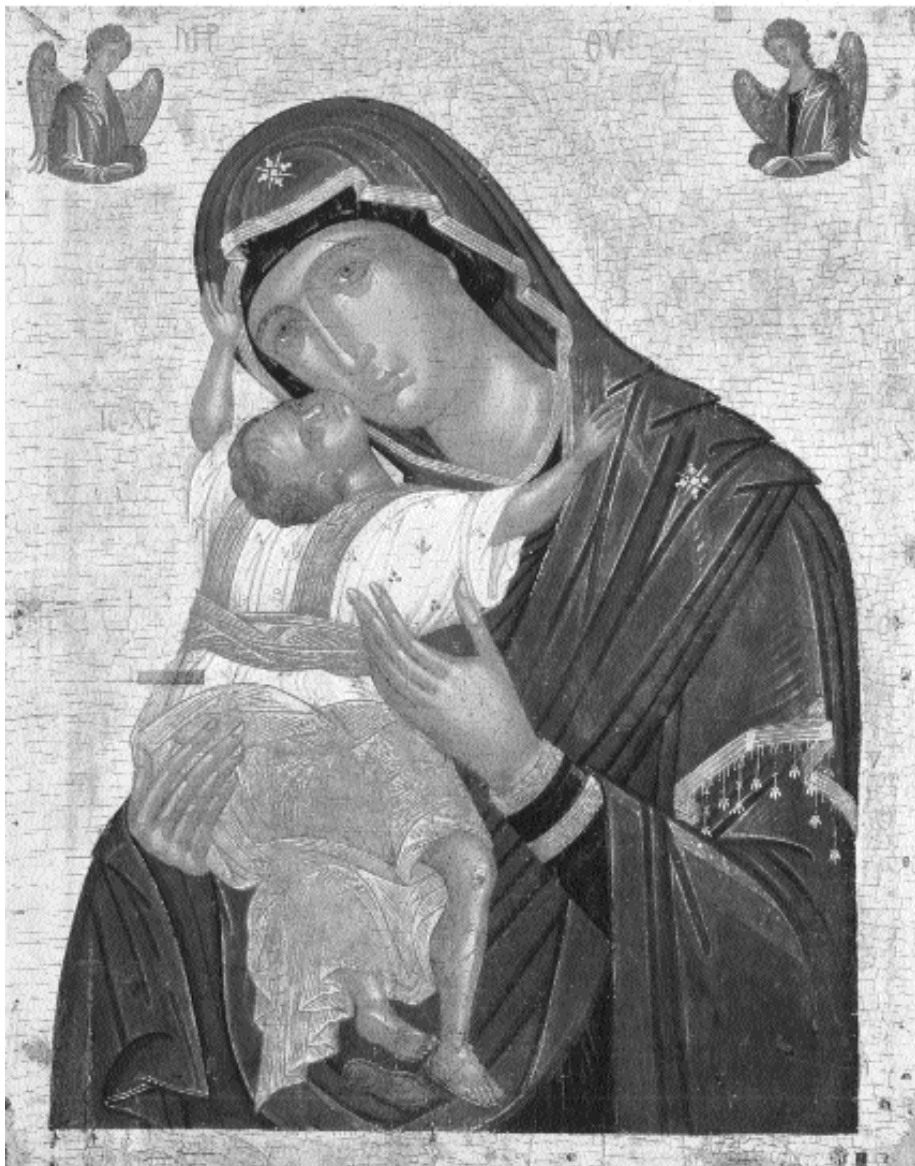
μαδιαίας κατηχητικῆς μου προσφορᾶς, τῆς Παρασκευῆς ἡμέρας.

Παρακαλῶ, ἀδελφοί, εὐχεσθε γιά τήν ταπεινότητά μου καί γιά τόν λαό τῆς Ποίμνης μου, νά βιώνουμε τήν μετάνοια, μέ τήν ὁποία καί μόνο θά πετύχουμε τήν σωτηρία μας, καί νά ἀγαπᾶμε τήν προσευχή καί τήν θεογνωσία, τήν μελέτη καί γνώση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τό ἴδιο εὐχομαι καί ἐγώ γιά σᾶς.

Ἡ Παναγία Δέσποινα ἄς μᾶς ἔχει ὅλους κάτω ἀπό τήν Σκέπη Της.

Μέ πολλές εὐχές

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἰερεμίας

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ἀγαπητοί ἀδελφοί,

1. Εὐχαριστῶ θερμῶς καί ἐκ βάθους καρδίας μου τούς Σεβασμιωτάτους Πατέρες Ἀρχιερεῖς, τούς ἀδελφούς Ἱερεῖς καί τούς ὀσιωτάτους Μοναχούς καί Μοναχές, ἀλλά καί τούς εὐσεβεῖς χριστιανούς καί μάλιστα τούς φιλτάτους φοιτητές τῆς θεολογίας γιά τούς καλούς λόγους πού μου εἶπαν, ἄλλοι προφορικῶς καί ἄλλοι γραπτῶς μέ ἐπιστολή τους, γιά ἐκεῖνο τό κείμενό μου, πού ἀπηύθυνα στούς Ἱερεῖς καί Μοναχούς τῆς ταπεινῆς μου Μητροπόλεως, ἐξηγώντας τούς λόγους πού μέ ἔκαναν νά ἀποσύρω τήν ὑπογραφή μου ἀπό τό κείμενο τό λεγόμενο «Ὁμολογία Πίστewας». Πραγματικά μέ βοήθησαν πνευματικά οἱ λόγοι αὐτοί τῶν σεβαστῶν καί Σεβασμιωτάτων Πατέρων καί ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καί μέ τόνωσαν, γιατί μου εἶπαν ὅτι τό κείμενό μου αὐτό ἔχει ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία καί πνευματικότητα.

2. Ὁμοίως εὐχαριστῶ καί ὅσους ἔγραψαν καί εἶπαν ἐναντίους λόγους καί μέ κατέκριναν γιά τήν πράξη μου αὐτή, τῆς ἀνακλήσεως δηλαδή τῆς ὑπογραφῆς μου. Καθένας βλέπει κατά τόν ὀφθαλμό πού ἔχει καί κρίνει κατά τόν νοῦν πού διαθέτει. Ὅλα μᾶς ὠφελοῦν, καί οἱ ἔπαινοι καί οἱ ἐπικρίσεις. Ἄς μου ἐπιτραπεῖ ὅμως νά πῶ ὅτι, ὅταν ἐπικρίνουμε τόν ἄλλο, νά τό κάνουμε αὐτό μέ πνεῦμα ὀρθοδόξου πνευματικότητας, μέ ἡσύχιο δηλαδή καί ταπεινό πνεῦμα, πού ὄχι μόνον ὠφελεῖ, ἀλλά καί γλυκαίνει τόν ἐπικρινόμενο καί τόν κινεῖ σέ προσευχή. Καί προσοχή πάλι, ὅταν ἐπικρίνουμε τόν ἄλλο, νά μή φαίνεται ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε οἱ μοναδικοί γνῶστες τῆς θεολογίας καί οἱ «σοῦπερ» Ὁρθόδοξοι, ἐνῶ ὁ ἄλλος «παραπατάει» στήν πίστη του καί τήν προδίδει. Καί ὅταν μάλιστα αὐτός ὁ ἄλλος εἶναι Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος, παρά τά ἁμαρτήματά του καί τίς ἀτέλειές του, κοπιᾶζει στόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί ἔχει δεχθεῖ στό παρελθόν, ἀλλά καί δέχεται καί τώρα γιά τήν διακονία του πολλά πετροβολητά ἀπό τούς ἀντιθέτους τῆς πίστεως. Καί ὅταν μάλιστα πάλι ὁ συντάκτης τῆς ἐπικρίσεως πιθανόν νά εἶναι λαϊκός, πού δέν θέλησε νά φορέσει τό τιμημένο μαῦρο ράσο, γιά νά φέρι καί αὐτός τόν ὄνειδισμό τοῦ Χριστοῦ ἀπό τούς ὑβριστές τῆς πίστεως, πού γλευάζουν τόν ἐμφανιζόμενο στόν δρόμο Ἱερέα.

3. Προσοχή, ἀδελφοί, στόν τρόπο τοῦ ἐλέγχου καί τῆς ἐπικρίσεως τῶν ἄλλων! Ἄς μήν τούς καταδικάζουμε καί τούς παρουσιάζουμε ὡς αἵρετικούς. Σέ κάποια ἐφημερίδα, γιά παράδειγμα, ἐγράφη περί τοῦ προσώπου μου ὅτι «ἕως πρό τινος εἶχα ἀντιπαπικόν καί ἀντιοικουμενιστικόν φρόνημα». Αὐτός πού ἔγραψε τήν φράση αὐτή θέλει νά πεῖ ὅτι τώρα, μέ τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου, δέν ἔχω τοιοῦτο

φρόνημα. Καί ὅμως δηλώνω καί διακηρύσσω ὅτι καί τώρα εἶμαι ἀντιπαπικός καί ἀντιοικουμενιστής, ὅπως ἔτσι εἶναι καί ὅλοι οἱ Ἱεράρχες Πατέρες. Γιατί ἐμεῖς εἶμαστε Ὁρθόδοξοι, οἱ δέ Παπικοί δέν εἶναι Ὁρθόδοξοι. Εἶναι Καθολικοί. Καί γιά τόν Οἰκουμενισμό δηλώνω ὅτι πιστεύω μαζί μέ τούς ἄλλους Πατέρες Ἱεράρχες στόν Ὁρθόδοξο Οἰκουμενισμό, πού ἐκφράζεται στήν λειτουργική εὐχή «Ἵπέρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», μέ βάση ὅμως ἡ ἔνωση αὐτή τήν ὀρθόδοξη πίστη μας καί τήν Ἐκκλησία μας. Σ' αὐτήν δηλαδή τήν Ἐκκλησία νά προσχωρήσουν οἱ ἀποκοπέντες ἀπό Αὐτήν σχισματικοί καί αἰρετικοί. Τόν ἄλλο Οἰκουμενισμό, τό νά συμφυρόμαστε δηλαδή μέ τούς αἰρετικούς, ὡς νά μή βλέπουμε διαφορές πίστεως μέ αὐτούς, καί νά νομίζουμε ὅτι ἀποτελοῦμε μέ αὐτούς μία Ἐκκλησία, ὄχι, τόν Οἰκουμενισμό αὐτόν τόν ἀποκρούουμε καί δέν τόν δεχόμαστε ὡς Ὁρθόδοξοι. Ἡ ΜΙΑ σώζουσα Ἐκκλησία εἶναι ΜΟΝΟΝ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Νά λοιπόν, πού καί μετά τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου εἶμαι καί ἀντιπαπικός καί ἀντιοικουμενιστής. Γιατί νά γράψει ἡ ἐφημερίδα τό «ἕως πρό τινος εἶχα ἀντιπαπικόν καί ἀντιοικουμενιστικόν φρόνημα»; Ἀκοῦστε, ἀκοῦστε, ἀδελφοί! Ἐπειδή ἀπέσυρα τήν ὑπογραφή μου ἀπό τό κείμενο εἶμαι προδότης καί παπικός!... Καί γιά τό πλῆθος τῶν Ἱεραρχῶν, τόσων ἀξίων καί παναξίων Ἀρχιερέων, πού δέν ὑπέγραψαν τό λεγόμενο ὡς «Ὁμολογία Πίστεως» κείμενο, θά ποῦν καί γι' αὐτούς τό ἴδιο; Ἐγώ ἔχω νά πῶ γιά τούς Σεβασμιωτάτους αὐτούς Πατέρες ὅτι σκέφτηκαν ἐκκλησιολογικά καί θεολογικά καί πολύ συνετά καί δέν τό ὑπέγραψαν. Καί αὐτούς ἤθελα νά μιμηθῶ ἐγώ μέ τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου. Καί εὐχαριστῶ τόν Χριστό μου, πού μέ φώτισε καί μέ δυνάμωσε νά πράξω ἔτσι. Καί λέγω «μέ δυνάμωσε», γιατί γνώριζα ἐκ τῶν προτέρων τήν πολεμική πού θά μοῦ γίνει, καί ὅμως τό τόλμησα. Γιατί, ὅπως μοῦ ἔγραψε κάποιος λόγιος Ἱεράρχης, ἐκφράζοντας τά συγχαρητήριά του γιά τήν ἐνέργειά μου αὐτή, «τό νά λέγεις καί νά ἐνεργεῖς σωστά στήν σημερινή ἐποχή, εἶναι σάν νά χύνεις αἷμα»! Μέ τόν λόγο του αὐτό ὁ Σεβασμιώτατος Πατήρ ἤθελε νά μοῦ πεῖ ὅτι καί τίς σωστές ἐνεργειές μας, πού κάνουμε, κατά τήν ἀρχιερατική μας συνείδηση, θά βρεθοῦν πολλοί νά μᾶς τίς πολεμήσουν καί μάλιστα θά μᾶς ματώσουν μέ τήν πολεμική τους αὐτή. Ἀλλά, ὅπως μοῦ ἔγραψε καί ἄλλος λόγιος Ἱεράρχης, «ἕξῃστιν τοῖς “σοῦπερ ὀρθοδόξοις” ἀσχημονεῖν»!

Προσοχή, ἀδελφοί μου, σ' αὐτό τό «σοῦπερ Ὁρθόδοξος»! Εἶναι αἰρετικό, ὅπως τό καθ' ἑαυτό αἰρετικό. Γιατί, ξέρετε τί καλεῖται αἵρεση; Αἵρεση εἶναι ἡ ἀλήθεια τραβηγμένη στά ἄκρα! Γι' αὐτό καί λέγεται «αἵρεση» ἀπό τό ρῆμα «αἰρέομαι - αἰροῦμαι», πού σημαίνει «ἐκλέγω», «προτιμῶ». Ὁ αἰρετικός δηλαδή δέν δέχεται ὅλη τήν ἀλήθεια, ἀλλά ἀπό ὅλη τήν ἀλήθεια ἐκλέγει ἕνα μέρος μόνο, τό τονίζει αὐτό τό ἐκλεγόμενο μέρος, τό παρατονίζει καί τό τραβάει στά ἄκρα. Γιά παρά-

δειγμα: Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Χριστός ἔχει θεία φύση, ὅπως καί ἔχει ἀνθρώπινη φύση. Ἄν τονίσουμε τήν θεία φύση στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ σέ βάρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, αὐτό εἶναι αἵρεση, ἡ αἵρεση τοῦ «μονοφυσιτισμοῦ».

4. Γιά τήν ἀνάκληση τῆς ὑπογραφῆς μου εἶπα καί πάλι ξαναλέγω ὅτι ὁ λόγος ἦταν ἡ «συννοδικότητα». Ἦθελα δηλαδή σέ μία τέτοια πράξη ὑπογραφῆς εἰς ἓνα κείμενο λεγόμενο «Ὁμολογία Πίστεως» νά εἶμαι σύμφωνος μέ ὅλο τό Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας. Καί ἐπειδή διεπίστωσα ὅτι ἀπό τούς ὀγδόντα (80) Ἱεράρχες, τούς συγκροτοῦντας τήν Ἱεραρχίαν τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, μόνον τρεῖς ὑπέγραψαν τό κείμενο, ἀπέσυρα τήν ὑπογραφή μου, χωρίς ὅμως νά ἐκφραστῶ καθόλου ἐναντίον τῶν ὑπογραψάντων τριῶν ἀγιωτάτων Ἱεραρχῶν, πού εὐλαβοῦμαι καί σέβομαι ἀπολύτως, ἀλλά οὔτε πάλι νά ἐκφραστῶ καί ἐναντίον ἐκείνων πού συνέταξαν τό κείμενο.

Τώρα ὅμως, μετά τήν σύγκληση τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Ὀκτωβρίου, ἔχω καί ἓνα ἐπί πλέον λόγο νά πιστεύω ὅτι πολύ καλῶς ἔπραξα καί ἀπέσυρα τήν ὑπογραφή μου ἀπό τό ἐν λόγῳ κείμενο. Καί ὁ λόγος αὐτός εἶναι ὅτι κατά τήν Ἱεραρχία ὁ πολὺς στήν θεολογία Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος, Ποιμένας τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος μου, ἀπέδειξε μέ ἰσχυρούς πειστικούς λόγους ὅτι τό λεγόμενο κείμενο «Ὁμολογία Πίστεως» «πάσχει» καί δέν ἀνταποκρίνεται πρός τίς Ὀρθόδοξες Ὁμολογίες Πίστεως τῶν Ἁγίων Πατέρων. Πραγματικά, ὁ Σεβασμιώτατος πατήρ κ. Ἱερόθεος ἀπέδειξε διά τῶν κειμένων πῶς πρέπει νά συντάσσονται οἱ Ὁμολογίες Πίστεως, οἱ ὁποῖες πρέπει νά φέρουν καί τό ὄνομα τοῦ συντάκτου τους, γιά νά εἶναι ἔγκυρες καί ὄχι ψευδεπίγραφες. Μετά τήν ἀγόρευση αὐτή τοῦ ἁγίου Ναυπάκτου στήν Ἱεραρχία εἶπα μέσα μου: «Εὐχαριστῶ, Παναγία μου, πού μέ φώτισες καί ἀπέσυρα τήν ὑπογραφή μου»!

5. Σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου, ἐμπιστευθεῖτε στήν Ἐκκλησία! Ἡ παρατηρούμενη στήν ἐποχή μας πολεμική κατά τῶν Ἱεραρχῶν κάνει τήν μεγάλη ζημιά – στήν ὁποία κυρίως χαίρεται ὁ Διάβολος – ὅτι κλονίζει τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ στήν Ἐκκλησία του, πού σέ κάθε ἐπαρχία ἐκφράζεται στόν Ἐπίσκοπο της. Καί ἂν ὁ λαός δέν ἀκουμπήσει στήν Ἐκκλησία, πού νά καταφύγει γιά νά σωθεῖ; Μιά κοπέλλα μοῦ ἔγραψε: «Πέστε μου, πού νά ἀκουμπήσω;»!...

Σᾶς παρακαλῶ νά διαβάσετε τήν μελέτη μου πού παραθέτω στό τέλος τοῦ παρόντος περιοδικοῦ περί τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεώς μας σέ διαφορά πρός τίς αἵρέσεις. Καί ζητῶ τήν εὐχή τῶν Σεβασμιωτάτων Πατέρων καί Ἱερέων καί τίς προσευχές τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν γιά νά ἀρχίσω στό ταπεινό περιοδικό τῆς Μητροπόλεως πού ποιμαίνω μία σοβαρή καί ἀπλή δογματική σειρά μελετῶν, ὡς ἀπλή κατήχηση

για τόν λαό στά θέματα πίστεως. Εἶναι τραγικό, ἀκόμη δέ καί κωμικό, τό ὅτι καί πολλοί ἀπό αὐτούς πού παριστάνουν τόν ἀγωνιστή καί τόν «σοῦπερ Ὁρθόδοξο», δέν ἔχουν μελετήσει τό μεγαλεῖο τῆς πίστεώς μας, ὅπως αὐτό ἐκφράζεται στήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη, στά κείμενα τῶν ἁγίων Πατέρων καί στήν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας. Διά δέ τό βίωμα πίστεως, πού τά χαρακτηριστικά του εἶναι τό ταπεινό καί σεμνό καί συμπαθητικό ὕφος, ὅπως ἔτσι εἶναι τό βίωμα τοῦ χριστιανοῦ πού διάγει τήν μετάνοιά του, δέν λέω τίποτα γι' αὐτούς τούς «σοῦπερ», γιατί θά καταδικάσω τόν ἑαυτό μου πρῶτα.

Ἀνακοινῶν ὅτι ἀπό τήν Παρασκευή 23 Ὀκτωβρίου ἔχω ἀρχίσει νά ἀναρτῶ στήν ἱστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως (www.imgortmeg.gr) κάθε Παρασκευή ἕνα ἐβδομαδιαῖο περιοδικό μέ θεολογικό - κατηχητικό περιεχόμενο πρὸς ὠφέλεια τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν.

Εὐχομαι ἡ καλή μας Παναγία νά εὐλογεῖ καί νά ἐκπληρῶνει τούς πόθους Σας καί νά μᾶς φυλάγει ὅλους ἀπό κάθε κακό, σωματικό καί πνευματικό.

Μέ πολλές εὐχές

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Ὁμιλία σέ Ἱερατική Σύναξη
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας
στίς Κατασκηνώσεις αὐτῆς εἰς Ρίζα Αἰτωλίας τήν 1-10-2009

Θέμα: ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Σεβασμιώτατε Ποιμενάρχα
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας
κ. ΚΟΣΜΑ,

Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν μεγάλη τιμή στό πρόσωπό μου νά μιλήσω στό Συνέδριο τῶν Ἱερέων τῆς μεγάλης καί εὐλογημένης Μητροπόλεώς Σας.

Πρόλογος

Θεωρῶ, ἀγαπητοί μου συμπρεσβύτεροι ἀδελφοί, ὡς τολμηρό νά ὀμιλῶ ἐνώπιόν Σας, παρουσία μάλιστα τοῦ Ποιμενάρχου Σας. Αὐτό ὅμως γίνεται μέ τήν πρόσκληση Αὐτοῦ, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. ΚΟΣΜΑ, τόν Ὅποϊον ἐγώ εὐλαβοῦμαι ἰδιαιτέρως γιά τό ταπεινό καί ἱεραποστολικό Του φρόνημα καί γιά τήν πολλή Του εὐλάβεια κατά τήν τέλεση τῆς θείας λατρείας.

Σᾶς βλέπω μέ πολύ σεβασμό. Εἶστε εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καί πολλοί ἀπό Σᾶς ἔχετε λευκανθεῖ στήν τέλεση τῶν ἱερῶν Σας καθηκόντων.

Δέν γνωρίζω τήν Μητρόπολή Σας, ἄν καί κατάγομαι ἀπό τήν πλευρική Μητρόπολη τῆς Ναυπάκτου. Τό συγκινητικό ἀναμνηστικό μου ἀπό τήν Μητρόπολη Ἀκαρνανίας εἶναι τό ὅτι ἤρθα σ' αὐτήν πρό πενήντα ἐτῶν μέ τήν μακαριστή Μητέρα μου, γιά νά παραδώσουμε στήν γῆ της τό σῶμα τοῦ ἀγίου Ποιμενάρχου μας, τοῦ καλοκάγαθου ἐκείνου Χριστοφόρου Ἀλεξανδροπούλου, τοῦ ἀπό τήν πόλη τοῦ Ἀγρινίου καταγομένου. Εὐχαριστῶ δέ τόν Σεβασμιώτατο Ποιμενάρχη τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς κ. ΚΟΣΜΑ, γιατί μοῦ παρέχει πάντοτε τήν ἄδεια νά ἔρχομαι νά ψάλλω Τρισάγιο στόν Τάφο τοῦ Μακαριστοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου, τόν Ὅποϊον ἔχω ἐνθρονίσει βαθιά στήν καρδιά μου ἀπό τήν παιδική μου ἡλικία.

Τό ἄλλο πού μέ συνδέει μέ τήν Μητρόπολή Σας εἶναι ἡ Παναγία ἡ Προυσιώτισσα. «Εἰς πόλιν ἢ εἰς Ρούμελην ὅπου περιπατήσεις, παντοῦ ἀκούεις ὄνομα τό

τῆς Προυσιωτίσσης»! Ἀπό τήν Μητρόπολή Σας αὐτή τῆς Ἀκαρνανίας ἐπέρασα, πρὶν ἀπό 50 περίπου χρόνια, καί περπάτησα, μέ τήν μακαριστή πάλι Μητέρα μου, 11 ὥρες δρόμο, γιά νά πάω νά προσκυνήσω γιά πρώτη φορά τήν θαυματουργό Εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἐκεῖ ὅπου ἔχει τόν θρόνο Τῆς.

Τό θέμα, ἀγαπητοί συλλειτουργοί ἱερεῖς, τό ὁποῖο μοῦ ἀνέθεσε ὁ Σεβασμιώτατος πατήρ νά ἀναπτύξω εἶναι: *Κατηχητική Διακονία τοῦ Ἱερέως.*

Τό θέμα αὐτό, πατέρες μου, δέν εἶναι εὐκόλο, ὅπως ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, ἀλλά εἶναι θέμα εὐρύ, βαθύ καί σοβαρό. Θά τό παρουσιάσω μέ ὅση δυνατή ἀπλότητα μπορῶ.

1. Ὁ Ἱερεύς ἔχει καί κατηχητικό καί ὄχι μόνο λατρευτικό ἔργο

(α) Κατά πρῶτον θέλω νά πῶ ὅτι ὁ ἱερέας μαζί μέ τήν λειτουργική του διακονία ἔχει καί κατηχητική διακονία. Γιατί ἐπικρατεῖ σέ πολλούς, ἤ σέ μερικούς τοῦλάχιστον, ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ ἱερέας εἶναι μόνον ὁ τελετουργός τῶν Μυστηρίων καί δέν εἶναι ὁ κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί ἄρα δέν ἔχει κατηχητική διακονία. Αὐτό, πατέρες μου, εἶναι ἕνα μεγάλο λάθος, πού ἔκανε μεγάλη ζημιά στους ἱερεῖς, γιατί παραμέλησαν τήν κατηχητική τους διακονία, ἀλλά τό λάθος αὐτό ἔκανε ζημιά καί στόν λαό τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό ἀπό τήν ἀρχή θέλω νά ἀποδείξω ὅτι ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ Κατήχηση καί μάλιστα αὐτή εἶναι τό πρῶτιστο ἔργο του.

Εἶναι γνωστό ἀπό τά κείμενά μας ὅτι τήν Θεία Λειτουργία τήν τελοῦσε πρῶτα μόνον ὁ Ἐπίσκοπος. Ποιό ὅμως ἦταν τότε τό ἔργο τῶν πρεσβυτέρων, τῶν σημερινῶν ἱερέων; Τό ἔργο τῶν ἱερέων πρῶτα ἦταν ἀποκλειστικά καί μόνον ἡ διδασχία, ἡ κατήχηση τοῦ λαοῦ. Οἱ ἱερεῖς πρῶτα ἀνελάμβαναν αὐτό τό μεγάλο, τό ὑψηλό καί δύσκολο ἔργο, τό νά διδάσκουν τούς κατηχουμένους προετοιμάζοντάς τους ἐπί συνεχῆ ἔτη γιά τό βάπτισμά τους, ὥστε νά γίνουν συνειδητά μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἰδιαίτερα δέ οἱ ἱερεῖς ἔκαναν ἔντονη τήν διδασκαλία τους στήν τελευταία τάξη τῶν κατηχουμένων, πού θά βαπτίζονταν τήν νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Σ' αὐτό ἀπέβλεπε ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Κατά τήν περίοδο αὐτή οἱ ἱερεῖς ἐδίδασκαν στους κατηχουμένους γιά σαράντα μέρες ἐρμηνευτικῶς ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη. Ὅτι αὐτό εἶναι ἀλήθεια φαίνεται ἀπό τά κατάλοιπα καί σήμερα ἀναγνώσματα στό Τριώδιο ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἀναγνώσματα ἀπό τά ἱστορικά της βιβλία (Γενέσεως τό ἀνάγνωσμα), ἀπό τά

σοφιολογικά ἢ διδακτικά της βιβλία (Παροιμιῶν ἢ Σοφίας Σολομῶντος τό ἀνάγνωσμα) καί ἀπό τά ἱστορικά της βιβλία (Προφητείας Ἡσαΐου τό ἀνάγνωσμα). Εἶναι ὅμως ἀπορίας ἄξιον τό πῶς τά κατάφερναν οἱ κατηχητές αὐτοί ἱερεῖς νά διεξέρχονται σέ σαράντα ἡμέρες ἐρμηνευτικῶς ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη. Κατά πρῶτον πρέπει νά ὑποθέσουμε, αὐτό πού ἀσφαλῶς εἶναι ἀλήθεια, ὅτι καί στά προηγούμενα ἔτη μαθητείας τῶν κατηχομένων ὑπῆρχε διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλά τήν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἡ ἐρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν ἐντατική. Τά μαθήματά της ἦταν καθημερινά καί πολύωρα! Ἔτσι σφαιρικά καί γενικά οἱ κατηχητές τότε ἱερεῖς σέ σαράντα μόνο μέρες ἐρμήνευαν ὅλη τήν Παλαιά Διαθήκη.

Ὅστε λοιπόν τό κύριο ἔργο τῶν πρεσβυτέρων ἱερέων στήν πρώτη Ἐκκλησία ἦταν ἡ Κατήχηση. Διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὶν ἀπό τό βάπτισμα τῶν κατηχομένων καί διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔπειτα μετά τό βάπτισμά τους. Μάλιστα ἡ διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀρχίζε ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο, γι' αὐτό καί τά ἀναγνώσματα μετά τό Πάσχα, μετά δηλαδή ἀπό τήν βάπτισμα τῶν κατηχομένων τήν νύχτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, εἶναι ἀπό τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο.

Στά πρῶτα χρόνια τῆς Ἐκκλησίας, ξαναλέγω, οἱ ἱερεῖς ὡς ἀποκλειστικό τους ἔργο εἶχαν τήν κατήχηση. Καί ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ὡς πρεσβύτερος ἔκανε τίς Κατηχήσεις, πού μᾶς διασώζονται στό ὄνομά του. Ὁ Ἐπίσκοπος στήν πρώτη Ἐκκλησία καθόριζε τό κατηχητικό ἔργο τῶν ἱερέων καί ἐξέταζε ἔπειτα τούς κατηχηθέντες, ἀπό δέ τήν ἐξέταση αὐτή φαινόταν ἂν οἱ ἱερεῖς ἔκαναν καλά τό ἔργο τῆς κατηχήσεως.

(β) Δέν εἶναι λοιπόν ὁ ἱερεὺς τελετουργός τῶν Μυστηρίων μόνο, ἀλλά εἶναι καί διδάσκαλος, εἶναι καί κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Γιατί δέν ὠφελεῖ νά τελεῖ ὁ ἱερεὺς μόνο τά Μυστήρια, ἂν ὁ λαός στόν ὁποῖο τελεῖ τά Μυστήρια δέν εἶναι κατηχημένος, γιά νά γνωρίζει τήν ἔννοια τῶν ἱερῶν αὐτῶν τελετῶν. Ὁ καλός ἱερεὺς θέλει οἱ χριστιανοί τῆς ἐνορίας του νά ἔχουν ἐνσυνείδητη συμμετοχή στήν Θεία Λειτουργία καί σ' ὅλη τήν θεία λατρεία. Καί γι' αὐτό πρέπει νά τούς ἐξηγεῖ τί νόημα ἔχει τό κάθε τί πού τελεῖται στήν Ἐκκλησία. Μόνη ἡ λατρεία χωρίς τήν ἐρμηνεία της δέν δημιουργεῖ σωστούς καί προχωρημένους στήν πίστη καί τήν ἀρετή χριστιανούς.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἔπειτα, εἶπε στούς Ἀποστόλους Του ὅχι μόνον τό «βαπτί-

σατε», δηλαδή μόνο, τήν τέλεση τῶν Μυστηρίων, ἀλλά εἶπε καί τό «μαθητεύσατε» καί τό «διδάσκοντες», ἐκφράσεις πού δηλώνουν τό κατηχητικό ἔργο τῶν ἱερέων.

(γ) Μοῦ ἀρέσει ἰδιαίτερα, πατέρες ἱερεῖς, μοῦ ἀρέσει ἰδιαίτερα, λέγω, μία περικοπή τοῦ προφήτου Μαλαχίου περί τῶν ἱερέων. Ὁ Μαλαχίας, προφήτης τοῦ 5ου αἰ., ὁ τελευταῖος χρονολογικά προφήτης, στήν περικοπή αὐτή εἶναι ἀπογοητευμένος ἀπό τούς συγχρόνους του ἱερεῖς καί ὁ νοῦς του πηγαίνει στά παλαιά χρόνια καί ὀμιλεῖ γιά τόν ἱερέα ἐκεῖνων τῶν ἐτῶν. Καί παρουσιάζει στούς συγχρόνους του πῶς ἦταν ὁ ἰδανικός ἐκεῖνος ἱερέας τῶν προηγουμένων ἐτῶν, γιά νά γίνει αὐτός πρότυπο καί στούς συγχρόνους ἱερεῖς. Ὁ ἱερεύς ἐκεῖνος, λέγει ὁ προφήτης, εἶχε τήν «*Τωρά*» στό στόμα του, ἦταν, δηλαδή, κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καί ἔτσι οἱ παλαιοί ἐκεῖνοι ἱερεῖς διδάσκοντες τόν λόγο τοῦ Θεοῦ συγκρατοῦσαν τόν λαό ἀπό τήν ἁμαρτία, ἀλλά καί πολλούς ἁμαρτωλούς τούς ἔκαναν νά ἐπιστρέψουν στόν Θεό (βλ. Μαλαχ. 2,6). Ἔτσι, κατά τόν ὠραῖο αὐτό λόγο τοῦ προφήτου Μαλαχίου ἔργο τῶν ἱερέων εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ λαοῦ (βλ. καί Ἀγγ. 2,11. Ζαχ. 7,3), ὥστε νά τόν συγκρατοῦν στόν Θεό, ἀλλά καί νά τόν ἐπαναφέρουν σ' Αὐτόν, ὅταν παραστρατεῖ. Ἡ, ὅπως τό λέγει ὁ Ψαλμωδός, ἔργο τῶν ἱερέων εἶναι τό «*διδάξω ἀνόμους τάς ὁδοῦς σου καί ἀσεβεῖς ἐπί σέ ἐπιστρέψουσι*» (Ψαλμ. 50,15). Στόν ἐπόμενο στίχο ὁ προφήτης Μαλαχίας δικαιολογεῖ γιατί ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ λαοῦ. Γιατί, λέγει, «*ὁ λαός κρεμιέται ἀπό τά χεῖλη τοῦ ἱερέως, ζητώντας ἀπό αὐτόν λόγον*» (Μαλαχ. 2,7)! Τί ὠραῖος πού εἶναι ὁ λόγος αὐτός τοῦ προφήτου! «*Ὁ λαός κρεμιέται ἀπό τά χεῖλη τοῦ ἱερέως, ζητώντας ἀπό αὐτόν λόγον*»! Κύριο λοιπόν ἔργο τῶν ἱερέων, ὅπως τό τονίζει ἤδη καί αὐτή ἡ Παλαιά Διαθήκη, εἶναι ἡ διδαχή στό ποιμνιό τους.

2. Τό ἀκατήχητο τοῦ λαοῦ μας

(α) Καί σεῖς λοιπόν οἱ ἱερεῖς, πατέρες, μαζί μέ ἐμᾶς τούς Ἐπισκόπους ἐπιβαρύνεστε μέ τήν κατήχηση τοῦ λαοῦ. Καί δέν ἔχετε ὡς ἔργο σας μόνο τό τελετουργικό.¹ Εἶναι δέ ἀνάγκη, πατέρες ἱερεῖς, σήμερα μάλιστα περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, εἶναι ἀνάγκη, λέγω, στήν σημερινή ἐποχή ἡ Ἐκκλησία νά κάνει

1. Θυμᾶμαι μέ συγκίνηση κάποιο λόγο τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεγάρων κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὁποῖος λόγος μέ κρατᾷ στά πόδια μου μέ ζῆλο στό ἔργο τῆς Διδαχῆς. Σέ κάποια σύναξη τῶν ἱερέων, ὅταν καί ἐγώ ἀνῆκα στήν Μητρόπολη Μεγάρων, ὁ Ἐπίσκοπος κ. Βαρθολομαῖος μᾶς εἶπε: «Τό ἔργο τῆς κατηχήσεως τοῦ λαοῦ πίπτει στά χέρια τῶν ἱερομονάχων καί μάλιστα τῶν μορφωμένων»!

διά τῶν ἱερέων τῆς τήν κατήχηση τοῦ λαοῦ τῆς. Γιατί ὁ λαός μας εἶναι ἀκατή-
χητος. Μά, εἶναι φοβερά ἀκατήχητος! Καί ὅταν λέω ἀκατήχητος ἐννοῶ ὅτι δέν
ξέρει τίποτα ἀπό Ἁγία Γραφή, ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Δέν
γνωρίζει τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως μας καί τήν νόστιμη καί θεραπευτική διδασκαλία
τῶν ἁγίων Πατέρων μας. Καί ἀφοῦ ὁ λαός εἶναι ἀκατήχητος στήν πίστη του,
παρουσιάζει πτώση καί στήν πνευματικότητά του καί τήν ἠθική του. Γιά τήν
κατάστασή του δέ αὐτή, βέβαια, εὐθύνονται οἱ ἱερεῖς, γιατί δικό τους ἔργο, εἶπαμε
παραπάνω, εἶναι ἡ κατήχηση τοῦ λαοῦ.

(β) Θά σᾶς ἀναφέρω, συμπρεσβύτεροί μου ἱερεῖς, μία περικοπή ἀπό τήν Παλαιά
Διαθήκη, ἀπό τόν προφήτη Ὡσηέ, στήν ὁποία ὁ προφήτης μέ μελανά χρώματα
διαζωγραφίζει τήν θλιβερή κατάσταση τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του καί ὡς
αἰτία τῆς καταστάσεως αὐτῆς εὐρίσκει τούς ἱερεῖς. Ὁ προφήτης παρατηρεῖ με-
λαγχολικά ὅτι «δέν ὑπάρχει ἀλήθεια, οὔτε ἀγάπη, οὔτε γνώση Θεοῦ στήν χώρα». Ἀντίθετα,
στήν χώρα ἐπικρατοῦν «ψευδορκίες, δολοφονίες καί κλοπές καί μοιχεῖες
καί αἵματα πάνω στά αἵματα συσσωρεύονται» (Ὡσ. 4,1-2). Δέν νομίζετε, πα-
τέρες, ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ προφήτου ἀρμόζουν καί γιά τήν ἐποχή μας καί μά-
λιστα γιά τήν χώρα μας, τήν πατρίδα μας τήν Ἑλλάδα, στήν ὁποία πραγματικά,
ὅπως τό λέγει ὁ προφήτης, «ψευδορκίες καί δολοφονίες καί κλοπές καί μοιχεῖες
πολλαπλασιάζονται καί ὁ ἕνας φόνος διαδέχεται τόν ἄλλο»;!...

Ποιός φταίει τώρα γιά τήν κατάσταση αὐτή; Ἄλλοι λένε ὅτι φταίει ἐκεῖνο,
ἄλλοι ὅτι φταίει τό ἄλλο καί ἄλλοι ὅτι φταίει ὁ τάδε καί ὁ τάδε. Ὅμως ὁ προφήτης
Ὡσηέ λέει γιά τήν κατάσταση τῆς ἐποχῆς του: «Μήν κατηγορεῖτε κανέναν καί
μή ρίπτετε σέ κανέναν ἄλλον εὐθύνες. Σέ σᾶς, Ἱερεῖς, ἀπευθύνω τήν κατηγορία
μου» (Ὡσ. 4,4). Ὡς αἰτία λοιπόν τῶν κακῶν, αὐτῶν πού παρατηροῦνται στήν
χώρα τοῦ Ἰσραήλ, ὁ προφήτης Ὡσηέ βρῖσκει τούς ἱερεῖς. Καί σέ τί φταῖνε οἱ
ἱερεῖς; Κατά τόν προφήτη φταῖνε στό ὅτι «ἀπέρριψαν τήν γνώση τοῦ Θεοῦ» (Ὡσ.
4,6), δέν τούς ἐνδιέφερε δηλαδή ἡ θεολογία, καί ἔτσι δέν δίδασκαν στόν λαό τόν
νόμο τοῦ Θεοῦ. Καί ὁ λαός λοιπόν «καταστρέφεται ἀπό τήν ἔλλειψη τῆς γνώσεως
τοῦ Θεοῦ», λέγει ὁ προφήτης (Ὡσ. 4,5β), Καί παρουσιάζει ὁ προφήτης τόν ἴδιο
τόν Θεό νά λέει μελαγχολικά γιά τήν κρατοῦσα κατάσταση τοῦ λαοῦ, ἀλλά καί
νά ἐξαγγέλλει τήν τιμωρία στούς ἐνόχους ἱερεῖς: «Καταστράφηκε ὁ λαός μου –

Πολύ μοῦ ἄρεσε αὐτός ὁ λόγος τοῦ σοφοῦ καί ἐναρέτου Ἐπισκόπου Μεγάρων κ. Βαρθολομαίου καί,
ὅταν τόν ἄκουσα, ἐπιδόθηκα μέ μεγαλύτερο ζήλο στό ἔργο τῆς κατηχήσεως.

λέγει ὁ Θεός – ἀπό ἔλλειψη γνώσεως. Ἐπειδὴ σύ, ἱερέα, ἀπέριψες τὴν γνώση μου, θά σέ ἀπορρίψω καί Ἐγώ ἀπό τό νά εἶσαι ἱερέύς μου. Ἐπειδὴ ἐσύ λησμονήσες τόν νόμο τοῦ Θεοῦ σου, θά λησμονήσω καί Ἐγώ τά παιδιά σου» (4, 5β-6)! Πῶς θά τιμωρήσει ὁ Θεός τά παιδιά τῶν ἱερέων; Ἦταν τιμή, ἦταν δόξα, τότε, ὅπως καί τώρα, νά εἶναι κανεῖς παπαδοπαίδι. Λόγω ὅμως τῆς κακῆς διαγωγῆς τῶν ἱερέων πατέρων τους, ἐξέπεσαν καί τά παιδιά τους ἀπό τὴν τιμὴ αὐτῆ, γιατί ἀκολούθησαν καί αὐτά τὴν ἴδια τακτικὴ μέ τούς κακούς πατεράδες τους ἱερεῖς. Ἐτσι, λέγει παρακάτω ὁ προφήτης γιά τά παιδιά τῶν ἱερέων ὅτι «τὴν δόξα τους μέ ντροπὴ τὴν ἀντάλλαξαν» (Ῥσ. 4,7)!

(γ) Μέ τί ἀσχολοῦνταν ἐπὶ τέλος τότε οἱ ἱερεῖς, ἀφοῦ δέν ἀσχολοῦνταν μέ τὴν διδασκαλία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στόν λαό τους; Ἀσχολοῦνταν μόνο μέ τὴν λατρεία. Ὅταν ὅμως ὁ λαός δέν εἶναι πεπαιδευμένος θεολογικά, ὅταν δηλαδή δέν τοῦ γίνεται κατήχηση, τότε ἡ λατρεία δέν εἶναι ἀπολαυστική, ἀλλά καταντᾶ νά εἶναι τυπική καί μηχανική. Καί ὅλο τό ζωντανό καί νόστιμο πνεῦμα τῆς πίστες μας καταπνίγεται σέ μία τυπικότητα τῶν λατρευτικῶν τελετῶν καί ἐκδηλώσεων. Ἀφήνω δέ καί τό ἄλλο, τό ὁποῖο συνέβαινε στὴν ἐποχὴ τοῦ προφήτου, τό ὅτι δηλαδή σέ μία τέτοια λατρεία, ἔτσι τελουμένη, εὐκόλα μπορεῖ νά εἰσχωρήσουν καί ξένα πρὸς τό καθαρὸ πνεῦμα τῆς πίστες στοιχεῖα. Καί μία τέτοια λατρεία καταντᾶ νά πεῖ κανεῖς ὅτι γίνεται ἀμαρτωλή, ὅτι εἶναι καθαρὴ ἀμαρτία!... Ἐτσι θά ἐρμηνεύσουμε τόν φοβερό παρακάτω λόγο τοῦ προφήτου Ἰσηέ, πού τόν βάζει μάλιστα στό στόμα τοῦ Ἰδίου τοῦ Θεοῦ νά εἰπωθεῖ. Λέγει λοιπόν ὁ Θεός: «Οἱ ἱερεῖς τρέφονται ἀπὸ τὴν ἀμαρτία τοῦ λαοῦ καί τὴν ἀμαρτία του αὐτὴ ἐπιθυμοῦν» (Ῥσ. 4,8)! Ὁ στίχος αὐτός εἶναι πράγματι φοβερός! Ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἀμαρτία τοῦ λαοῦ; Εἶναι ὅλο τό σύστημα τῆς λατρείας, ἔτσι ὅπως γινόταν. Οἱ δέ ἱερεῖς εἶχαν συμφέρον ἀπὸ μία τέτοια λατρεία, γιατί τούς ἦταν προσοδοφόρα. Καλὰ λοιπόν τό λέει ὁ στίχος μας ὅτι οἱ ἱερεῖς «ἐπιθυμοῦν τὴν ἀμαρτία τοῦ λαοῦ»! Πραγματικά, ὁ στίχος αὐτός εἶναι φοβερός! Καί ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ ὅτι ὁ λόγος αὐτός τοῦ προφήτου ἀκουόμενος ἀπὸ τά βᾶθη τῶν αἰώνων, αἰώνων βᾶθη, φτάνει μέχρι τὴν ἐποχὴ μας, γιὰ νά ἐλέγξει καί στὴν δικὴ μας ἐποχὴ μία οὕτω πως τελουμένη λατρεία, χριστιανικὴ μάλιστα, καί αὐτό λόγω πολλῶν ἀπαιδευτῶν ἱερέων!...

3. Ανάγκη θεολογικῆς καταρτίσεως τῶν Ἱερέων

(α) Τί θά γίνει, λοιπόν, ἀγαπητοί καί σεβαστοί πρεσβύτεροι ἱερεῖς; Τό θέμα εἶναι πολύ σοβαρό. Ἀπό μᾶς τούς ἱερεῖς ἐξαρτᾶται καί ἡ σωτηρία ἀλλά καί ὁ χαμός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀκοῦστε ἕνα φοβερό πάλι λόγο τοῦ Θεοῦ στόν προφήτη Ἰεζεκιήλ: «Ἄν χαθοῦν (οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ σου) καί δέν τούς προειδοποιήσεις, θά ζητήσω τό αἷμα τους ἀπό τά χέρια σου» (Ἰεζ. 33,8)!... «Σίγουρα – λέγει κάποιος εὐσεβῆς ἐρμηνευτής – τά λόγια αὐτά τοῦ Θεοῦ, θά ἔπρεπε νά κάνουν τίς καρδιές τῶν ἱερέων νά λειώνουν καί τά μάτια τους νά βγάζουν ποτάμια δάκρυα»!

Πρέπει λοιπόν οἱ ἱερεῖς νά κατηχοῦν τόν λαό καί νά μήν εἶναι μόνο τελετουργοί τῶν Μυστηρίων. Γιατί τό ἀκατήχητο καί τό ἀπαιδέυτο τῶν ἱερέων φέρει καί τήν πτώση τῆς λατρείας, εἴπαμε. Ἐδῶ, πατέρες, θέλω νά σᾶς πῶ καί μία ἄλλη περικοπή τοῦ προφήτου Ὡσηέ, στρεφόμενη καί αὐτή πάλι κατά τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι, λόγω τῆς ἀπαιδευσίας τους, παραπλανοῦν τόν λαό καί τόν ὀδηγοῦν στήν ἀνούσια λατρεία, τήν «ἀμαρτωλή λατρεία», ὅπως τήν εἶπε. Λέγει ὁ προφήτης:

«Ἀκούσατε ταῦτα, ἱερεῖς,

διότι ἐσᾶς ἀφορᾶ ἡ κρίση.

Παγίδα ἐγίνατε στήν Μιτσπά

καί δίχτυ ἀπλωμένο στό Θαβώρ.

Ἐγώ ὅμως θά σᾶς τιμωρήσω» (Ὡσ. 5,1-2).

Ἡ περικοπή αὐτή εἶναι δύσκολη στήν ἐρμηνεία της. Γιατί ὁ προφήτης Ὡσηέ λέει γιά τούς ἱερεῖς ὅτι ἐγιναν «παγίδα» στήν Μιτσπά καί «δίχτυ ἀπλωμένο» στό Θαβώρ; Οἱ τοποθεσίες Μιτσπά (ἢ «Σκοπιά», ὅπως τό λέγουν οἱ Ο΄) καί Θαβώρ ἦταν ἱερά προσκυνήματα, στά ὁποῖα κατέφευγαν οἱ Ἰσραηλιῖτες γιά τήν λατρεία τους στόν Θεό. Ἀλλά ἡ λατρεία τους αὐτή στά ἱερά αὐτά προσκυνήματα δέν ἦταν εὐάρεστη στόν Θεό. Καί γι' αὐτό, κατά τόν προφήτη, ἔφταιγαν οἱ ἱερεῖς, γιατί δέν ἔκαναν ἕνα κήρυγμα στόν λαό νά τοῦ ποῦν τό νόημα τῆς θείας λατρείας καί ὅτι πρέπει νά συμμετέχει μέ εὐλάβεια καί μέ καθαρή καρδιά σ' αὐτήν. Ἀσεβεῖς ἱερεῖς καί ἀπαιδέυτοι στόν νόμο τοῦ Θεοῦ παρέσυραν καί τόν λαό σέ μία ἀσεβῆ καί χωρίς νόημα λατρεία. Κατά τήν ὠραία εἰκόνα πού χρησιμοποιοῖ ὁ προφήτης, ὅπως οἱ κυνηγοί μέ διάφορα μέσα συλλαμβάνουν τά ἀθῶα πτηνά καί τά ζῶα, ἔτσι καί οἱ ἱερεῖς, ἐδῶ σ' αὐτά τά ἱερά τῆς Μιτσπά καί τοῦ Θαβώρ, μέ τήν ἱερωσύνη τους, στήν ὁποῖα δίνει ἐμπιστοσύνη ὁ λαός, γίνονται «παγίδα» καί «ἀπλω-

μένο δίχτυ» στους άδαεις και τους κάνουν δούλους μιᾶς ψεύτικης θρησκείας. Ὁ Θεός ὅμως, λέγει ὁ προφήτης μας, θά τιμωρήσει τήν ἁμαρτία τῶν ἱερέων αὐτῶν.

(β) Ἀνάγκη λοιπόν οἱ ἱερεῖς νά κατηχοῦν τόν λαό. Ἀλλά πῶς νά τόν κατηχήσουν, ἂν οἱ ἴδιοι εἶναι ἀκατήχητοι; Γι' αὐτό πρῶτα ἔχουμε ἀνάγκη κατηχήσεως τῶν ἱερέων! Ἡ, ὅπως μᾶς τό λέγει τό κείμενο τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, «οἱ κατηχοῦντες πρῶτον κατηχηθέντες κατηχήτωσαν»²!!!

Πῶς θά γίνει ἡ κατήχηση αὐτή τῶν ἱερέων; (1) Πρῶτα - πρῶτα νά πῶ ὅτι «κατήχηση» σημαίνει νά λάβουμε τόν «ἦχο» ἐκεῖνο πού ἦρθε ἀπό πάνω, ἀπό τόν οὐρανό, πρὸς τά κάτω (κάτω ἦχος – κατήχηση). Ποιός εἶναι αὐτός ὁ ἦχος; Εἶναι αὐτό πού διαβάζουμε στό βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅτι τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς «ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καί ἐπλήρωσεν ὅλον τόν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι» οἱ Απόστολοι (Πράξ. 2,1-2). Ὁ ἦχος αὐτός εἶναι τό Ἅγιο Πνεῦμα! Τό νά κατηχηθοῦμε λοιπόν σημαίνει νά ἔχουμε μέσα μας τήν βοή τοῦ ἦχου αὐτοῦ, νά ἔχουμε μέσα στήν καρδιά μας τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καί ἂν ἔχουμε μέσα μας τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θά μᾶς διδάξει. Αὐτό τό Ἅγιο Πνεῦμα τά περί τοῦ Θεοῦ καί θά μᾶς φωτίζει τί νά λέμε. Θέλω νά πῶ μ' αὐτό ὅτι τήν καλύτερη κατήχηση τήν κάνουν οἱ ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι ἦταν θεοφόροι. Γιὰ νά γίνουμε λοιπόν καλοί κατηχητές πρὸς τόν λαό μας πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε νά καθαρίσουμε τήν καρδιά μας ἀπό τά πάθη, νά ἐξαγνιστοῦμε καί τότε θά σκηνώσει μέσα μας ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος («ἐλθέ καί σκηνώσον ἐν ἡμῖν», λέμε στήν προσευχή μας στό Ἅγιο Πνεῦμα, στό «Βασιλεῦ οὐράνιε»). Αὐτό ὅμως, τό νά εἴμαστε θεοφόροι, δέν τό ἔχουμε πετύχει, ὥστε νά ἀνοίγουμε τήν κάνουλα τῆς ψυχῆς μας καί νά τρέχει αὐτομάτως τό ὕδωρ τῆς θεολογίας ἀπό τό στόμα μας!

(2) Γι' αὐτό, γιά τήν κατήχησή μας, πρέπει νά καταφεύγουμε στά βιβλία τῶν θεοφόρων, πού τά λόγια τους ἔχουν τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ κατήχησή μας, σεβαστοί καί ἀγαπητοί πατέρες, θά γίνει κατὰ πρῶτο λόγο ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων. Γιὰ νά ἀποκτήσουμε σωστή γνώση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, γιά νά ἔχουμε σωστή θεολογία, πρέπει ὅπωςδήποτε νά μελετήσουμε κατὰ πρῶτο λόγο τήν Ἁγία Γραφή, Παλαιά καί Καινή Διαθήκη. Ὅχι μόνο τήν Καινή Διαθήκη, ἀλλά καί τήν Παλαιά. Γιατί ἡ Καινή Διαθήκη χωρίς τήν Παλαιά εἶναι ἀκατανόητη. Εἶναι μισό βιβλίον! Κάποιος ἱεραπόστολος

---

2. Ἐπιστολή Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον 13.1.1

ἔδωσε σέ κάποιον κατηγορούμενό του νά διαβάσει τήν Καινή Διαθήκη. Μετά ἀπό καιρό τόν ἐρώτησε ὁ ἱεραπόστολος: «Διάβασες τό βιβλίο πού σου ἔδωσα;». «Τό διάβασα – εἶπε ὁ κατηγορούμενος – ἀλλά δός μου καί τό ἄλλο μισό!»! Γιατί ἀπό τήν ἀνάγνωση τῆς Καινῆς Διαθήκης κατάλαβε ὁ κατηγορούμενος ὅτι αὐτή ἀναφέρεται καί σέ ἄλλο βιβλίο. Καί τό ἄλλο αὐτό βιβλίο εἶναι ἡ Παλαιά Διαθήκη, ἡ ὁποία, διά τῶν προφητῶν της, ὁμιλεῖ γιά τόν ἐρχόμενο Μεσσία. Καί ἡ Καινή Διαθήκη ἀναφέρεται στήν ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Μεσσία.

Ἄς τό βάλουμε λοιπόν πρόγραμμα κάθε μέρα νά μελετοῦμε ἕνα κεφάλαιο ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη καί ἕνα κεφάλαιο ἀπό τήν Καινή Διαθήκη. Ἔτσι σέ τρία χρόνια θά ἔχουμε διαβάσει μία φορά τοῦλάχιστον τήν Ἁγία Γραφή. Καί τί κατήχηση καί τί διδασκαλία νά κάνουμε σ' αὐτόν τόν λαό, ὅταν δέν ἔχουμε διαβάσει οὔτε μία φορά τήν Ἁγία Γραφή;!... Κάθε μέρα πάλι, γιά τήν μαθητεία μας στόν λόγο τοῦ Θεοῦ, γιά τήν κατήχησή μας δηλαδή, νά διαβάζουμε τόν βίο τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας, ἀπό ἕνα σύντομο Συναξαριστή. Ὡς καλύτερους Συναξαριστές θεωρῶ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου καί τόν ἄλλο, τόν ἐκδοθέντα πρόσφατα ἀπό τήν Ἱερά Μονή Σιμωνόπετρας τοῦ Ἁγίου Ὅρους δωδεκάτομο Συναξαριστή.

Ἄλλο βιβλίο, ἅγιοι ἱερεῖς, πού εἶναι σπουδαία, σπουδαιότατη πηγή κατηχήσεως, βιβλίο πού εἶναι μεγάλη ἀνάγκη νά διαβάσουμε πρό παντός ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς, εἶναι τό Πηδάλιο τῆς Ἐκκλησίας μας μέ τόν ὑπομνηματισμό τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου. Σπουδαιότατο καί ἀναγκαιότατο βιβλίο γιά τόν θεολογικό μας καταρτισμό! Ἄς βάλουμε λοιπόν κανόνα στόν ἑαυτό μας νά διαβάζουμε κάθε μέρα ἀπό τό Ἱερό Πηδάλιο ἕνα ἱερό Κανόνα μέ τήν σχετική του ἐρμηνεία.

Αὐτά τά βιβλία πού σᾶς εἶπα μέχρι τώρα εἶναι βιβλία ἀναγκαιότατα γιά μιά βασική ὀρθόδοξη κατήχησή μας. Τώρα, ἂν θέλουμε περισσότερο, καί πρέπει νά θέλουμε, πᾶμε στά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων. Ὅχι στά δικά μας βιβλία, ἀλλά στῶν ἁγίων Πατέρων τά βιβλία. Δόξα τῷ Θεῷ, στήν ἐποχή μας ἔχουμε πλούσια παραγωγή τῶν πατερικῶν κειμένων μέ τήν μετάφρασή τους μάλιστα. Θά εἶναι, λοιπόν, καλό νά πεῖ ἕνας ἱερεὺς ὅτι γιά τρία χρόνια θά ἔχω ὡς Γέροντά μου τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ! Θά κάθομαι κάτω στήν καρέκλα καί θά τόν ἀφήνω νά μέ διδάσκει 10 λεπτά κάθε ἡμέρα. Καί ἔχοντας λοιπόν, πατέρες μου, ἕνα τόμο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ νά διαβάζουμε γιά 10 λεπτά τήν ἡμέρα μία μικρή περικοπή ἀπό κάποια του ὁμιλία καί τήν μετάφρασή της μαζί καί νά σκε-

πτόμαστε ἔπειτα αὐτό πού διαβάσαμε. Τήν ἄλλη μέρα θά διαβάσουμε τήν παρακάτω ἀπό τήν περικοπή αὐτή ἄλλη περικοπή καί τήν ἄλλη μέρα ἄλλη καί ἄλλη... Μπορεῖ νά φανταστεῖτε, πατέρες, τί πρόοδο θεολογική, ἀλλά καί πνευματική, θά ἔχουμε μετά μόνο ἀπό ἕνα χρόνο μέ μία τέτοια μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν βίων τῶν Ἁγίων, τοῦ Ἱεροῦ Πηδαλίου καί τήν ἀπλῆ ἀλλά συστηματική μελέτη τῶν πατερικῶν κειμένων, ὅπως τό εἶπα παραπάνω;

Ὡς πολύ καλή μαθητεία στήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων συνιστῶ πάλι ὅλα τά βιβλία τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν Πατέρων.

Ἀλλά χρόνος γι' αὐτά; Ἔχουμε χρόνο! Ἄν κόψουμε κάποιες περιττές ἀσχολίες μας καί ἄν θεωροῦμε ὡς ἁμαρτία τό χάσιμο χρόνου σέ ἄκαρπες συζητήσεις γιά μή πνευματικά μάλιστα θέματα, θά βροῦμε χρόνο γιά τόν προφήτη Ἡσαΐα καί γιά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο.

(γ) Τό φοβερό ὅμως εἶναι τό ἄλλο. Τό νά μή διαβάζουμε τήν Ἁγία Γραφή, οὔτε τά ἱερά Συναξάρια μας – πού εἶναι ἡ ἐγκυκλοπαίδεια τῆς Ἐκκλησίας μας –, οὔτε τό Πηδάλιο, οὔτε τά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων μας καί νά διαβάζουμε τά περιοδικούλια – τά θρησκευτικά ἐννοῶ περιοδικά –, πολλά ἀπό τά ὁποῖα διαφημίζουν τήν δράση (!...) τῶν συντακτῶν τους, καί νά ξεκοκκαλίζουμε τά σεντόνια τῶν θρησκευτικῶν ἐφημερίδων, γιά μία εἰδησεογραφία ἢ ἔστω καί γιά κάποιο ὠφέλιμο ἀνάγνωσμα. Ὅσοι ἔχουν χρόνο ἄς τό κάνουν καί αὐτό. Ἀλλά ἄν δέν ἔχουμε χρόνο καί δαπανοῦμε τόν ὀλιγοστό χρόνο μας στό διάβασμα τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν περιοδικῶν καί ἐφημερίδων, παραλείποντας τήν βασική τροφή ἀπό τίς παραπάνω βασικές πηγές κατηχήσεως, πού σᾶς ἀνέφερα, εἶναι βέβαιο, εἶναι βεβαιότατο, ὅτι δέν θά προοδεύσουμε θεολογικά καί θά μένουμε συνεχῶς ἀπαίδευτοι καί ἀθεολόγητοι. Γιά νά μήν πῶ καί τό ἄλλο: Ὅτι μερικά ἀναγνώσματα τῶν θρησκευτικῶν περιοδικῶν καί ἐφημερίδων μᾶς μπολιάζουν σιγά-σιγά στό πνεῦμα τῶν συντακτῶν τους, τό ὁποῖο δέν εἶναι ταπεινό καί ἡσύχιο, αὐτό τό πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, καί δέν ὀδηγοῦμαστε λοιπόν ἀπό τέτοια ἀναγνώσματα στήν ποθητή σωτηρία.

4. Πῶς νά γίνεται τό κατηχητικό ἔργο τῶν ἱερέων

Ὅσοι ἱερεῖς ἔχουν γλυκαθεῖ οἱ ἴδιοι ἀπό τόν λόγο τοῦ Θεοῦ τό θεωροῦν ἀνάγκη τους πιά νά τόν προσφέρουν. «Ἀνάγκη ἐπίκειται», ἔλεγε γιά τό κήρυγμα ὁ ἀπό-

στολος Παῦλος (Α΄ Κορ. 9,16). Καί ὁ Ψάλμωδός, παρακαλώντας τόν Θεό νά τοῦ δώσει τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του καί σκεπτόμενος ἔπειτα τί νά προσφέρει ὡς ἀνταπόδοση στόν Θεό, λέγει ὅτι θά πάει νά βρεῖ καί ἄλλους, σάν κι αὐτόν ἁμαρτωλούς, καί θά τοὺς κηρύξει τό μήνυμα τῆς λυτρώσεως: «Διδάξω ἀνόμους τάς ὁδοὺς σου – λέγει – καί ἀσεβεῖς ἐπί σέ ἐπιστρέψουσι» (Ψάλμ. 50,15). Εἶναι αὐτό πού λέει ἓνα τροπάριο γιά τήν ἁμαρτωλή γυναίκα τῆς Μεγάλης Τρίτης, ἡ ὁποία ὑπόσχεται στόν λυτρωτή της Ἰησοῦ Χριστό: «Πλησίον τελωνῶν σε κηρύξω, εὐεργέτα φιλόφρονε!» Ἔτσι λοιπόν ὁ ἱερεὺς πού γλυκάθηκε ἀπό τήν θεολογία καί ἀκόμη ὁ ἱερεὺς πού ἔχει τόν πόνο γιά τό ἀκατήχητο τοῦ λαοῦ, νοιώθει ὡς ἀνάγκη τῆς ἱερατικῆς του καρδιάς νά κατηχήσει τόν λαό τῆς ἐνορίας του. Πῶς ὅμως θά κάνει τήν κατήχηση αὐτή;

(α) Πρῶτα-πρῶτα θέλω νά πῶ ὅτι ἡ εὐλαβῆς τέλεση ἀπό τόν ἱερέα τῆς Θείας Λειτουργίας καί γενικά τῆς Θείας λατρείας καί ἡ ἱεροπρεπῆς συμπεριφορά του μέ σωστό ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί ἦθος εἶναι ἡ καλύτερη κατήχηση, εἶναι τό καλύτερο κήρυγμα. Ἐγώ, πατέρες μου, τό μεγάλο καί σοβαρό μάθημα γιά τόν ἱερέα, ὅτι πρέπει νά εἶναι εὐλαβῆς καί νά ἴσταται μέ φόβο στόν οἶκο τοῦ Κυρίου, τό ἔμαθα ἀπό τόν παπᾶ τῆς ἐνορίας μου, τόν ἀείμνηστο παπα-Χρῖστο Καραγιάννη, ὅταν σάν παιδάκι μικρό ὑπηρετοῦσα στό ἱερό τῆς ἐνορίας μου, τόν ἅγιο Δημήτριο Ναυπάκτου. Ἀπό αὐτόν ἔμαθα καί μαθήματα ἐλεημοσύνης καί ὅτι ὅλα τῆς Ἐκκλησίας τά πράγματα πρέπει νά δίνονται στοὺς φτωχοὺς. Μοῦ ἔδινε, θυμᾶμαι, πρόσφορα μέσα σέ ἓνα πανέρι, σκεπασμένα μέ μία πετσέτα, καί μοῦ ἔλεγε σέ ποιά σπίτια φτωχῶν νά πάω, γιά νά τά δώσω. Καί ἄλλα καί ἄλλα!... Ὁ ἀείμνηστος αὐτός παπα-Χρῖστος μᾶς ἀπαγόρευε αὐστηρά σέ ἡμᾶς τά παιδιά νά μιλάμε στό ἱερό ἢ νά μεταβαίνουμε ἀπό τό ἓνα κλίτος στό ἄλλο. Καί ὅταν ἦταν ἀνάγκη νά τό κάνουμε αὐτό, τό κάναμε μέ φόβο, περνώντας δειλά πίσω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα καί κάνοντας συγχρόνως τόν σταυρό μας. Πέρασαν χρόνια, καί μεγάλος ἐγώ τώρα στήν ἡλικία, ὅταν περνῶ πίσω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα, καί σέ ὥρα μὴ λατρείας ἀκόμη, κάνω αὐθόρμητα τόν σταυρό μου. Γιατί ἔτσι ἔμαθα ἀπό παιδί. Καί «τό παιδί καί τό σκυλί ὅπως τό μάθεις», λέει ὁ λαός μας! Μάλιστα, μετά ἀπό τέτοια ἀγωγή, πόσο στενοχωροῦμαι, ὄχι μόνο, ἀλλά καί ἀγανακτῶ τώρα, ὅταν βλέπω ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι γιά νά περάσουν ἀπό τό ἓνα κλίτος τοῦ ἱεροῦ στό ἄλλο, περνοῦν μπροστά ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα, χωρίς καμμία συστολή, ἔτσι, σάν νά εἶναι πέρασμα ὁ πανάγιος αὐτός τόπος!... Ἄς θυμηθοῦμε αὐτό πού γιορτάζουμε σήμερα, 1η Ὀκτωβρίου, πού τιμᾶμε τήν θαυμα-

τουργό εικόνα του Ἁγίου Ὁρους, τήν Παναγία τήν Γοργοπήκοο. Ἡ Κυρία Θεοτόκος ἤλεγξε τόν μοναχό πού περνοῦσε μέ ἀνευλάβεια μπροστά ἀπό τήν εἰκόνα Της. Ἀλλά τό πανάγιο Θυσιαστήριο εἶναι μεῖζον τῆς εἰκόνας!

Ὁ καλύτερος λοιπόν τρόπος κατηχήσεως ἀπό τόν ἱερέα εἶναι τό νά τελεῖ μέ εὐλάβεια τήν Θεία Λειτουργία. Στήν Τουρκοκρατία δέν εἶχαμε ἱεροκήρυκες. Τί νά σοῦ κάνει ἓνας ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός; Ἕνας ἦταν! Ποῦ νά τά προλάβει ὅλα! Πῶς τότε κρατήθηκε ἡ πίστη; Ἀπό τούς παπάδες, τούς ἀγράμματους παπάδες, μέ τό ξεσκισμένο πετραχήλι τους, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἦταν καθαροί στήν καρδιά καί ἅγιοι. Καί εἶχαν καί θεοπτία! Καί ὁ λαός καταλάβαινε τόν παπᾶ του, ὅταν εἶχε θεοπτία.

(β) Ἀλλά ἡ κατήχηση μέ τήν ἔννοια τῆς μαθητείας στίς ἀλήθειες τῆς πίστεως μας καί τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων μας γίνεται μέ τό κήρυγμα. Γι' αὐτό καί τό ἅγιο Πνεῦμα ἦρθε μέ τήν μορφή πυρίνων γλωσσῶν. Γιατί μέ τήν μορφή γλωσσῶν; Γιά τό κήρυγμα! Ἡ γλῶσσα δηλώνει τόν λόγο. Ὁ ἱερέας πρέπει νά κηρύττει γιατί, μέ τήν ἱερωσύνη του, δέν ἔχει μόνο τό ἀρχιερατικό καί τό βασιλικό ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί τό προφητικό. Ὁ ἱερέας πρέπει νά κηρύττει, ξαναλέγω. Γι' αὐτό ἔμαθε τά γράμματα, «γιά νά ξηγάει τό Εὐαγγέλιο», ὅπως τό ἔλεγε παλαιά ἡ γιαγιά! Γιά νά κηρύξει ὅμως τήν Κυριακή ὁ ἱερέας στό ἐκκλησίασμα του γιά δέκα λεπτά – ὄχι περισσότερο! – πρέπει νά προετοιμαστεῖ ὅλη τήν ἐβδομάδα γι' αὐτό τό δεκάλεπτο κήρυγμα. Τό ἀπροετοίμαστο καί οἱ προχειρολογίες στό κήρυγμα δηλώνουν ἀσυνειδησία τοῦ ἱεροκήρυκα. Δηλώνουν ὅτι δέν ἔχει νοήσει αὐτό πού κάνει. Καί ἀμαρτάνει ἀμαρτία μεγάλη, γιατί ὑποτιμᾶει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί γίνεται μάλιστα καί αἰτία, μέ τήν μή καλή προετοιμασία του, νά ὑποτιμήσουν καί ἄλλοι τόν θεῖο λόγο.

Καί ὄχι μόνο κυριακάτικο κήρυγμα, ἀλλά καί σέ ἄλλη καθορισμένη ἀπό αὐτόν ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας ὁ ἱερέας θά συνάξει τόν λαό τῆς ἐνορίας του γιά νά τοῦ κηρύξει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί νά τοῦ ἀναπτύξει μέ ἄνεση ἓνα θεολογικό θέμα. Καί διάφορα τμήματα τοῦ λαοῦ τῆς ποιμνῆς του θά τά καλέσει ξεχωριστά ὁ καλός ἱερεύς γιά εἰδικά θέματα κατηχήσεως, ἀνάλογα μέ τήν ἡλικία καί τά προβλήματα τῶν ἀνθρώπων. Σέ μία ζωντανή ἐνορία, γιά παράδειγμα, θά γίνονται συνάξεις τῶν παιδιῶν γιά τά Κατηχητικά Σχολεῖα, τῶν νέων ἀνθρώπων γιά ὑψηλότερα μαθήματα κατηχήσεως, συγκεντρώσεις τῶν νέων ἀνδρογύνων γιά νά ἀκούσουν οἱ νέοι ἄνθρωποι τόν λόγο τοῦ Θεοῦ γιά μιά χριστιανική οἰκογένεια κ.ἄ. κ.ἄ...

5. Τό περιεχόμενο τῆς Κατηχήσεως

Εἶναι ἀνάγκη τώρα τελειώνοντας, πατέρες καί ἀδελφοί, νά πῶ λίγα γιά τό περιεχόμενο τῆς κατηχήσεώς μας, τοῦ θείου κηρύγματός μας στόν λαό.

(α) Νομίζω ὅτι τό ὀρθόδοξο κήρυγμα πρέπει νά στρέφεται γύρω ἀπό αὐτά τά τρία: Σταυρός – Παναγία – Ἐκκλησία. Εἶναι ἓνα μυστικό στήν ὀρθόδοξη θεολογία μας ὅτι αὐτά τά τρία παραλληλίζονται, ἀκόμη δέ καί ταυτίζονται. Ὅ,τι λέγεται γιά τόν Σταυρό, λέγεται γιά τήν Παναγία, λέγεται καί γιά τήν Ἐκκλησία. Καί ὅ,τι λέγεται γιά τήν Ἐκκλησία, λέγεται γιά τήν Παναγία, λέγεται καί γιά τόν Σταυρό.

Γενικά τά κηρύγματά μας πρέπει νά εἶναι ἀνάπτυξη αὐτοῦ τοῦ βασικοῦ δόγματος: Δημιουργηθήκαμε σταυροειδῶς, ἁμαρτήσαμε σταυροειδῶς, σωθήκαμε σταυροειδῶς. Ὡς Σταυρό ἐννοῶ μία κατακόρυφη καί μία ὀριζόντια γραμμή. Ἡ κατακόρυφη γραμμή πάει πρὸς τά πάνω, ἡ ὀριζόντια γραμμή ἐκτείνεται πρὸς τά πλάγια. Δημιουργηθήκαμε σταυροειδῶς σημαίνει ὅτι πλαστήκαμε γιά τήν ἀγάπη στόν Θεό. Αὐτή εἶναι ἡ κατακόρυφη γραμμή! Καί ἀκόμη δημιουργηθήκαμε νά εἴμαστε ἀγαπημένοι μεταξύ μας. Αὐτή εἶναι ἡ ὀριζόντια γραμμή. Ἀλλά ἁμαρτήσαμε σταυροειδῶς. Μέ τήν ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων γκρεμίσαμε τήν κατακόρυφη γραμμή. Καί ἀφοῦ τά χαλάσαμε μέ τόν Θεό, τά χαλάσαμε καί μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Χαλάσαμε, δηλαδή, καί τήν ὀριζόντια γραμμή: Ὁ Κάϊν φόνευσε τόν Ἄβελ. Ἔτσι εἶναι! Ὅταν χαλάει ἡ σχέση μας μέ τόν Θεό χαλάει καί ἡ μεταξύ μας σχέση! Ἀλλά ἄς χαροῦμε. Γιατί ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε, ἔγινε ἄνθρωπος καί μέρα Παρασκευή πρόσφερε στοῦ Γολγοθᾶ τόν λόφο, πάνω σέ ἓνα Σταυρό, τόν ἑαυτό του θυσία γιά μᾶς. Αὐτό σημαίνει ὅτι σωθήκαμε σταυροειδῶς.

Αὐτή λοιπόν ἡ σύντομη πρόταση ὅτι πλαστήκαμε σταυροειδῶς, ἁμαρτήσαμε σταυροειδῶς καί σωθήκαμε πάλι σταυροειδῶς ἔχει ὅλη τήν πίστη μας, ἔχει ὅλη τήν θεολογία μας. Καί τά κηρύγματά μας λοιπόν γενικά καί σφαιρικά πρέπει νά ἐκφράζουν αὐτές τίς τρεῖς ἀλήθειες.

(β) Τήν ἴδια πάλι ἔννοια μπορούμε νά τήν ποῦμε καί μέ ἄλλα λόγια, ὅταν κάνουμε μελέτη Ἁγίας Γραφῆς. Ἄν μέ ρωτᾶτε νά σᾶς πῶ – νά ποῦμε στους ἀκροατές μας – τί περιέχει ἡ Ἁγία Γραφή, θά σᾶς τό πῶ μέ τρία λόγια. Ἡ Ἁγία Γραφή μιλάει γενικά γιά τήν δημιουργία μας, τήν πτώση μας καί τήν ἀναδημιουργία μας διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Δημιουργία – πτώση – ἀναδημιουργία, αὐτό εἶναι γενικά τό

περιεχόμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Καί μάλιστα μπορούμε ἐδῶ νά ποῦμε τήν ἐρμηνεία τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου καί τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γιά τήν γονυκλισία. Ὅταν εἴμαστε ὀρθιοί δηλώνουμε τήν δημιουργία μας. Ὅταν πέφτουμε κατά τήν γονυκλισία δηλώνουμε τήν πτώση μας. Ἀλλά δέν μένουμε ἐκεῖ πεσμένοι. Πάλι σηκωνόμαστε γιά νά δηλώσουμε τήν ἀνόρθωσή μας διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.³

(γ) Τά κηρύγματά μας, πατέρες, γιά νά εἶναι ὀρθόδοξα καί νά ὀδηγοῦν στήν σωτηρία, πρέπει νά στρέφονται πάλι γύρω ἀπό τό ἐξῆς: Ὁ σκοπός, χριστιανοί μου – νά λέμε –, γιά τόν ὁποῖο πλαστήκαμε, εἶναι νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό. Αὐτό τό λέμε «θέωση». Ἀλλά, λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες ὅτι γιά τόν Θεό, πού ὅλα τά μπορεῖ, ἕνα δέν τό μπορεῖ. Τί δέν μπορεῖ ὁ Θεός; Δέν μπορεῖ νά ἐνωθεῖ μέ ἀκάθαρτο!⁴ Ἀφοῦ λοιπόν ὁ σκοπός μας εἶναι νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό καί γιά τόν Θεό εἶναι ἀδύνατο νά ἐνωθεῖ μέ ἀκάθαρτο, ἄρα γιά τήν ἐνωσή μας μέ τόν Θεό, γιά νά πετύχουμε δηλαδή τόν προορισμό μας, πρέπει νά καθαρίσουμε τήν καρδιά μας ἀπό τά πάθη. Ὅλο κι ὅλο εἶναι αὐτό! Καί τό κήρυγμα λοιπόν, τό ὀρθόδοξο κήρυγμα, πρέπει νά δίνει τά φάρμακα γιά τήν θεραπεία τῆς ψυχῆς. Πρέπει δηλαδή νά διδάσκει τόν τρόπο καί τήν μέθοδο πῶς κατανικοῦνται τά πάθη, πῶς καθαρίζεται ἡ καρδιά μας ἀπό αὐτά. Δηλαδή ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς ἔχουμε τήν θέση τοῦ θεράποντος ἱατροῦ καί πρέπει νά κηρύττουμε τήν Ἐκκλησία μας σάν νοσοκομεῖο, σάν θεραπευτήριο, στό ὁποῖο μπαίνουμε ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοί, γιά νά πάρουμε τά φάρμακά μας καί νά γίνουμε ὑγιεῖς. Καί ἐδῶ, λέγοντας αὐτά, μπορούμε νά δεῖχνουμε τά ἱερά εἰκονίσματα στήν Ἐκκλησία καί νά λέμε: Κοιτάξτε ὑγεία ἐδῶ! Κοιτάξτε ὁμορφιές στά ἱερά πρόσωπα τῶν ἁγίων μας! Καί αὐτοί ἦταν ἁμαρτωλοί. Εἶχαν καί αὐτοί τό προπατορικό ἁμάρτημα. Ἀλλά μέσ στήν Ἐκκλησία πῆραν τά φάρμακά τους, ἔκαναν τήν θεραπεία τους καί τώρα λάμπουν καί ἀστράφτουν ἀπό ὑγεία, ἀπό ἀγιότητα δηλαδή, ὅπως τό δεικνύει τό φωτοστέφανό τους! Ἐννοεῖται βέβαια, πατέρες μου, ὅτι γιά νά κάνουμε τόν θεράποντα ἱατρό στους ἀδελφούς μας, ἐννοεῖται, λέγω, ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε θεραπευμένοι πνευματικά καί γι' αὐτό ξέρουμε ἀπό τήν δική μας πείρα τόν τρόπο τῆς θεραπείας καί τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς ἀπό τά πάθη.

(δ) Στό κήρυγμά μας, στήν κατήχησή μας στόν λαό, πρέπει νά μιλάμε γιά ἄσκησι. Νά λέμε καθαρά στόν λαό: Τά παιδιά σας γιά νά μάθουν Ἀγγλικά κάνουν

3. «Ἡ γονυκλισία σύμβολόν ἐστι τῆς ἐν ταῖς ἁμαρτίαις πτώσεως ἡμῶν (Ἰουστίνος MPG 6,1364B, Μ. Βασιλείου MPG 32,192C).

4. Βλέπε ὁμιλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ *Εἰς τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου*.

exercises, οἱ ἄθλητές γιά νά ἀποκτήσουν γερό σῶμα κάνουν καί αὐτοί ἀσκήσεις καί οἱ ἰατροί συνιστοῦν καί αὐτοί ἀσκήσεις γιά τήν θεραπεία τῶν ἀσθενῶν τους. Ἔτσι καί ἐμεῖς, χριστιανοί μου, πρέπει νά κάνουμε ἀσκήση γιά νά νικήσουμε τά δόλια τά πάθη μας, πού δέν μᾶς ἀφήνουν νά ἀναπνεύσουμε καλά καί ἀπολαυστικά τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Καί ἔχουν θολώσει τά μάτια τῆς ψυχῆς μας καί δέν βλέπουμε τόν Θεό. Ἀσκήση, χριστιανοί μου! Πρέπει νά γίνουμε ἀσκητές! Ἔτσι τώρα ἐδῶ, πατέρες, μπορούμε νά μιλήσουμε γιά νηστεία καί σέ ὅσους μποροῦν νά βάζουμε νά κάνουν γονυκλισίες ἢ καί ἄλλες πνευματικές ἀσκήσεις· τό νά πᾶνε, γιά παράδειγμα, ἀπό τό σπίτι τους μία ὥρα μέ τά πόδια σέ κάποιο ἐρημοκλήσι νά ανάψουν ἐκεῖ τά καντήλια, ἀλλά στόν δρόμο, καί ὅταν πᾶνε καί ὅταν ἐπιστρέφουν, νά προσεύχονται συνέχεια λέγοντας ἐνδιάμεσα τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησέ με».

(ε) Προσοχή ἀπό τό λεγόμενο κοινωνικό κήρυγμα, πού δέν εἶναι κήρυγμα ὀρθόδοξο, ἀλλά ἐκτρέπεται σέ ἀνθρώπινο λόγο καί σέ κοσμικότητα. Τά ὑπάρχοντα κακά τῆς κοινωνίας ἐμεῖς πρέπει νά τά ἐρμηνεύουμε ὅπως οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί – μέ βάση τήν διδασκαλία τους – ὅλοι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Τό ὁποιοδήποτε κακό τῆς κοινωνίας, εἴτε κοινωνικό εἴτε πολιτικό κακό, οἱ προφῆτες τό ἐρμήνευαν ἀπό τήν κρατούσα ἁμαρτία καί γι' αὐτό κήρυτταν μετάνοια στόν λαό. Μερικούς σημερινούς ἱεροκήρυκες, πού γιά νά ἀρέσουν στόν λαό κηρύττουν κοινωνικοῦ τύπου κηρύγματα καί ντρέπονται νά κηρύξουν τήν μετάνοια μέ τήν ἀσκήση, οἱ Ἐπίσκοποι ὀφείλουν νά τούς ἐλέγξουν καί ἂν δέν διορθώνονται νά τούς κλείσουν τό στόμα!

(ς) Καί ἄλλα καί ἄλλα πολλά μπορεῖ νά ποῦμε γιά τό περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος. Εἶπα μόνο τά βασικά, τόν σκελετό τοῦ ὀρθοδόξου κηρύγματος. Ὅλα δέν μπορούμε νά τά ποῦμε. Ἡ κατήχηση στόν λαό μας πρέπει νά εἶναι ὀρεκτική, ὥστε νά τούς κεντοῦμε τό ἐνδιαφέρον γιά νά ζητοῦν μόνοι τους τά περισσότερα. Στήν πρώτη ὅμως φάση θά ποῦμε ἐμεῖς στους χριστιανούς μας τί βιβλία πρέπει νά διαβάζουν. Γιατί δέν εἶναι ὅλα τά κυκλοφοροῦντα θρησκευτικά βιβλία καλά καί ὠφέλιμα. Δέν κηρύττουν τήν σωστή ὀρθόδοξη πνευματικότητα, ὅπως τήν ἔχουν τά βιβλία τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἁγιορείτου. Προσωπικά – καί ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά ἐκφραστῶ ἐλεύθερα – ὡς πνευματικά ἀναγνώσματα τῶν χριστιανῶν, μετά ἀπό τά βασικά πού ἀνέφερα, τήν Ἁγία Γραφή, τούς βίους τῶν ἁγίων καί τά βιβλία τῶν ἁγίων Πατέρων, συνιστῶ τά βιβλία πού μιλοῦν γιά τήν ζωή καί τήν διδασκαλία τῶν τριῶν μακαριστῶν Ἀββάδων τῆς ἐποχῆς μας: Τοῦ πατρός Ἰακώβου τοῦ Τσα-

λίκη, τοῦ Γέροντος Πορφυρίου καί τοῦ ἀγιορείτου πατρός Παΐσιου. Ἰδιαίτερα τό βιβλίο *Βίος καί Λόγοι* τοῦ Γέροντος Πορφυρίου εἶναι ὑπέροχο. Εἶναι περισσότερο ἀπό ἄριστο! Δείχνει τόν σωστό δρόμο γιά τόν Θεό. Ἔχει μεταφραστεῖ σέ πολλές γλῶσσες. Καί εἶναι ντροπή, πραγματικά εἶναι ντροπή, οἱ Γερμανοί νά διαβάζουν βιβλία καθαρῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας, σάν καί αὐτό τό βιβλίο τοῦ δικοῦ μας ἀγίου, καί ἐμεῖς νά μένουμε πίσω διαβάζοντας ὠφελιμιστικά διηγηματάκια.

Σάν σύγχρονο Γεροντικό τοῦ αἰῶνος μας θεωρῶ τούς πέντε τόμους μέ τίς Διδαχές τοῦ ἀγίου Γέροντος Παΐσιου χωρισμένες κατὰ θέματα.

Ὁ Θεός γνώριζε τό πνευματικό θόλωμα πού θά γινόταν στήν ἐποχή μας καί ὅτι θά χάσουμε στόν χῶρο μας τήν καθαρή ὀρθόδοξη πνευματικότητα ἀπό ἀνθρώπους τάχα ἀγωνιστές, πού δέν διστάζουν νά ἀσεβοῦν καί ἐν τόπῳ ἁγίῳ πετώντας αὐγά στίς κεφαλές τῶν λειτουργούντων Ἀρχιερέων, καί γι' αὐτό μᾶς ἔστειλε τούς τρεῖς αὐτούς ἀγίους Πατέρες, τόν Ἰάκωβο, τόν Πορφύριο καί τόν Παῖσιο. Γιά νά μᾶς ξεκαθαρίσουν τήν ἀτμόσφαιρα καί νά μᾶς διδάξουν σωστά τί εἶναι ὁ Θεός μας καί πῶς τόν γευόμαστε! Ὅπως πιστεύω, γιά τόν ἴδιο λόγο ὁ Θεός μᾶς ἔστειλε στά τελευταῖα αὐτά χρόνια καί τόν ἅγιο Νεκτάριο, γιά νά ἔχουμε ἐμεῖς οἱ Ἀρχιερεῖς ἓνα κοντινό μας παράδειγμα πρός μίμηση. Ἦταν παράδειγμα πτωχοῦ, πεινῶντος, προσευχομένου, ἀνεξικάκου, ἱεραποστολικοῦ καί ἀγαπῶντος τά θεολογικά γράμματα Ἱεράρχου.

Σᾶς εὐχαριστῶ πού μέ ἀκούσατε.

† Ὁ Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

Δημητσάνα 30 Σεπτεμβρίου 2009

ΠΡΟΣΟΧΗ ΤΙ ΤΡΩΤΕ!

(Κύριο άρθρο τοῦ νέου ἐβδομαδιαίου μας περιοδικοῦ στό Διαδίκτυο.
Παρασκευή 30 Ὀκτωβρίου 2009)

Ἀγαπητοί μου ἀναγνώστες,

1. Γράφω καί ἐγώ ἓνα περιοδικό ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν μου χριστιανῶν. ἼAs μοῦ ἐπιτραπεῖ νά γράψω τήν γνώμη μου ὅτι τά θρησκευτικά περιοδικά γενικῶς κάνουν ζημιά. Γιατί ἡ μελέτη τῶν περιοδικῶν αὐτῶν εἶναι εἰς βάρος τῆς μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, πού βρίσκεται στήν Ἁγία Γραφή καί στά ἱερά βιβλία τῶν Ἁγίων Πατέρων. Λυποῦμαι, πραγματικά, ὅταν βλέπω τό θλιβερό – ὅπως τό νομίζω – φαινόμενο οἱ χριστιανοί μας νά μή διαβάζουν συστηματικά τήν Ἁγία Γραφή, νά μή διαβάζουν τούς βίους τῶν Ἁγίων καί τίς ὁμιλίες τῶν Ἁγίων Πατέρων καί ὅμως νά «ξεκοκκαλίζουν» τά ἄρθρα, πού γράφουν τά σεντόνια τῶν θρησκευτικῶν ἐφημερίδων καί τά ἄλλα θρησκευτικά περιοδικά. Πότε ἐπί τέλους οἱ ἀδελφοί μας αὐτοί χριστιανοί θά διαβάσουν ἔστω καί μιὰ φορά τήν Ἁγία Γραφή, ἀλλά καί πολλές φορές, ὥστε νά μάθουν καί κομμάτια τῶν ἱερῶν κειμένων μας ἀπ' ἔξω, ὅπως ὁ φιλόλογός μου καθηγητής, θυμᾶμαι, μᾶς ὑποχρέωνε νά μαθαίνουμε ἀπ' ἔξω περικοπές ἀπό τόν Ὅμηρο ἢ καί ἀπό τά ἄλλα ἀρχαῖα κείμενα πού μᾶς δίδασκε;

2. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι δέν μοῦ ἀρέσει καθόλου τό φαινόμενο αὐτό τῶν σημερινῶν χριστιανῶν, πού παραθεωροῦν τήν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν Ἁγίων Πατέρων καί μελετοῦν ἀντ' αὐτῶν τά διάφορα θρησκευτικά περιοδικά, μερικά ἀπό τά ὁποῖα μάλιστα παρουσιάζουν στίς σελίδες τους τήν δράση τῶν συντακτῶν τους!... Ἄλλο πάλι αὐτό! Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός μᾶς εἶπε ὅτι ὅλα κι ἂν τά κάνουμε, νά λέμε ὅτι εἴμαστε «ἀχρεῖοι δοῦλοι» καί ὅτι «ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. 17,10). Ἐμεῖς ἀπό ὅλα κάνουμε μόνο κάτι καί ἀμέσως διατυμπανίζουμε μέ πολλή φροντίδα καί ἐπιμέλεια αὐτό τό μικρό πού κάναμε!...

Γράφω, ξαναλέγω, καί ἐγώ ἓνα θρησκευτικό περιοδικό γιά τούς ἀδελφούς χριστιανούς. Ὅμως, ἀγαπητοί μου ἀναγνώστες, ἂν ὁ χρόνος σας δέν ἐπαρκεῖ γιά νά διαβάσετε τό καθορισμένο σας ἀνάγνωσμα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή ἢ τόν βίο τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας ἢ, τέλος πάντων, ἓνα ἄλλο πατερικό ἀνάγνωσμα πού ἔχετε ἂν δέν ἐπαρκεῖ λέγω ὁ χρόνος σας νά διαβάσετε αὐτήν τήν σωστή καί ὑγιεινή

πνευματική τροφή, σᾶς παρακαλῶ νά πετάξετε τό περιοδικό μου, νά μὴν τό διαβάσετε, γιατί θά εἶναι πολύ θλιβερό τό νά γίνω ἐγώ μέ τό περιοδικό μου αἰτία νά διαβάσετε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ λιγώτερο.

3. Ἄν θέλετε, ἀδελφοί, νά προοδεύσετε πνευματικά – καί βεβαίως τό θέλετε – σᾶς συνιστῶ μέ ὅλη μου τήν καρδιά νά ἀγαπήσετε αὐτά τά δύο: Τήν προσευχή καί τήν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄν τά καταφέρουμε μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ νά γλυκαθεῖ ἡ καρδιά μας μέ τήν προσευχή καί ἂν ἔχουμε τόν πόθο νά διαβάζουμε τήν Ἁγία Γραφή ἢ ἐκείνη καί ἐκείνη τήν ὁμιλία τοῦ τάδε ἁγίου Πατρός, εἶναι δεῖγμα αὐτό ὅτι πᾶμε καλά στήν πνευματική μας πορεία. Βέβαια, ἔχουμε τά πάθη μας, ἀλλά αὐτά τά βασικά, ἡ προσευχή, ἡ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί ἡ συμμετοχή μας στά ἱερά μυστήρια μέ τόν ἀσκητικό ἀγώνα, εἶναι δεῖγμα ὅτι εἴμαστε στό σωστό δρόμο, στό δρόμο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτό, χριστιανοί μου, γιά τήν καλή σας πνευματική πορεία καλλιεργήστε, σᾶς παρακαλῶ, πρῶτα τήν προσευχή. Ἐννοῶ τήν ἀτομική σας προσευχή, τήν προσευχή στό «ταμεῖο» σας. Γι' αὐτήν τήν ἀτομική προσευχή μιλάει ὁ Κύριός μας στήν ἐπί τοῦ Ὄρους Ὁμιλία εἰς Ματθ. 6,5-13. Κι ἂν δέν γευόμαστε τόν Χριστό μας σ' αὐτήν τήν κατ' ἰδίαν προσευχή, δέν θά μπορούμε νά Τόν γευθοῦμε καί στήν Θεία Λατρεία μέ τούς ἄλλους ἀδελφούς μας. Ἐπειτα, μετά τήν προσευχή, στραφεῖτε μέ ἀγάπη στήν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Νά διαβάσετε ἕνα κομμάτι κάθε ἡμέρα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή. Ἀρχίστε πρῶτα ἀπό τήν Καινή Διαθήκη καί μάλιστα ἀπό τό Κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο. Πᾶτε ἔπειτα στήν Παλαιά Διαθήκη, ἀλλά ἀρχίστε πρῶτα ἀπό τό Ψαλτήριο καί τούς Προφήτες. Ἐνα κομμάτι κάθε μέρα! Ἐτσι, μετά ἀπό τρία χρόνια θά τά καταφέρετε νά ἔχετε διαβάσει μία φορά ὀλόκληρη τήν Ἁγία Γραφή, τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Κάθε μέρα πάλι νά διαβάσετε τόν βίο τοῦ ἐορταζομένου ἁγίου ἀπό τό νέο Συναξάριο τῆς Σιμωνόπετρας, γιά τήν ἔκδοση τοῦ ὁποίου εὐχαριστοῦμε τόν Θεό. Προτείνω αὐτό τό Συναξάριο, γιατί δέν εἶναι πολύ ἐκτενές, ἀλλά δέν εἶναι καί πολύ σύντομο. Καί ἐπί πλέον εἶναι ἀπλό καί καταληπτό. Ἄν σᾶς μένει χρόνος, ἀρχίστε νά διαβάσετε ἕνα κομμάτι ἀπό κάποια ὁμιλία ἑνός ἁγίου Πατέρα, πού σᾶς ἀρέσει. Τήν ἄλλη μέρα παρακάτω τήν ὁμιλία αὐτή μέχρι νά τήν τελειώσετε. Σᾶς τό ὑπόσχομαι, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ὅτι μετά ἀπό μία πενταετία, συνδυαζόμενη ὁμως ἡ μελέτη αὐτή μέ τήν προσευχή καί τόν ἀσκητικό ἀγώνα, σᾶς τό ὑπόσχομαι, λέγω, ὅτι θά ἔχετε προοδεύσει σημαντικά. Ὅπως καί σᾶς τό ὑπόσχομαι πάλι,

ὅτι ἂν δέν μελετᾶτε, συστηματικά, ὅπως τό εἶπαμε ἀμέσως παραπάνω, ἂν δέν μελετᾶτε, λέγω, τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, καί ἂν δέν ἔχετε τόν πόθο νά συναντηθεῖτε μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό στήν προσευχή, μέ τά γλυκά χτυποκάρδια, πού ἔχει ἡ συνάντηση αὐτή, θεωρεῖται βέβαιο καί γι' αὐτό σᾶς τό ὑπόσχομαι ὅτι δέν θά προοδεύσετε πνευματικά. Θά προχωροῦν τά χρόνια καί θά παραμένετε πάντα «νάνοι».

Ἔχω γνωρίσει πολλούς, δυστυχῶς, τέτοιους χριστιανούς. Καί εἶναι αὐτοί γνώριμοι καί φίλοι Ἱερέων καί Ἀρχιερέων, εἶναι δωρητές καί συνεργάτες σέ ἱεραποστολικά καί κοινωφελῆ ἔργα Ἱερῶν Μητροπόλεων. «Ξεκοκκαλίζουν» ἄλλοι ἀπ' αὐτούς διάφορα θρησκευτικά περιοδικά καί ἐφημερίδες, ἀλλά ὅλους αὐτούς τούς νικάει μιᾶ ἀπλή γυναίκα, ἔστω καί καθαρίστρια – τέτοια ἦταν ἡ μακαριστή Μητέρα μου – πού ἀνάβει τό καντήλι καί γονατίζει καί λέει-λέει λογάκια στόν Χριστό καί στήν Παναγιά καί δέν λέει νά τελειώσει. Αὐτή ἡ ἀπλή ψυχή, ἀπό τήν ὄρεξή της γιά τήν προσευχή, φαίνεται, ὅτι ἔχει τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ μέσα της. Καί αὐτή ἡ ἀγάπη στήν προσευχή κινεῖ ἔπειτα καί στήν ἀγάπη πρὸς τό βιβλίον τοῦ Θεοῦ, τήν Ἁγία Γραφή. Μέ συντρίβει ἡ εἰκόνα, πού δέν θά φύγει ποτέ ἀπό τήν ψυχή μου, ἡ μακαριστή Μητέρα μου, πού δέν εἶχε τελειώσει τό Δημοτικό, διάβαζε κάθε πρωί γονατιστή τόν Ἑξάψαλμο καί τήν ἄλλη πρωινή προσευχή ἀπό τό Ὁρολόγιο καί μετά – κάθε ἡμέρα αὐτό – διάβαζε τήν Καινή Διαθήκη ἀπό τό κείμενο μέ τήν ἐρμηνευτική ἀπόδοση ἔπειτα τοῦ Καθηγητοῦ Τρεμπέλα. Θυμᾶμαι μάλιστα ὅτι μερικές φορές διάβαζε γονατιστά καί τό πρωινό της αὐτό βιβλικό ἀνάγνωσμα.

4. Προσοχή, χριστιανοί μου, στήν τροφή πού τρῶτε! Γιατί ὁ ἄνθρωπος γίνεται αὐτό πού τρώει! Θέλω νά πῶ, προσοχή στά θρησκευτικά περιοδικά καί βιβλία πού διαβάξετε. Γιατί δέν εἶναι ὅλα καλά. Καί μάλιστα, γιά νά πῶ τήν ἀλήθεια – πού πρέπει νά ἔχεις γενναῖο φρόνημα γιά νά τήν πεῖς – μερικά ἀπό αὐτά τά περιοδικά καί τίς ἐφημερίδες κάνουν ζημιά, μεγάλη ζημιά. Γιατί διαποτίζουν τούς ἀναγνώστες τους μέ τίς λανθασμένες ἀντιεκκλησιαστικές θέσεις τους. Τό δέ ἀντιεκκλησιαστικό εἶναι καθαρά αἰρετικό καί ὁδηγεῖ σέ λανθασμένη πνευματική πορεία. Ἔτσι, οἱ ἀναγνώστες τῶν τοιούτων κειμένων διαποτίζονται σιγά-σιγά ἀπό τό πνεῦμα τῶν συντακτῶν τους καί ἀρχίζουν καί αὐτοί νά κρίνουν καί νά κατακρίνουν τούς Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας μας καί νά ἐγκαταλείπουν, σιγά-σιγά πάλι, χωρίς νά τό καταλάβουν, τήν ἡρεμῆ καί ἡσυχαστική πνευματική πορεία τους, πού εἶχαν πρίν. Καί ἔχουν μάλιστα αὐτοί τήν ὑπερηφάνεια καί τήν

πλάνη ὅτι γίνονται ὑπερασπιστές τῆς πίστεως, ὡς γνήσιοι αὐτοὶ ὀρθόδοξοι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι εἶναι νόθοι καὶ προδότες, καὶ ἄς εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄλλοι καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ ἄς εἶναι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἄς εἶναι καὶ Πατριάρχες!!!... Γι' αὐτό σᾶς εἶπα, χριστιανοί μου, προσοχή τί «τρῶτε», γιατί ὁ ἄνθρωπος γίνεται αὐτό πού τρώει!

5. Σάν καλά θρησκευτικά περιοδικά πού ἔχουν πνευματική πράγματι τροφή, συνιστῶ τά περιοδικά τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων ΖΩΗΣ καὶ ΣΩΤΗΡΟΣ. Εἶναι πνευματικά τέκνα καὶ ἔγγονα τῶν μακαριστῶν Γορτυνίων πατέρων, τοῦ π. Εὐσεβίου Ματθιοπούλου (ἀπό τό χωρίο Μελισσόπετρα) καὶ τοῦ σοφοῦ ὀρθοδόξου ἱεροκέρυκος Παναγιώτου Τρεμπέλα (ἀπό τό χωρίο Στεμνίτσα). Στά περιοδικά αὐτά δέν βλέπουμε φωτογραφίες καὶ διατυμπανισμούς τῶν ἔργων τῶν συντακτῶν τους, ἀλλά ὁ ἀναγνώστης διαβάζει σ' αὐτά καθαρά τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Καί ὅταν θέλουν νά ἐξασκήσουν κάποια κριτική, ἔχουμε παρατηρήσει ὅτι αὐτό τό κάνουν μέ πολλή προσοχή καὶ σεμνότητα. Αὐτό λέγεται ἦθος! Ἐνῶ ἡ ἀντίθετη πρὸς τό πνεῦμα αὐτό κριτική ἄλλων περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, κριτική δηλαδή χωρίς φόβο, μήπως λυπήσουμε τόν κρινόμενο ἀδελφό, καὶ κριτική χωρίς σεμνότητα καὶ μέ εἰρωνικό καὶ ἐπιθετικό μάλιστα πνεῦμα γραφόμενη, προδίδει ἔλλειψη ἦθους! Συγγνώμη, ἀλλά εἶναι τό ἀπαλώτερο καὶ ἐπιεικέστερο πού μπορούμε νά γράψουμε περί μιᾶς τοιαύτης ἀντορθοδόξου καὶ ἀντιεκκλησιαστικῆς κριτικῆς.

Τά περιοδικά λοιπόν τῶν ἱεραποστολικῶν αὐτῶν ὀρθοδόξων Ἀδελφοτήτων, ΖΩΗΣ καὶ ΣΩΤΗΡΟΣ, πού προσωπικά τίς θεωρῶ, ὅπως καὶ εἶναι, καὶ Μοναστικές Ἀδελφότητες, τά συνιστοῦμε θερμῶς, γιατί ἔχουν λόγο Θεοῦ.

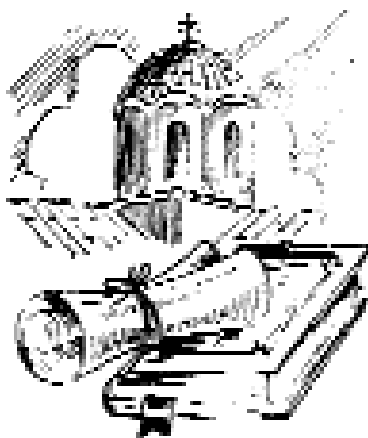
6. Ἀλλά, ἀφοῦ νομίζω, ὅπως εἶπα στήν ἀρχή, ὅτι πολλά περιοδικά εἶναι εἰς βάρος τῆς μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων, πῶς τό τολμῶ καὶ γράφω καὶ ἐγώ περιοδικό καὶ μάλιστα ἐβδομαδιαῖο; Τό ἐτόλμησα, ἀδελφοί μου, αὐτό, γιατί ἐπιθυμῶ τό ἐβδομαδιαῖο αὐτό περιοδικό τοῦ διαδικτύου νά περιέχει, μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ διδασκαλία τῶν Ἁγίων Πατέρων ἢ ἀγιογραφικές καὶ πατερικές μελέτες. Νά εἶναι δηλαδή ἓνα περιοδικό πού προσφέρει μέ ἀπλότητα τήν Ἁγία Γραφή καὶ τούς Ἁγίους Πατέρες.

Ἄν ποτέ τό περιοδικό μου αὐτό, πού καταχωρεῖται ἔπειτα στό γενικό περιοδικό τῆς Μητροπόλεως «Ἀπλῆ Κατήχηση», ἂν ποτέ, λέγω, ξεφύγει ἀπό τήν γραμμή

αὐτή, παρακαλῶ νά τό πετάξετε καί νά μέ παρατηρήσετε. Ἀλλά προσευχηθεῖτε στήν Κυρία Θεοτόκο νά μήν ξεφύγω ἀπό αὐτήν τήν γραμμή, τήν ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τήν Θεολογία τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἀφοῦ λοιπόν τό ταπεινό μου περιοδικό θά περιέχει αὐτά τά δύο, τήν Ἁγία Γραφή καί τούς Ἁγίους Πατέρες, ἅς τολμήσω νά παρακαλέσω νά τό διαβάσετε. Καί ἐγώ ὑπόσχομαι ὅτι ὑπέρ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ταπεινοῦ μου περιοδικοῦ θά ἀφιερῶνω κάθε ἐβδομάδα μία Θεία Λειτουργία, ὑπέρ υγείας, φωτισμοῦ καί σωτηρίας αὐτῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ.

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 4 Ὀκτωβρίου 2009

12. Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ

1. Σέ προηγούμενό μας κήρυγμα, ἀδελφοί μου χριστιανοί, εἶπαμε γιά τόν ἄνθρωπο, πού τόν ἐπλασε ὁ Θεός κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσή Του καί τόν ἔβαλε στόν Παράδεισο. Ἦταν ὁμορφη, πολύ ὁμορφη ἢ παραδείσια αὐτή κατάσταση τοῦ ἀθρώπου. Καί μάλιστα στήν συνέχεια θά γινόταν ὄλο καί πιά ὁμορφη ἢ κατάσταση αὐτή, γιατί θά τελειοποιεῖτο συνεχῶς. Μέ τά χαρίσματα πού ἔλαβε ὡς «κατ' εἰκόνα Θεοῦ», θά πήγαινε ὄλο καί περισσότερο πρός τό «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ».

Ἦταν πανευτυχισμένος ὁ ἄνθρωπος στόν παράδεισο, ἀγαπητοί μου. Καί ἡ εὐτυχία του αὐτή συνίστατο στό ὅτι ὁ νοῦς του ἦταν κολλημένος στόν Θεό. Ὅλα τά ὠραῖα τοῦ παραδείσου δέν τόν ἀποσποῦσαν ἀπό τόν Θεό, ἀλλ' ἀντίθετα ἀπό αὐτά Τόν δόξαζε περισσότερο. Γιατί στά κτίσματα ὁ παραδείσιος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, ἔβλεπε τίς θεῖες ἐνέργειες καί ἀναγόταν καί ἀνυψωνόταν ἀπό αὐτά περισσότερο πρός τόν Θεό. Ἐβλεπε τόν Θεό σέ κάθε ὑπαρξή. Ἀλλά περισσότερο ὁ ἄνθρωπος τοῦ παραδείσου ἔβλεπε τόν Θεό στόν ἑαυτό του· γιατί, ἔχοντας καθαρότητα ψυχῆς, ὄντας δηλαδή σάν ἕνας καθαρὸς καθρέπτης, ἔβλεπε τόν Θεό καθαρά στόν ἑαυτό του. Ἀκόμη, στήν ἀρχέγονη ἐκείνη κατάσταση τοῦ παραδείσου ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ εἶχε ἐνότητα μέ τόν Θεό, εἶχε καί ἐσωτερική ἐνότητα μέ τόν ἑαυτό του, ἀλλά εἶχε ἐνότητα καί μέ τήν κτίση. Γιατί στήν κτίση ἔβλεπε τόν Θεό. Ἐνῶ τώρα ὁ ἄνθρωπος ἐχθρεύεται τήν κτίση καί τήν καταστρέφει. Βάζει φωτιά στά δάση καί τά καίει. Τί σοῦ φταίει τό δεντράκι, κακέ ἄνθρωπε, τό δεντράκι, πού σοῦ δίνει τό ὄξυγόνο καί σοῦ νοστιμίζει τήν ζωή; Ὁ Θεός σέ ἔβαλε στήν ὠραία κτίση, πού ἔκανε γιά σένα, σάν βασιλιᾶ, γιά νά τήν χαιρέσαι, ἀλλά καί γιά νά τήν προσέχεις καί ὄχι γιά νά τήν καταστρέφεις.

Μέ λίγα λόγια, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἡ ζωὴ τῶν πρώτων ἀθρώπων, τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὕας, στόν παράδεισο ἦταν πανευτυχισμένη. Ἦταν ἀπαλλαγμένη ἀπό στενοχώριες καί φροντίδες. Εἶχαν τέλεια ἀρμονία στήν ψυχὴ τους καί γιά τό σῶμα τους δέν εἶχαν καμμιά ἀγωνία μήπως τούς συμβεῖ ἀρρώστια.

2. Τό μεγάλο κακό στόν ἄνθρωπο, ἀδελφοί μου, τό ἔφερε αὐτό πού λέμε «προπατορικό ἀμάρτημα». Ναί, ἡ ἀμαρτία, αὐτή χάλασε τήν εὐτυχία τοῦ ἀθρώπου. Αὐτή τόν ἔκανε δυστυχισμένο ἀπό εὐτυχισμένο πού ἦταν. Αὐτή τοῦ χάλασε τήν ὁμορφη σχέση του μέ τόν Θεό καί τόν κομμάτιασε καί τόν ἴδιο ψυχικά. Καί ἡ ἀμαρτία, τέλος, ἔφερε στόν ἄνθρωπο τήν φθορά καί τήν ἀρρώστια καί τόν φρικτό θάνατο. Βέβαια διατηρήθηκε καί στόν πεπτωκότα ἄνθρωπο ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά αὐτή ἡ εἰκόνα τώρα, μετά τήν ἀμαρτία του, εἶναι ἀλλοιωμένη καί μαυρισμένη. Στόν ἄνθρωπο τώρα πού ἀμάρτησε ὁ καθρέπτης

τῆς ψυχῆς του σκοτίστηκε καί δέν ἀντανακλοῦσε πιά τόν Δημιουργό του. Τό προπατορικό αὐτό ἀμάρτημα τό ὀνομάζουμε γενικά «πτώση». Καί ὅλα τά κακά πού συμβαίνουν στόν κόσμο ἐρμηνεύονται ἀπό τήν «πτώση». Ἄς εἴμαστε συμπαθεῖς λοιπόν, ἀδελφοί μου, στά ὅσα μᾶς κάνουν οἱ ἄλλοι, γιατί δέν φταῖνε αὐτοί. Ἡ «πτώση» τά φταίνει ὅλα!

3. Ἀπό τήν θλιβερή αὐτή κατάσταση, ἀγαπητοί μου, μᾶς ἔσωσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, πού σαρκώθηκε καί ἐγένε ἀνθρώπος. Μέ τόν σαρκωθέντα Υἱό τοῦ Θεοῦ ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει τώρα τήν δυνατότητα νά ἐπανέλθει στήν πρώτη, τήν προπτωτική κατάσταση καί νά ξανάβρει τόν χαμένο της παράδεισο. Γιατί στό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ βλέπουμε ἐνωμένη τήν θεία καί τήν ἀνθρώπινη φύση μαζί. Ἀλλά αὐτός ἀπό τήν ἀρχή ἦταν ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου: Τό νά ἐνωθεῖ μέ τόν Θεό. Στό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λοιπόν βλέπουμε νά πετυχαίνεται ὁ σκοπός μας, ὁ προορισμός μας, γιά τόν ὁποῖον ἤρθαμε στόν κόσμο, πού εἶναι ἡ ἐνωσή μας μέ τόν Θεό. «Θέωση» τό λέμε αὐτό. Ὁ γεννηθεῖς ἀπό τήν Παναγία μας Ἰησοῦς Χριστός λέγεται «νέος Ἀδάμ», γιατί ὅ,τι χάσαμε μέ τόν παλαιό ἐκεῖνο Ἀδάμ τό κερδίζουμε τώρα μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, πού στόν πεσμένο ἀνθρώπο εἶναι μαυρισμένη γιά τό προπατορικό του ἀμάρτημα πού διέπραξε, ξαναεμφανίζεται τώρα στόν Ἰησοῦ Χριστό, πού εἶναι ἀναμάρτητος. Ξαναεμφανίζεται μέ πολύ μεγαλύτερη λάμψη, ἀπό ὅση εἶχε στόν Ἀδάμ πρὶν ἀπό τήν ἀμαρτία του.

Ἐπομένως, ἀδελφοί μου, γιά νά πετύχουμε τήν σωτηρία μας, πρέπει νά ἀγαπήσουμε τόν Χριστό καί νά ἔχουμε κοινωνία μαζί Του. Καί δέν εἶναι δύσκολο αὐτό, γιατί ἔχουμε πεῖ ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι κατά τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ πλασμένος. Ἐχουμε πλαστεῖ γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό. Καί ὅπως γιά τό ψάρι εἶναι φυσικό νά μένει μέρα – νύχτα στό νερό, γιατί ἔχει πλαστεῖ γι' αὐτό, ἔτσι τό νορμάλ γιά τόν ἀνθρώπο εἶναι νά ζεῖ ἐνωμένος μέ τόν Χριστό. Ὅ,τι ἔχουμε σάν ἀνθρώποι, τό λάβαμε γιά τήν σχέση μας μέ τόν Χριστό. Μοῦ ἀρέσει πολύ, ἀγαπητοί μου, ἕνας ὠραῖος λόγος τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα, πού θέλω νά σᾶς τόν πῶ ὅπως ἀκριβῶς τόν λέει: «Καί λογισμόν ἐλάβομεν – λέγει – ἵνα τόν Χριστόν γινώσκωμεν, ἐπιθυμίαν ἵνα πρὸς Ἐκεῖνον τρέχωμεν· μνήμην ἔσχομεν ἵνα Ἐκεῖνον φέρωμεν· ἐπεὶ καί δημιουργουμένοις, αὐτός ἀρχέτυπος ἦν». Κατά τόν λόγον αὐτόν τοῦ Καβάσιλα νορμάλ καί φυσιολογικός ἀνθρώπος εἶναι αὐτός πού ἀγαπάει τόν Χριστό καί τήν ζωή Του τήν ἔχει πρότυπο γιά τήν δική του ζωή καί τήν μιμεῖται. Καί ὅταν, χριστιανοί μου, στήν ζωή μας μιμούμαστε τήν ζωή τοῦ Χριστοῦ, τότε, ὅπως μᾶς τό λέει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος, ἔχουμε κοινωνία μαζί Του καί θεωνόμαστε.

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 11 Ὀκτωβρίου 2009

13. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΦΟΡΟΣ

1. Λέγαμε, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πού ἔγινε ἄνθρωπος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός μας, μᾶς ἔσωσε ἀπό τήν ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων, ἀπό αὐτό πού λέμε προπατορικό ἁμάρτημα. Θά σᾶς μιλήσω ἄλλοτε τί εἶναι τό προπατορικό ἁμάρτημα. Τώρα θέλω νά σᾶς πῶ αὐτό πού σᾶς εἶπα καί στό προηγούμενο κήρυγμά μου, ὅτι δηλαδή πρέπει νά ἀγαπᾶμε τόν Χριστό καί νά εἴμαστε ἐνωμένοι μαζί Του. Γιατί στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ βλέπουμε ἀνυψωμένη τήν ἀνθρώπινη φύση μας καί ἐνωμένη μέ τήν θεία φύση. Καί αὐτός, εἶχαμε πεῖ, εἶναι ὁ προσρισμός τοῦ ἀνθρώπου: Νά ἐνωθεῖ ἡ φύση μας μέ τήν θεία φύση. Ἀλλά μέ τήν ἁμαρτία μας ἀποτύχαμε σ' αὐτόν τόν ὑψηλό μας προσρισμό, τόν πετύχαμε ὅμως στόν σαρκωθέντα γιά μᾶς Υἱό τοῦ Θεοῦ, τόν Ἰησοῦ Χριστό.

2. Ὁ ἄνθρωπος, ἀγαπητοί μου, εἶναι πραγματικά ἄνθρωπος ὅταν ἀγαπάει τόν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ Χριστό καί θέλει νά ζεῖ ἐνωμένος μαζί Του. Γιατί μακριά ἀπό τόν Χριστό ὁ ἄνθρωπος εἶναι – συγχωρέστε με γιά τήν ἔκφραση – μακριά ἀπό τόν Χριστό, λέγω, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπάνθρωπος καί κτηνάνθρωπος. Μακριά ἀπό τόν Χριστό ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ὀλοκληρωμένος· εἶναι μόνο ἓνα κομμάτι τῆς φύσης του, εἶναι ἀνάπηρος! Καί γίνεταί ὀλοκληρωμένος καί τέλειος, ὅταν ἐνωθεῖ μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό. Τότε εἶναι «τέλειος ἄνδρας», ὅπως τό λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος.¹

Ἐμεῖς, χριστιανοί μου, πού εἴμαστε ἐδῶ σήμερα Κυριακή στήν Θεία Λειτουργία, ἀγαπᾶμε τόν Χριστό καί κάνουμε τόν ἀγώνα μας νά μιμηθοῦμε τήν ἅγια ζωή Του· δέν ἔχουμε πετύχει ὅμως τό νά εἴμαστε τέλειοι. Εἴμαστε «νήπιοι», ὅπως λέγει πάλι ὁ ἀπόστολος Παῦλος.² Ἀλλά πρέπει νά ἐπιδιώκουμε συνεχῶς τήν αὔξηση ἐν Χριστῷ, τό νά γίνουμε τέλειοι ἄνδρες! Γιατί ὁ ἀπόστολος Παῦλος πάλι μᾶς λέει: «Ἀνδρίζεσθε».³ Καί ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος μᾶς λέει ὅτι κάθε μέρα πρέπει νά αὐξάνουμε τήν πνευματική μας ἡλικία, νά καταργοῦμε τά νηπιώδη φρονήματα καί νά προκόπτουμε στήν ἀνδρική τελειότητα!⁴ Ἀκόμη καί αὐτοί πού λέγονται μορφωμένοι καί πανεπιστημιακοί, ἐάν δέν ἀγαπᾶνε τόν Χριστό καί δέν μιμοῦνται τό ἅγιο παράδειγμά Του, εἶναι καί αὐτοί νήπιοι. Γι' αὐτό τούς λέει ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς: «Νήπιοι οὖν καί οἱ φιλόσοφοι, ἐάν μή ὑπό τοῦ Χριστοῦ ἀπανδραθῶσιν».⁵

3. Πῶς, ἀγαπητοί μου, πῶς θά δείξουμε ὅτι ἀγαπᾶμε τόν Χριστό καί ὅτι μιμούμαστε τήν ζωή Του; Θά τό δείξουμε μέ τό νά ἀκοῦμε τά ἅγιά Του λόγια, πού εἶναι γραμμένα

1. Ἐφεσ. 4,12-15. Βλ. ἐπίσης Α' Κορ. 14,20. Ἐβρ. 5,13-14. Γαλ. 4,3.

2. Βλ. πάλι Ἐφεσ. 4,12-15.

3. Α' Κορ. 16,13.

4. Κατηχήσεις 14,111-116.

5. Στρωματεῖς, 1.11,53,2.

στό ἅγιο Εὐαγγέλιο, καί μέ τό νά μιμούμαστε τήν ζωή Του, πού εἶναι καί αὐτή γραμμένη πάλι στό ἅγιο Εὐαγγέλιο.⁶ Γι' αὐτό καί συνέχεια σᾶς λέω νά ἔχετε ὅλοι σας στά σπίτια τό ἅγιο Εὐαγγέλιο καί νά διαβάζετε ἀπό αὐτό ἕνα κομμάτι τήν ἡμέρα, γιά νά βλέπετε τήν ἅγια ζωή τοῦ Χριστοῦ μας καί νά ἀκοῦτε τά ἅγια Του λόγια. Κάνοντας λοιπόν καλά ἔργα ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ μίμηση Χριστοῦ καί μετέχει στήν ἅγια ζωή Του. Ἔτσι εἶναι ἐνωμένος μαζί Του.

4. Ἀλλά ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ἀδελφοί μου, μέ τίς ἀρετές του καί τά καλά του ἔργα εἶναι ἐνωμένος μέ τόν Χριστό, εἶναι ἐνωμένος μέ ὅλη τήν Ἁγία Τριάδα, καί μέ τόν Πατέρα καί μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα. Γιατί οἱ ἀρετές πού στολίζουν τόν ἄνθρωπο αὐτό λέγονται ἄλλοτε «δόξα» καί «φῶς» τοῦ Πατρός, ἄλλοτε «δόξα» καί «φῶς» τοῦ Υἱοῦ καί ἄλλοτε «Χάρη» τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό Ἅγιο Πνεῦμα, αὐτό εἶναι πού δωρίζει τίς ἀρετές καί τά ἅγια χαρίσματα, γι' αὐτό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα παίρνει τά ὀνόματα τῶν χαρισμάτων αὐτῶν. Ἔτσι διαβάζουμε στά ἱερά μας βιβλία ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα καλεῖται «Πνεῦμα Σοφίας», «Πνεῦμα Γνώσεως», «Πνεῦμα φόβου Θεοῦ» κ.ἄ. Καί ἐπειδή εἶναι πολλές οἱ ἀρετές καί πολλά τά χαρίσματα πού χαρίζει τό Ἅγιο Πνεῦμα στόν ἄνθρωπο τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό ὁ προφήτης Ἠσαΐας καί ἡ Ἀποκάλυψη μιλάνε γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα στόν πληθυντικό ἀριθμό καί λένε: «Τά ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ».⁷

5. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ λοιπόν εἶναι πνευματοφόρος ἄνθρωπος, γιατί ἔχει μέσα του τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πού τοῦ δίνει τά χαρίσματά Του. Ἔτσι, γι' αὐτόν τόν ἄνθρωπο, τόν πνευματικό ἄνθρωπο, ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι δέν ἔχει μόνο ψυχή καί σῶμα, ὅπως ἔχουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά ἔχει καί Πνεῦμα.⁸ Δέν τό λέγει βέβαια αὐτό ὁ Ἀπόστολος μέ τήν λαθασμένη ἔννοια πού τό ἐνόησε ὁ Μακράκης, ὅτι δηλαδή ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπό τρία συστατικά, σῶμα, ψυχή, πνεῦμα, τό «τρिसύνθετο», πού λέμε. Ἀλλά τό λέει μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ ἄνθρωπος πού πιστεύει τόν Ἰησοῦ Χριστό γιά Θεό του καί Τόν ἀγαπάει καί θέλει νά ὑπακούει στούς λόγους Του καί νά μιμεῖται τήν ζωή Του, ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἔχει μέσα του τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί εἶναι πνευματοφόρος. Καί ὁ πνευματοφόρος ἄνθρωπος, ἀδελφοί μου, εἶναι ὁ ὑγιής στήν ψυχή ἄνθρωπος.

6. Αὐτή τήν ὑγεία τῆς ψυχῆς τήν εἶχαμε στόν Παράδεισο, γιατί βγήκαμε ὑγιεῖς ἀπό τά χέρια τοῦ Θεοῦ. Ἐλαμπε τό «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» πού εἶχαμε μέσα μας. Ἀλλά, μέ τήν ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων νοσήσαμε, ἀρρωστήσαμε. Καί ἀπό τήν ἀρρώστια μας αὐτή μᾶς θεράπευσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πού σαρκώθηκε καί σταυρώθηκε καί τάφηκε καί ἀναστήθηκε καί ἀναλήφθηκε στούς οὐρανοῦς γιά ἡμᾶς. Καί ἀπό ἑκεῖ ψηλά θά ῥθει νά μᾶς πάρει μέ τήν Δεύτερή Του Παρουσία, γιά νά ζοῦμε αἰώνια μαζί Του, στόν γλυκύτατο Παράδεισο, ΑΜΗΝ.

Μέ πολλές εὐχές † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

6. Βλ. Εἰρηναίου *Κατά ἀιρέσεων* 5,1,1.

7. Ἠσ. 11,1-3. Ἀποκ. 1,4. 3,1. 4,5. 5,6.

8. Α' Θεσ. 5,23.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 18 Ὀκτωβρίου 2009

14. Η ΠΤΩΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ

1. Ὁραῖος βγῆκε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Δημιουργοῦ του, ἀδελφοί μου χριστιανοί. Βγῆκε προικισμένος μέ θεῖα χαρίσματα σάν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» πού δημιουργήθηκε. Βγῆκε ἀπόλυτα ὑγιής καί στήν ψυχή καί στό σῶμα. Ἀλλά ἔγινε αὐτό πού σέ ἄλλο μας κήρυγμα τό εἶπαμε «πτώση». Ἀμάρτησε δηλαδή ὁ ἄνθρωπος, γιατί παρέβηκε τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Καί τήν ἁμαρτία του αὐτή τήν λέμε «προπατορικό ἁμάρτημα», γιατί ἦταν ἁμάρτημα τῶν πρωτοπλάστων, τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας. Ἀλλά ἐπειδὴ αὐτοί εἶναι οἱ γεννήτορές μας, ἐπειδὴ ἐμεῖς ἔχουμε τήν ἴδια φύση μέ αὐτούς, τό προπατορικό ἁμάρτημα ἔγινε καί δικό μας ἁμάρτημα. Ἀρρώστησε ἡ φύση μας ἀπό ὑγιής πού ἦταν.

2. Τό προπατορικό ἁμάρτημα, ἀδελφοί μου, ἔγινε ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἐλεύθερος. Ὁ Θεός τίμησε μέ τό δῶρο τῆς ἐλευθερίας τόν ἄνθρωπο πού δημιούργησε. Εἶναι μεγάλο τό δῶρο αὐτό τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο. Γιατί ἂν ὁ Θεός ἔκανε τόν ἄνθρωπο χωρίς ἐλευθερία, ὥστε αὐτός νά κάνει ἀναγκαστικά τό θέλημα Του, τότε ἡ ἀρετή αὐτή τοῦ ἀνθρώπου δέν θά εἶχε ἀξία, ἀφοῦ δέν θά μπορούσε νά πράξει διαφορετικά. Γι' αὐτό, γιά νά ἔχει ἀξία ἡ ἀρετή τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεός ἔκανε τόν ἄνθρωπο ἐλεύθερο. Δέν ἔκανε ὅμως ὁ ἄνθρωπος καλή χρήση τοῦ δώρου αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δώρου τῆς ἐλευθερίας καί ἔτσι ἁμάρτησε. Ὁ Θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο μία ἐντολή, τό νά μή φάγει τούς καρπούς ἑνός δέντρου. Καί ἀσκούμενος ὁ ἄνθρωπος σέ ὑπακοή στήν ἐντολή αὐτή τοῦ Θεοῦ, θά ἀνέβαινε ἀκόμη παρὰ πᾶν ἀπό τήν κατάσταση πού ἦταν. Θά πετύχαινε τό «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ». Ἀπέτυχε ὅμως ὁ ἄνθρωπος στήν ὑπακοή του πρὸς τήν ἐντολή αὐτή τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι ἔχουμε τό προπατορικό ἁμάρτημα.

3. Ὁ Διάβολος, ἀγαπητοί μου, παρέσυρε τόν ἄνθρωπο στήν ἁμαρτία μέ πολλή τέχνη. Γιατί εἶπε στους πρωτοπλάστους: «Φᾶτε ἀπὸ τούς καρπούς αὐτοῦ τοῦ δέντρου, πού εἶπε ὁ Θεός νά μήν φᾶτε, καί θά γίνετε θεοί». Ἀκοῦστε: Ὁ ἄνθρωπος ἦταν πλασμένος γιά τήν θέωση καί ἐπιθυμοῦσε λοιπόν τήν ὁμοίωσή του μέ τόν Θεό. Ἐπιθυμοῦσε τό «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ». Ἀλλά αὐτό θά τό πετύχαινε, ὅπως εἶπαμε, μέ τήν ὑπακοή στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ὁ Διάβολος τώρα γιά τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου ὑποδεικνύει ἄλλον τρόπο: Τήν ἀνυπακοή στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, ὁ Διάβολος ξεκίνησε τόν πειρασμό του πατώντας σ' αὐτό πού ἦταν ὁ προορισμός τοῦ ἀνθρώπου καί πού πολύ ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμοῦσε. Καί αὐτό ἦταν ἡ θέωση. «Φᾶτε, γιά νά γίνετε θεοί», εἶπε ὁ ἀπατεώνας στους πρωτόπλαστους. Πραγματικά, ὁ Διάβολος «πάτησε πολύ γερά» γιά νά ἀπατήσει τόν ἄνθρωπο. Ἐτσι, ἀδελφοί μου, μπῆκε ἡ ἁμαρτία στόν κόσμο.

4. Τώρα θέλω νά σᾶς πῶ τὰ ἀποτελέσματα πού ἔφερε τό προπατορικό αὐτό ἁμάρτημα τοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτα-πρῶτα ὁ ἄνθρωπος ἀποκόπηκε ἀπὸ τόν Θεό. Μέ τό νά θελήσει νά

γίνει από μόνος του θεός χωρίς τόν Θεό, στήν οὐσία ἀρνήθηκε τόν Θεό. Αὐτή ἡ «αὐτοθέωση» τοῦ ἀνθρώπου, αὐτό ἦταν τό προπατορικό ἀμάρτημα. Ἀποκόπηκε λοιπόν, χριστιανοί μου, ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεό, ἀλλοτριώθηκε καί ἔγινε «ἀλλόκοτος», ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης. Ἔτσι τώρα μέ τήν ἀμαρτία του ὁ ἄνθρωπος ζεῖ μία παρά φύσιν ζωή. Γιατί, τό φυσικό τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νά ζεῖ μέ τόν Θεό, ὅπως τό φυσικό γιά τό ψάρι εἶναι νά κολυμπάει στό νερό καί τό φυσικό γιά τό πουλάκι εἶναι νά πετάει στόν ἀέρα. Ἀφοῦ ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀποκόπηκε ἀπό τόν Θεό, ἔχασε τά νερά του! Δέν ζεῖ τήν νορμάλ γι' αὐτόν ζωή. Καί νορμάλ ζωή γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι νά ζεῖ μέ τόν Θεό, γιά τόν Ὅποιο καί εἶναι πλασμένος.

Ὁ Θεός εἶναι ὁ «Ἵν», εἶναι ἡ Ζωή. Ἀφοῦ ὅμως ὁ ἄνθρωπος τώρα ἀποκόπηκε ἀπό τόν Θεό, πού εἶναι ἡ πηγὴ τῆς Ζωῆς, πού εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ὑπαρξῆς κάθε ὄντος, ἔπεσε στό «μὴ ὄν». Ἀπό τό «εἶναι» πού ἦταν, ἔπεσε στό «μὴ εἶναι». Ἔτσι ἦρθε ἡ φθορά στόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί σ' αὐτήν τήν κτίση. Ἔτσι εἰσῆλθε ὁ θάνατος στόν κόσμο. Ὁ θάνατος, ἀγαπητοί μου, αὐτό τό φρικτό πού συμβαίνει στήν ζωὴ μας, δέν προέρχεται ἀπό τόν Θεό. Ὅχι, δέν ἔκανε ὁ Θεός τόν ἄνθρωπο νά πεθαίνει. Ὁ Θεός ἔκανε τόν ἄνθρωπο νά μὴν πεθαίνει. Ὁ θάνατος ἦρθε ἀπὸ τήν ἀμαρτία. Τό ἴπε ὁ Θεός στους πρωτοπλάστους, ὅταν τούς ἔδινε τήν ἐντολή Του: «Μὴν φᾶτε ἀπὸ τό δένδρο – τούς εἶπε – , γιατί θά πεθάνετε». Ἐφαγαν καί πέθαναν!... Πρῶτα ὅμως ἔγινε ὁ πνευματικός θάνατος καί σάν ἀποτέλεσμα αὐτοῦ, ἦρθε ἔπειτα καί ὁ σωματικός θάνατος. Πνευματικός θάνατος σημαίνει ὅτι χωρίστηκε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τόν Θεό. Καί ἀργότερα, σάν ἀποτέλεσμα τοῦ πνευματικοῦ θανάτου, ἦρθε καί ὁ χωρισμός τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τό σῶμα του, δηλαδή ὁ θάνατός του. Τώρα ὁ ἄνθρωπος, μέ τήν ἀμαρτία του, δέν ἔχει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγαμε στό προηγούμενο κήρυγμα, ἀλλά ἔχει μόνο ψυχὴ καί σῶμα, αὐτά τά δύο συστατικά τῆς ὑπάρξεώς του. Τώρα εἶναι ψυχικός ἄνθρωπος καί σάρκα. Τώρα οἱ δυνάμεις του, πού τοῦ δόθηκαν γιά νά ζεῖ μέ τόν Θεό, οἱ δυνάμεις του αὐτές τώρα καταδαπανῶνται σέ ἔργα καί σκοπούς ξένους πρὸς τόν Θεό, γι' αὐτό καί ὁ ἄνθρωπος εἶπα ὅτι ζεῖ μία ἀλλοτριώση. Ζεῖ μία παράξενη καί ἀλλόκοτη ζωή.

Γενικά, χριστιανοί μου, μέ τό προπατορικό ἀμάρτημα, μέ τήν ἀποκοπή τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τόν Θεό, χάσαμε τήν φυσική μας ζωή, χάσαμε τήν ψυχική μας ἐνότητα, ἀλλά καί τήν ἐνότητά μας μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Γι' αὐτό καί ὁ Κάϊν φόνευσε τόν Ἄβελ. Ἡ κατάσταση στήν ὁποία ζοῦμε σάν πεπτωκότες ἄνθρωποι εἶναι κατάσταση ἀφροσύνης καί ἀλογίας, ὅπως τό λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἡ, ὅπως τό λέγει καθαρά ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅσοι ζοῦν μακριά ἀπὸ τόν Θεό «ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καί ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία» (Ρωμ. 2,22). Ἀλλά χαρεῖτε, χριστιανοί! «Ἀρκεῖ πού ἦρθε ὁ Χριστός ἅγιος καί πνευματικός στήν γῆ νά περπατήσῃ καί νά μᾶς καλοκαρδίσει!» Ἀπὸ τήν ὀδυνηρὴ πτώση μας μᾶς ἀνόρθωσε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πού σαρκώθηκε γιά μᾶς καί σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε γιά μᾶς. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ΑΜΗΝ.

Μέ πολλές εὐχές † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 25 Ὀκτωβρίου 2009

Ἑορτολογικό

Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Αὔριο, ἀδελφοί μου χριστιανοί, 26 Ὀκτωβρίου, ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία θά ἑορτάσει ἕναν ἅγιο πολύ ἀγαπητό στήν πατρίδα μας ἰδιαίτερα, τόν ἅγιο μεγαλομάρτυρα Δημήτριο. Καί τό ὅτι εἶναι ἀγαπητός ὁ ἅγιος αὐτός φαίνεται ἀπό τό ὅτι ὑπάρχουν πολλοί ναοί ἀφιερωμένοι στό ὄνομά του, ἀλλά καί ἀπό τό ὅτι πολλά πρόσωπα χριστιανῶν, ἀνδρῶν καί γυναικῶν, φέρουν τό ὄνομα τοῦ ἁγίου αὐτοῦ. Δέν μπορῶ βέβαια σέ ἕνα ὀλιγόλεπτο κήρυγμα νά σᾶς πῶ πολλά γιά τόν ἅγιο Δημήτριο, γι' αὐτό θά περιοριστῶ σέ ὀλίγα μόνο, πού μοῦ κάνουν ἰδιαίτερη ἐντύπωση σχετικά μέ τόν ἅγιο αὐτό:

1. Κατά πρῶτον, χριστιανοί μου, μοῦ κάνει ἐντύπωση τό ὄνομα τοῦ ἁγίου. Λέγεται «Δημήτριος». Τό ὄνομα αὐτό μᾶς ὑπενθυμίζει δύο λέξεις ἀπό τίς ὁποῖες συντίθεται. Καί οἱ λέξεις αὐτές εἶναι ἡ «γῆ» καί ἡ «μήτηρ», ἡ μητέρα. Τήν γῆ οἱ παλαιοί τήν ἔλεγαν μητέρα. Καί τήν ἔλεγαν μητέρα τήν γῆ, γιατί πρῶτον ἀπό αὐτήν καταγόμαστε, ἀφοῦ τό σῶμα μας εἶναι φτιαγμένο ἀπό τό χῶμα· δεύτερον, γιατί ἀπό αὐτήν τρεφόμεστε, ἀφοῦ οἱ καρποί εἶναι ἀπό τήν γῆ. Καί, τρίτον, ἔλεγαν τήν γῆ μητέρα, γιατί σ' αὐτήν ἐπανερχόμεστε μέ τόν θάνατό μας, ὅπως τό εἶπε ὁ Θεός στόν πρωτόπλαστο: «Γῆ εἶσαι καί στήν γῆ θά ἐπανέλθεις» (Γεν. 3,19). Γι' αὐτά λοιπόν τά τρία οἱ παλαιοί ἔλεγαν τήν γῆ μητέρα, ὅπως τό ἀκοῦμε καί σέ ἕναν Ἀναβαθμό τοῦ Πλαγίου Δ' ἡχου, πού λέει: «Ἐπί τήν μητέρα αὐτοῦ γῆν, δύνων πᾶς αὔθις ἀναλύσει...». Ἔτσι ἔχουμε τήν ὀνομασία τῆς γῆς ὡς «Γῆ-μήτηρ». Καί μέ φθορά τοῦ γράμματος Γ σέ Δ ἔχουμε τήν λέξη «Δημήτηρ» καί τήν ὀνομασία λοιπόν «Δημήτριος». Τό ὄνομα λοιπόν «Δημήτριος», πού ἔχει ὁ ἅγιος πού θά ἑορτάσουμε αὔριο, μᾶς ὑπενθυμίζει τήν γῆ, πού τήν ὀνόμαζαν μητέρα. Γιά μᾶς ὅμως τούς χριστιανούς Γῆ ΜΗΤΕΡΑ εἶναι ἡ Παναγία μας. Γιατί ὅπως ἡ γῆ γιά πρώτη φορά βλάστησε παρθενικά, μέ μόνο τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί ἡ Γῆ Παναγία μας γέννησε παρθενικά τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. «Ἄρουρα» λέγεται ἡ γῆ στήν ἀρχαία γλῶσσα. Ἔτσι λέμε στήν Παναγία μας στούς Χαιρετισμούς: «Χαῖρε ἄρουρα βλαστάνουσα εὐφορίαν οἰκτιρμῶν!» Ὡστε λοιπόν, χριστιανοί μου, μέ αὐτά πού σᾶς εἶπα φαίνεται ὅτι τό ὄνομα Δημήτριος εἶναι Θεομητορικό ὄνομα, σχετίζεται μέ τήν Παναγία μας. Πάνω σέ αὐτό πού σᾶς λέω ἔχει γραφεῖ καί εἰδικό βιβλίον.

2. Ὅχι ὅμως μόνο μέ τήν Παναγία, ἀλλά καί μέ τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό σχετίζουν τόν ἅγιο Δημήτριο πού θά ἑορτάσουμε αὔριο. Ὅπως ὁ Χριστός μας σταυρώθηκε νέος στήν ἡλικία, ἔτσι νέος μαρτύρησε καί ὁ ἅγιος Δημήτριος. Καί ὅπως ὁ Χριστός μας λογχίσθηκε, ἔτσι λογχίσθηκε καί ὁ ἅγιος Δημήτριος. Γι' αὐτόν τόν λόγο, κατά ἕνα παλαιό τελετουργικό τυπικό, προηγεῖτο νηστεία πρὶν ἀπό τήν ἑορτή τοῦ ἁγίου Δημητρίου,

ὅπως καί μετά τήν ἑορτή τοῦ μαρτυρίου του, τήν 26ῃ Ὀκτωβρίου, ἀκολουθοῦσε μιά ἑβδομάδα ἑορταστική, ὅπως εἶναι ἡ ἀναστάσιμη Διακαινήσιμη Ἑβδομάδα.

3. Ἀκόμη γιά τόν ἅγιο Δημήτριο, ἀδελφοί χριστιανοί, πιστεύω αὐτό πού ἄκουσα ἀπό ἄλλους νά λέγεται, ὅτι ἦταν Ἱερεὺς, ἀκόμη δέ, μπορεῖ νά ἦταν καί Ἐπίσκοπος. Γι' αὐτό ὁ ἅγιος, σάν Ἱερεὺς, προσπαθοῦσε κάθε μέρα ἕναν εἰδωλόλατρη νά τόν κάνει χριστιανό. Ὅλοι βέβαια οἱ χριστιανοί ἔχουν τό καθήκον αὐτό τῆς ἱεραποστολῆς, ἀλλά, αὐτό τό ἑντατικό, τό κάθε μέρα καί ἕνα χριστιανό μαρτυρεῖ ἕνα ἔντονο ἱερατικό-ποιμαντικό ἔργο. Καί τό ὅτι πάλι ὁ Νέστορας πῆγε στήν φυλακή γιά νά πάρει τήν εὐχή τοῦ φυλακισμένου γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἁγίου Δημητρίου, αὐτό δηλώνει ὅτι ὁ ἅγιός μας ἦταν Ἱερεὺς, γιατί στόν Ἱερέα καταφεύγουν γιά εὐχή. Καί τό ἄλλο πάλι, ὅτι ὁ ἅγιος Δημήτριος ἀπό τήν φυλακή σταύρωσε τόν Νέστορα καί τοῦ εἶπε τήν προφητεία «καί τόν Λυαῖον νικήσεις καί ὑπέρ Χριστοῦ μαρτυρήσεις», καί αὐτό πάλι μαρτυρεῖ τήν ἱερωσύνη τοῦ ἁγίου Δημητρίου, γιατί ὁ Ἱερέας κυρίως σταυρώνει καί αὐτός πάλι κυρίως προφητεύει.

Καί ἐκεῖνο τό ἄλλο, πού εἶπε ὁ Νέστορας, ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νά παλέψει μέ τόν Λυαῖο· ἐκείνη ἡ δυνατή προσευχή του, πού τάραξε τό στάδιο, «Θεέ τοῦ Δημητρίου, βοήθει μοι», αὐτό ὑποδηλώνει καί ἐπισκοπικό ἀξίωμα στόν ἅγιο Δημήτριο. Σάν Ἐπίσκοπος ὁ ἅγιος Δημήτριος θά ἦταν προεστῶς τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καί τόν προεστῶτα στήν Θεία Εὐχαριστία τόν βλέπουμε ὡς τύπο Θεοῦ. Αὐτό βαθιά δηλώνει ἡ προσευχή «Θεέ τοῦ Δημητρίου, βοήθει μοι».

4. Εἶναι μέγας ὁ ἅγιος Δημήτριος, ἀδελφοί μου χριστιανοί. Ἀπό παλαιά, ὅπως μᾶς ἀναφέρει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, ἀπό παλαιά, λέγω, ὑπῆρχαν χριστιανοί πού ἀγαποῦσαν ἰδιαίτερα τόν ἅγιο Δημήτριο. Οἱ χριστιανοί αὐτοί λέγονταν «Δημητριανοί». Ἐπειδή δέ ἀποτελοῦμε ὅλοι μία πνευματική οἰκογένεια, σᾶς λέω ὅτι καί ἐγώ εἶμαι ἕνας «Δημητριανός». Ἀγαπῶ καί ἐπικαλοῦμαι κάθε μέρα στήν προσευχή μου τόν ἅγιο Δημήτριο. Μεγάλωσα καί ἔζησα στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Δημητρίου Ναυπάκτου. Ἦταν τό δεύτερό μου σπίτι! Καί ὅταν δεκαεπτά-δεκαοκτώ ἐτῶν ἔφυγα ἀπό τήν πατρίδα μου, γιά νά ἀνέβω στήν Ἀθήνα νά σπουδάσω τήν Θεολογία, τό θυμᾶμαι πολύ καλά ὅτι πῆγα, πνιγμένος στό κλάμα, καί φίλησα καί τά τοίχια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Δημητρίου!

5. Τέλος, ἔχω νά σᾶς πῶ ὅτι καί ὁ δικός μας, ὁ ἀπό τήν Νυμφασία τῆς Γορτυνίας καταγόμενος πατήρ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, ὁ μαθητής τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, ὅλο τό πνευματικό του ἔργο στήν Πάτρα τό ἔκανε ὡς ἐφημέριος τοῦ ἁγίου Δημητρίου Πατρῶν. Καί ὅταν τά πράγματα, ἀπό τήν πολεμική τοῦ διαβόλου, δέν πήγαιναν καλά, αὐτός ἔλεγε: «Μή φοβᾶστε, χριστιανοί, ὅλα θά λυθοῦν καί θά ταχτοποιηθοῦν μέ τό κοντάρι τοῦ ἁγίου Δημητρίου!» Καί ἐγώ, ἀδελφοί μου, γίνομαι μέγαφωνο τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πατέρα καί λέω ἐνθαρρυντικά καί στόν ἑαυτό μου καί σέ σᾶς: «Ἄς μήν φοβούμεσθε, χριστιανοί. Ὅλα μας τά προβλήματα θά μᾶς τά λύσει ὁ ἅγιος Δημήτριος μέ τό κοντάρι του!»

Μέ πολλές εὐχές, † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας.

Μαθήματα ἀποσπελλόμενα στους Ἱερεῖς καί τίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως γιά τήν θεολογική τους κατάρτιση καί γιά χρήση Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

Παρακαλῶ τίς σεβάσμιες Ἱερές Μονές τό ἀποσπελλόμενο αὐτό Κατηχητικό Μάθημα νά ἀποτελεῖ κάποια ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἀνάγνωσμα στήν Τράπεζα.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ – ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΜΑΣ
(Σέ συνέχειες)

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη 5 Ὀκτωβρίου 2009

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ:
ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Δ. Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ

Ἡ σχέση τοῦ Θεοῦ μέ τούς ἀνθρώπους εἶναι τόσο στενή ὥστε παρομοιάζεται στήν Βίβλο μέ τήν σχέση τοῦ ἀνδρογύνου, ἡ δέ Ἐκκλησία παρουσιάζεται ὡς ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Θεός ὡς ὁ Νυμφίος στήν Παλαιά Διαθήκη

Αὐτό τό θέμα ἀναπτύσσεται ἰδιαίτερα ἀπό τόν προφήτη Ὡσηέ, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει τήν σχέση τοῦ Θεοῦ μέ τόν Ἰσραήλ σάν τήν σχέση τοῦ ἀνδρα μέ τήν γυναίκα στόν γάμο. Ἔτσι προεικονίζεται καί ἡ σχέση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει τήν συνέχεια ἀνάμεσα στόν «Ἰσραήλ κατά σάρκα» (Α΄ Κορ. 10,1-18) καί στόν «Ἰσραήλ τοῦ Θεοῦ» (Γαλ. 6,16).

Ἄς ἀκούσουμε τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ Θεός ἐκφράζει τό τρυφερό αἶσθημά Του γιά τόν λαό Του μέ τό στόμα τοῦ προφήτου:

«Θά σέ μνηστευθῶ αἰώνια!

Θά σέ μνηστευθῶ ἀντί δικαιοσύνης καί δικαίου,

ἀντί ἀγάπης καί οἰκτιρῶν.

Θά σέ μνηστευθῶ ἀντί πιστότητας καί γνώσεως τοῦ Θεοῦ»

(Ὡσ. 2,21-22).

Ὁ Ἰσραήλ ἔχει ἤδη παρουσιασθεῖ ὡς ἡ νύμφη τοῦ Κυρίου. Ἀλλά ὁ Ὡσηέ δέν ἔχει αὐταπάτες ὡς πρὸς τόν χαρακτήρα τῆς νύμφης· ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στήν πραγματικότητα καί στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ εἶναι ἤδη φανερό. Ὁ Ἰσραήλ εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ Κυρίου, ἀλλά εἶναι μία μοιχαλίδα σύζυγος, «μία γυναίκα πού ἀγαπᾷ τά πονηρά καί εἶναι μοιχαλίδα» (Ὡσ. 3,1).

«Ἐπιπλήξτε τήν μητέρα σας, ἐπιπλήξτε την!
Γιατί αὐτή δέν εἶναι σύζυγός μου καί ἐγώ δέν εἶμαι σύζυγός της.
Θά ἐξαφανίσω τήν πορνεία της ἀπό μπροστά μου
καί τά σημάδια τῆς μοιχείας της ἀπό τό στήθος της» (Ὡσ. 2,4)

Παρά τό ὅτι, ὅμως, ὁ Ἰσραήλ, ἡ νύμφη, προδίδει τόν Κύριό της, Αὐτός δέν σταματᾷ νά τήν ἀγαπᾷ μέ θεία τρυφερότητα, γιά νά τήν διορθώσει, νά τήν κάνει νά ἐπιστρέψει σ' Αὐτόν καί νά τήν ἀγιάσει μέ τήν ἀγάπη Του.

«Ἐγώ δίδαξα τόν Ἐφραΐμ νά περπατάει,
τόν πῆρα στήν ἀγκαλιά μου...,
τοῦ ἄπλωσα τά σχοινιά τῆς ἀγάπης μου,
ἀλλά (τώρα) θά γίνω σάν ἄνθρωπος
πού ραπίζει τίς σιαγόνες του·
θά τόν τιμωρήσω, θά τόν δυναστεύσω...
Τί νά σοῦ κάνω, Ἐφραΐμ;...
Γυρίζει ἡ καρδιά μου μέσα μου,
ζωντανεύει ἡ εὐσπλαγχνία μου.
Πῶς νά μήν πραγματοποιήσω τόν σφοδρό θυμό μου;
Νά μήν ἐπιτρέψω νά καταστραφεῖ ὁ Ἐφραΐμ;
Διότι Ἐγώ εἶμαι Θεός καί ὄχι ἄνθρωπος, ἅγιος ἀνάμεσά σου»

(Ὡσ. 11,3-4.8-9)

Αὐτή ἡ συζυγική ἔνωση ἀνάμεσα στόν Θεό καί τόν λαό Του θά γίνεῖ περισσότερο κατανοητή στήν Καινή Διαθήκη.

Ὁ Χριστός ὡς Νυμφίος στά Εὐαγγέλια

Οἱ παραβολές τοῦ Χριστοῦ μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ Θεός θά γίνεῖ ὁ νυμφίος τοῦ λαοῦ Του διά τοῦ Υἱοῦ Του.

1) Ἡ παραβολή τοῦ γαμήλιου δεῖπνου (Ματθ. 22,1-14)

Σέ αὐτήν τήν παραβολή ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν παρομοιάζεται μέ ἕνα γαμήλιο δεῖπνο, τό ὁποῖο παρέθεσε ἕνας βασιλιάς γιά τόν υἱό του. Ἐπειδή αὐτοί πού ἦταν καλεσμένοι στό δεῖπνο δέν ἦρθαν, ὁ βασιλιάς εἶπε στους ὑπηρέτες του: «Τό δεῖπνο εἶναι ἕτοιμο, ἀλλά οἱ

καλεσμένοι δὲν ἦταν ἄξιοι. Πηγαίνετε λοιπὸν στοὺς δρόμους καὶ προσκαλέστε στὸ γαμήλιο δεῖπνο ὅσους βρεῖτε». Καὶ οἱ ὑπηρέτες ἐκεῖνοι βγήκαν ἔξω στοὺς δρόμους καὶ μάζεψαν ὅσους βρήκαν, καλοὺς καὶ κακοὺς· ἔτσι ἡ αἴθουσα τοῦ γάμου γέμισε ἀπὸ καλεσμένους» (Ματθ. 22,8-10). Στὸν γάμο δὲν εἶναι καλεσμένοι μόνο ὀρισμένοι προνομιούχοι· ὁ γάμος δὲν εἶναι μόνο γιὰ ἓνα ἐκλεκτὸ λαό, ἀλλὰ καλοῦνται σ' αὐτὸν καλοὶ καὶ κακοί. Ὅλοι καλοῦνται νὰ ἐνωθοῦν μέ τὸν Θεό, ὁ Ὅποῖος θέλει «ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια» (Α' Τιμ. 2,4). Ἡ νύφη ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ὅλους τοὺς καλεσμένους. Αὐτοὶ καλοῦνται νὰ φορέσουν τὰ ἰδιαίτερα ροῦχα τοῦ γάμου. Κάποιος μπῆκε, κατὰ τὴν παραβολή, χωρὶς ἔνδυμα γάμου καὶ ὁ βασιλιάς τοῦ εἶπε: «Φίλε, πῶς μπῆκες ἐδῶ χωρὶς ἔνδυμα γάμου;». Τότε αὐτὸς ἔμεινε ἄφωνος καὶ ὁ βασιλιάς εἶπε στοὺς ὑπηρέτες του: «Δέστε του τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια καὶ πετάξτε τον στὸ σκότος τὸ ἐξώτερο» (Ματθ. 22,12-13).

Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου πού πρέπει ὅλοι οἱ καλεσμένοι νὰ φορᾶνε μπροστά στὸν θεῖο Νυμφίο; Πῶς μποροῦν οἱ κακοὶ νὰ μποῦν στὸν νυφικὸ θάλαμο ἀπλῶς ἀλλάζοντας τὰ ροῦχα τους; Τὸ ὠραῖο Ἐξαποστειλᾶριο τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου, τὸ ὁποῖο ψάλλουμε τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, μᾶς δίνει τὴν ἀπάντησι: «Τὸν νυμφῶνα σου βλέπω, Σωτῆρ μου, κεκοσμημένον· καὶ ἔνδυμα οὐκ ἔχω, ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ. Λάμπρυνόν μου τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς, Φωτοδότα, καὶ σῶσόν με».

Στὸ Ἐξαποστειλᾶριο αὐτό, πού τόσο ἀγαπάει ὁ λαὸς μας, ζητοῦμε ἀπὸ τὸν Θεό νὰ λαμπρύνει τὴν στολὴ τῆς ψυχῆς μας. Πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε ἓνα «φωτεινὸ ροῦχο», πού εἶναι τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ τὸ δῶρο εἶναι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πού δίνεται σέ αὐτοὺς πού πιστεύουν στὸν Χριστό, ὁ Ὅποῖος δίνει τὸ δῶρο αὐτό. Ὅταν ὁ Αἰθίοπας ρώτησε τὸν διάκονο Φίλιππο «Τί μέ ἐμποδίζει νὰ βαπτιστῶ;», ὁ Φίλιππος ἀπάντησε, «Ἐάν πιστεύεις μέ ὅλη σου τὴν καρδιά, μπορεῖς». Καὶ ὁ Αἰθίοπας ἀπάντησε, «Πιστεύω ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 8,36-37).

Ἐάν πιστεύουμε μέ ὅλη μας τὴν καρδιά, ἐάν ἔχουμε πλήρη ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγαθότητα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρα μας, Αὐτὸς θὰ μᾶς δώσει τὸ δῶρο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρά τίς ἁμαρτίες πού κάναμε στὸ παρελθόν. Μέ αὐτὸ τὸ δῶρο γινόμαστε μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ μποροῦμε νὰ μποῦμε στὸ νυφικὸ δωμάτιο. Ἡ σωτηρία εἶναι ὁ γάμος τῶν πιστῶν – ἀκόμη καὶ αὐτῶν πού στὸ παρελθόν ἦταν «κακοί» – μέ τὸν Χριστό, τὸν Θεό μας, τὸν ἀγαπημένο Βασιλιά μας.

Αὐτὴ ἡ ἐνωση μέ τὸν Χριστό ἐορτάζεται σέ μία ἐορτή, σέ ἓνα οὐράνιο δεῖπνο. Λαμβάνουμε μέρος στὸ τραπέζι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, σέ αὐτὸ τὸ «Μυστικὸ Δεῖπνο», ὅταν κοινωνοῦμε τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ποτέ ὅτι στὴν Λειτουργία ἐορτάζουμε τὴν ἀγαπητικὴ ἐνωση ἀνάμεσα στὸν Χριστό καὶ τὸν λαό Του. Ἀλλὰ ὁ γάμος δὲν ἔχει τελεσθεῖ ἀκόμη, ὅπως μᾶς λέει ἡ παραβολὴ τῶν Δέκα Παρθένων.

2) Ἡ παραβολὴ τῶν Δέκα Παρθένων (Ματθ. 25,1-13)

Ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας ἀργεῖ νὰ ἔρθει. Οἱ δέκα παρθένες εἶχαν ἐκλεγεῖ γιὰ νὰ τὸν συναντήσουν καὶ νὰ τὸν συνοδεύσουν στὸν γάμο μέ ἀναμμένα λυχνάρια. Πέντε ἀπὸ αὐτές

ἦταν ἀνόητες καί εἶπαν: «Εἶναι ἀργά, ὁ Νυμφίος δέν θά ἔρθει». Ἔτσι ἀποκοιμήθηκαν καί τά λυχνάρια τους ἔσβησαν, ἐπειδή δέν εἶχαν φροντίσει νά ἔχουν ἀρκετό λάδι. Οἱ παρθένες αὐτές μοιάζουν μέ τούς σημερινούς ἀνθρώπους, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους δέν πιστεύουν ὅτι θά ἔρθει ἡ Δευτέρα Παρουσία.

Οἱ ἄλλες πέντε παρθένες ὅμως ἦταν σοφές· ἤξεραν ὅτι ὁ Νυμφίος θά ἐκπληρώσει τήν ὑπόσχεσή του, παρά τό ὅτι ἀργεῖ. Καί προτοῦ νά κοιμηθοῦν βεβαιώθηκαν ὅτι εἶχαν ἀρκετό λάδι γιά τά λυχνάρια τους.

Κατά τά μεσάνυχτα ἀκούστηκε μία κραυγή: «Νά ὁ Νυμφίος! Βγεῖτε νά Τόν συναντήσετε». Οἱ σοφές παρθένες σηκώθηκαν καί τακτοποίησαν τά λυχνάρια τους, γιά νά συναντήσουν τόν Νυμφίο. Οἱ ἀνόητες παρθένες εἶπαν στίς σοφές: «Δώστε μας λίγο λάδι, γιατί τά λυχνάρια μας σβήνουν». Ἀλλά οἱ σοφές ἀπάντησαν: «Ἴσως νά μή φτάσει τό λάδι γιά ὅλες μας. Πηγαίνετε καλύτερα καί ἀγοράσετε γιά σᾶς λάδι». Ἔτσι, ὅταν ἦρθε ὁ Νυμφίος αὐτές ἔλειπαν, ἐνῶ αὐτές πού ἦταν ἕτοιμες μπῆκαν μαζί! Του στόν γάμο καί ἡ πόρτα ἔκλεισε πίσω τους. Ὅταν οἱ ἄλλες παρθένες ἐπέστρεψαν φώναξαν: «Κύριε, Κύριε, ἀνοιξέ μας». Αὐτός ὅμως ἀπάντησε: «Ἀληθινά σᾶς λέω, δέν σᾶς γνωρίζω».

Ὁ Χριστός θά ἐπιστρέψει κατά τό τέλος τῶν αἰώνων. Δέν ξέρομε τήν ἡμέρα ἢ τήν ὥρα. Πρέπει λοιπόν νά εἴμαστε πάντοτε ἕτοιμοι νά συναντήσουμε τόν ἀγαπημένο μας Κύριο. Ἡ ψυχή μας πρέπει πάντοτε νά λάμπει ἀπό τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄς τό ἀναζητήσουμε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο ὑλικό πράγμα, γιατί τί θά ὠφεληθοῦμε ἐάν κερδίσουμε ὅλο τόν κόσμο, ἀλλά χάσουμε τόν «Χριστό πού εἶναι ἡ ζωή μας» (Κολ. 3,4);

Τόν παραβολή αὐτή τήν θυμόμαστε στήν ἀρχή τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ὅταν ψάλλουμε:

«Ἴδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός·
καί μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὐρήσει γρηγοροῦντα·
ἀνάξιος δέ πάλιν ὃν εὐρήσει ραθυμοῦντα.
Βλέπε οὖν, ψυχή μου, μή τῷ ὕπνῳ κατενεχθῆς,
ἵνα μή τῷ θανάτῳ παραδοθῆς
καί τῆς βασιλείας ἔξω κλεισθῆς·
ἀλλά ἀνάνηψον κράζουσα·
Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν·
διά τῆς Θεοτόκου, ἐλέησον ἡμᾶς».

Ἔτσι ὁ Χριστός ἔχει ἤδη γίνει ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀκόμη φέρει τά σημεῖα τῆς Σταυρώσεως καί πρέπει νά ἔχουμε πίστη γιά νά Τόν ἀναγνωρίσουμε. Θά ἐμφανιστεῖ ὡς ὁ Νυμφίος σέ ὅλους μόνο ὅταν ἐπιστρέψει «ἐν δόξῃ». Τότε θά ὀδηγήσει στόν νυφικό θάλαμο αὐτούς πού τόν ἀναγνώρισαν.

Μαθήματα ἀποστελλόμενα στους Ἱερεῖς καί τίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως γιά τήν θεολογική τους κατάρτιση καί γιά χρήση Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ – ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΜΑΣ
(Σέ συνέχειες)

Δημητσάνα – Μεγαλόπολη 19 Ὀκτωβρίου 2009

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ:
ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

**Ἡ Ἐκκλησία φανερώνεται ὡς ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ
στήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή**

Στήν Παλαιά Διαθήκη ὁ Ὡσηέ περιγράφει τόν Θεό ὡς τόν Νυμφίο τοῦ λαοῦ Του. Στήν Καινή Διαθήκη τό θέμα αὐτό ἀναπτύσσεται περισσότερο. Στίς παραβολές Του ὁ Ἰησοῦς Χριστός φανερώνει ὅτι δι' Αὐτοῦ ὁ Θεός γίνεται ὁ ἀναμενόμενος Νυμφίος. Στήν ἐπιστολή πρὸς Ἐφεσίους ἡ Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται γιά πρώτη φορά ὡς ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ. Ὁ συγγραφέας αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς συγκρίνει τήν ἀγάπη ἑνός ἀνδρα γιά τήν γυναίκα του μέ τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ γιά τήν Ἐκκλησία. Αὐτό βέβαια λέγεται γιά νά δώσει μία βαθύτερη σημασία στόν ἀνθρώπινο γάμο, ἀλλά ἀκόμη περισσότερο λέγεται γιά νά ἐκφράσει τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας: «... “Καί οἱ δύο θά γίνουν μία σάρκα”. Αὐτό τό μυστήριο εἶναι βαθύ καί λέω ὅτι ἀναφέρεται στόν Χριστό καί στήν Ἐκκλησία» (Ἐφεσ. 5,31-32). *Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία σάρκα μέ τόν Χριστό.*¹ Ἐτσι δέν εἴμαστε συνδεδεμένοι μέ τόν Χριστό ὡς ἄτομα, ἀλλά πρέπει ὅλοι μαζί «νά φθάσουμε στήν ἐνότητα τῆς πίστεως» καί μέ τήν μεταξύ μας ἐνότητα νά συνειδητοποιήσουμε τήν «πληρότητα τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,13). Μέ ἄλλα λόγια, καλούμαστε σέ μία διπλή ἐνότητα, ἐνότητα μεταξύ μας καί μέ τόν Χριστό. Εἴμαστε ἐνωμένοι μέ τούς ἄλλους λόγω τῆς ἐνότητάς μας μαζί Του καί μέ τό

1. Μία πρόγερση τοῦ θέματος αὐτοῦ ἔχουμε ἤδη στό “Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων” τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

νά είμαστε ένωμένοι μεταξύ μας, είμαστε ένωμένοι καί μαζί Του. Δέν μπορεί κάποιος νά εἶναι χριστιανός μόνος του. Ὁ Θεός ένώνεται μαζί μας μόνο μέσα στην Ἐκκλησία Του. Μποροῦμε νά ἔρθουμε σέ κοινωνία μέ τόν Θεό μόνο ὡς κοινότητα,² ὡς Ἐκκλησία, στην ὁποία θά ἔχουμε ἀγάπη ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλο.³ Ὅλοι μαζί ένωμένοι ἀποτελοῦμε τήν Ἐκκλησία καί ὅλοι μαζί σ' αὐτήν γινόμαστε μία σάρκα μέ τόν Χριστό.

Τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας ἀποκαλύφθηκε στους ἀνθρώπους καί οἱ δύο μεγάλες ἐντολές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀπό τίς ὁποῖες «ἐξαρτᾶται ὅλος ὁ Νόμος καί οἱ Προφῆτες» (Ματθ. 22,40) – τό «Ἀγάπησε τόν Κύριο τόν Θεό σου μέ ὅλη τήν καρδιά σου καί ὅλη τήν ψυχή σου καί ὅλη τήν δύναμή σου» καί τό «ἀγάπησε τόν πλησίον σου ὅπως τόν ἑαυτό σου» (Δευτ. 6,5. Λευιτ. 19,18. Ματθ. 22,27.29) – ἐκφράζονται μέ τόν τελειότερο καί πληρέστερο τρόπο στόν γάμο τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία Του.

Θέλημα τοῦ Κυρίου εἶναι «νά παρουσιάσει τήν Ἐκκλησία ἐνώπιόν Του ἐνδόξη, χωρίς νά ἔχει φεγάδι ἢ ρυτίδα ἢ κάτι παρόμοιο, ἀλλά νά εἶναι ἁγία καί ἄμωμη» (Ἐφεσ. 5,27). Ὁ Χριστός γνωρίζει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀκόμη δέν ἔχει φτάσει σέ αὐτήν τήν κατάσταση, ἀλλά ἐκεῖ ἀκριβῶς θέλει νά Τήν ὀδηγήσει. Γιατί Αὐτός «ἔδωσε τόν ἑαυτό Του γι' αὐτήν, γιά νά τήν ἁγιάσει, ἔχοντας καθαρίσει αὐτήν μέ τό νερό τοῦ λόγου» Του (Ἐφεσ. 5,25-26). Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἁγιαστική Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὀδηγοῦν τήν Ἐκκλησία στην τελειότητα. Ἀλλά, ὅπως μᾶς λέει ἡ Ἀποκάλυψη, ἡ τελειότητα αὐτή θά ἔρθει μόνο στό τέλος τῶν αἰώνων.

Ἡ Ἐκκλησία ἐμφανίζεται στην πληρότητα τῆς δόξας της στην Ἀποκάλυψη: Ἡ οὐράνια Ἱερουσαλήμ

«Τότε εἶδε ἕναν καινούργιο οὐρανό καί μία καινούργια γῆ. Ὁ πρῶτος οὐρανός καί ἡ πρώτη γῆ εἶχαν ἐξαφανιστεῖ καί ἡ θάλασσα δέν ὑπῆρχε πιά. Καί εἶδα τήν ἁγία Πόλη, τήν νέα Ἱερουσαλήμ, νά κατεβαίνει ἀπό τόν οὐρανό,

2. «Ὅπου εἶναι συγκεντρωμένοι δύο ἢ τρεῖς στό ὄνομά Μου, ἐκεῖ εἶμαι Ἐγώ ἀνάμεσά τους» (Ματθ. 18,20).

3. Πρίν νά ἀπαγγεῖλουμε τό «Πιστεύω» κατά τήν Θεία Λειτουργία, ὁ Ἱερέας λέει: «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονομίᾳ ὁμολογήσωμεν». Καί ὁ λαός διά τοῦ Ψάλτου ἀπαντάει: «Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον!» Διότι μποροῦμε νά ὁμολογήσουμε τήν Ἁγία Τριάδα μόνο ἐάν ἔχουμε ἀγάπη καί ἐνότητα.

ἀπό τόν Θεό, ἔτοιμη σάν τήν νύφη πού στολισμένη περιμένει τόν ἄντρα της. Ἄκουσα καί μιά δυνατή φωνή ἀπό τόν οὐρανό νά λέει: “Τώρα πιά ἡ κατοικία τοῦ Θεοῦ εἶναι μαζί μέ τούς ἀνθρώπους. Θά κατοικήσει μαζί τους καί αὐτοί θά ἀποτελοῦν τόν λαό Του. Ὁ ἴδιος ὁ Θεός θά εἶναι μαζί τους. Θά διώξει κάθε δάκρυ ἀπό τά μάτια τους καί ὁ θάνατος δέν θά ὑπάρχει πιά· οὔτε πένθος οὔτε κλάμα οὔτε πόνος θά ὑπάρχει πιά, γιατί τά παλαιά πέρασαν”»

(Ἀποκ. 21,1-4)

«Νά! Τά κάνω ὅλα καινούργια... Ἐγώ εἶμαι τό Ἄλφα καί τό Ὠμέγα, ἡ ἀρχή καί τό τέλος. Στόν διψασμένο θά δώσω ἀπό τήν πηγγή τοῦ νεροῦ τῆς ζωῆς δωρεάν» (Ἀποκ. 21,5-6).

«“Ἐλα, θά σοῦ δείξω τή Νύφη, τήν γυναίκα τοῦ Ἀρνίου”. Καί ἐν Πνεύματι μέ μετέφερε μακριά σέ ἓνα μεγάλο καί ψηλό ὄρος καί μου ἔδειξε τήν ἁγία πόλη Ἱερουσαλήμ, πού κατέβαινε ἀπό τόν οὐρανό ἀπό τόν Θεό. Εἶχε τήν δόξα τοῦ Θεοῦ καί ἡ λάμψη της ἦταν ὅμοια μέ πολύτιμο πετράδι, σάν τόν λίθο ἰάσπη πού λάμπει ὁ κρύσταλλός του... Ναό δέν εἶδα σ’ αὐτήν, γιατί ναός της εἶναι ὁ Κύριος ὁ Παντοκράτορας Θεός καί τό Ἀρνίο. Ἡ πόλη δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἥλιο οὔτε ἀπό σελήνη γιά νά τήν φωτίζουν, γιατί τήν φωτίζει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καί φῶς της εἶναι τό Ἀρνίο» (Ἀποκ. 21,9-11.22-23)

«Καί τό Πνεῦμα καί ἡ Νύφη λένε: “Ἐλα”! Καί ὅποιος ἀκούει ἄς πεῖ: “Ἐλα”! Ὅποιος διψάει ἄς ἔρθει καί ὅποιος θέλει ἄς πάρει δωρεάν τό νερό τῆς ζωῆς» (Ἀποκ. 22,17).

«“Ναί, ἔρχομαι γρήγορα”! Ἀμήν. Ναί! Ἐλα, Κύριε Ἰησοῦ!» (Ἀποκ. 22,20).

Ὁ Χριστός ὁδηγεῖ τήν Ἐκκλησία στό ὕστατο τέλος, γιά τό ὁποῖο τήν προόρισε, γιατί Αὐτός εἶναι τό Ἄλφα καί τό Ὠμέγα, ἡ ἀρχή καί τό τέλος. Ἐπομένως ὅταν μιᾶμε γιά τήν Ἐκκλησία δέν πρέπει νά σκεφτόμαστε μόνο τήν παρούσα της μορφή, ἀλλά κυρίως αὐτό πού Αὐτή θά γίνει στούς ἐσχάτους καιρούς. Ὅλη ἡ ζωή της ἔχει ὡς σκοπό τήν οὐράνια Ἱερουσαλήμ, ὅταν ἡ Νύμφη τελικῶς θά ἐμφανιστεῖ μέ ὅλη της τήν δόξα, πού ἀπεικονίζει τήν δόξα τοῦ Νυμφίου Της. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά περάσει ἀπό τό Ἄλφα στό Ὠμέγα. Παρά τίς ἁμαρτίες τῶν μελῶν της μεταμορφώνεται στήν οὐράνια Ἱερουσαλήμ, διά τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ της, ὁ Ὅποιος διαρκῶς τήν κάνει νά μεγαλώνει, διδάσκοντάς την καί χύνοντας σ’ αὐτήν τό καθαρτικό καί ζωογόνο νερό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μόνο

τότε μπορεί αυτή νά εκπληρώσει τήν πραγματική της κλήση: Νά πάρει τόν κόσμο ἐπάνω της καί νά τόν σώσει.

Τήν δόξα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς νέας Ἱερουσαλήμ, κατά τά ἔσχατα τήν θυμόμαστε κατά τήν νύχτα τοῦ Πάσχα, ὅταν ψάλλουμε ὄλο χαρά γιά τήν σωτηρία μας αὐτόν τόν ὕμνο:

«Φωτίζου, φωτίζου, ἡ νέα Ἱερουσαλήμ!

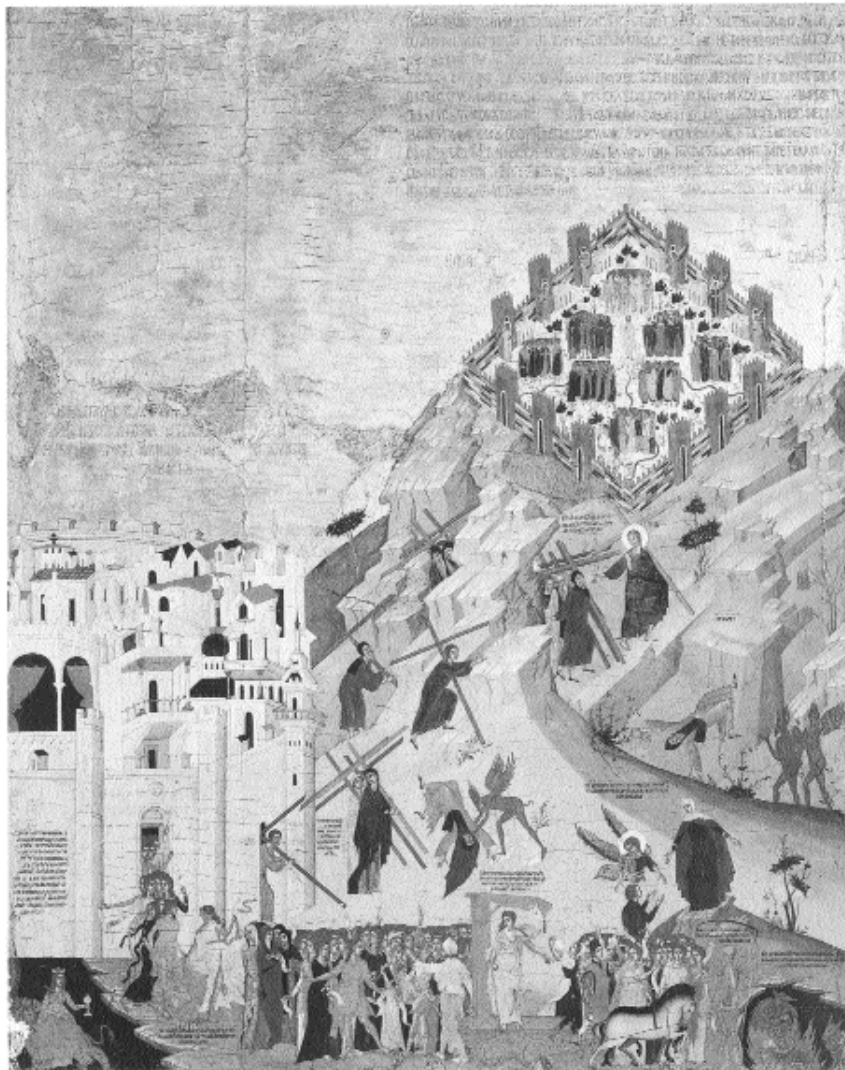
Ἡ γάρ δόξα Κυρίου ἐπί Σέ ἀνέτειλε·

χόρευε νῦν καί ἀγάλλου Σιών,

Σύ δέ ἀγνή τέρπου, Θεοτόκε,

ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου Σου»

(Εἰρμός τῆς θ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ὁρθρου τοῦ Πάσχα).

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΜΑΣ ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ*

(Η μελέτη μας αυτή αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Ίερας Μητροπόλεως
τήν Παρασκευή 23 Ὀκτωβρίου 2009 καί κυκλοφόρησε καί σέ ιδιαίτερο φυλλάδιο)

1. Ο ΘΕΟΣ ΩΣ ΤΡΙΑΣ

(1) Ὁ Θεός μας, ἀδελφοί Χριστιανοί, εἶναι τρία Πρόσωπα (ἢ Ὑποστάσεις) ἀλλά ὁμοούσια καί ἀχώριστα. Ἡ ἀλήθεια αὐτή τῆς πίστεως μας, πού λέγεται «Τριαδικό δόγμα», εἶναι «τό κεφάλαιο τῆς πίστεως», ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος, εἶναι τό «θεμέλιο τῶν δογμάτων», ὅπως λέγει ὁ π. Δημήτριος Στανιλοάε. Γιατί πιστεύουμε τόν Θεό ὡς Τριάδα; Τόν πιστεύουμε ὡς Τριάδα, ἐπειδή ὁ Θεός εἶναι πρόσωπο καί ἀγάπη. Καί ἓνα ἀληθινό πρόσωπο ἔχει κοινωνία μέ ἄλλα πρόσωπα καί ζεῖ μέσα σ' αὐτά ἐν ἀγάπῃ.

Τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος περιλαμβάνει δύο θεμελιώδεις ἀλήθειες: α) Ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἓνας στήν Οὐσία ἀλλά εἶναι Τρισυπόστατος· εἶναι δηλαδή τρία τά Πρόσωπα τῆς θεότητας· β) Τά τρία θεῖα Πρόσωπα, ὁ Πατέρας, ὁ Υἱός καί τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἄν καί εἶναι ὁμοούσια καί ἔχουν τίς ἴδιες θεῖες ιδιότητες, ὅμως ἔχουν καί προσωπικά ιδιώματα. Ἰδιώματα, πού δέν εἶναι κοινά καί τῶν τριῶν Προσώπων, γι' αὐτό τά λέμε «ἀκοινοποίητα» ιδιώματα. Αὐτά εἶναι: Ὁ Πατέρας εἶναι ἀγέννητος· ὁ Υἱός γεννᾶται ἀπό τόν Πατέρα καί τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπό τόν Πατέρα. Τά ιδιαίτερα λοιπόν γνωρίσματα τῶν θείων Ὑποστάσεων εἶναι: Τοῦ μέν Πατρός ἡ πατρότητα, τοῦ δέ Υἱοῦ ἡ υἰότητα καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ἐκπόρευση. Ὁ Πατέρας εἶναι ἡ κρήνη τῆς θεότητος, ἡ αἰτία ἢ ἡ ἀρχή τῆς προέλευσης γιά τά ἄλλα δύο Πρόσωπα. Ὑπάρχει ἓνας Θεός, ἐπειδή ὑπάρχει ἓνας Πατέρας. «Ἡ ἔνωση εἶναι ὁ Πατέρας, ἀπό τόν ὁποῖο καί πρὸς τόν ὁποῖο ἡ τάξις τῶν Προσώπων διανύει τήν πορεία της» (Γρηγόριος ὁ θεολόγος). Τά ἄλλα δύο Πρόσωπα ὀρίζεται τό καθένα μέ ὄρους ἀνάλογα μέ τήν σχέση του πρὸς τόν Πατέρα: Ὁ Υἱός «γεννᾶται» ἀπό τόν Πατέρα, τό Πνεῦμα «ἐκπορεύεται» ἀπό τόν Πατέρα.

(2) Οἱ Φραγκολατῖνοι (οἱ Καθολικοί) ξεκινοῦν ἀπό τήν ἀλήθεια ὅτι τά τρία Πρόσωπα ἔχουν τήν ἴδια θεῖα Οὐσία καί κάνουν τόν ἐξῆς συλλογισμό: Ἄφοῦ τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπό τόν Πατέρα καί ὁ Υἱός ἔχει τήν ἴδια οὐσία μέ τόν Πατέρα, ἄρα τό Ἅγιο Πνεῦμα

---

* Ποιοί λέγονται αἰρετικοί καί ποιές ὀνομάζονται αἵρέσεις; Ὁ 6ος Κανὼν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει: «Αἰρετικούς λέγομεν τοὺς τε πάλαι τῆς Ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας καί τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας, πρὸς δὲ τούτοις καί τοὺς τήν πίστιν μέν τήν ὑγιᾶ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δὲ καί ἀντισυναγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις» (Mansi, Concil. 3,561. Ἰω. Καρμίρη, *Τά Δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα*, τ. I, 136) Ὁ δὲ Μ. Βασίλειος σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Ἀμφιλόχιο γράφει: «Οἱ παλαιοὶ ὀνόμασαν αἵρέσεις μέν τοὺς παντελῶς ἀπερρηγμένους καί κατ' αὐτὴν τήν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους, σχίσματα δὲ τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καί ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας, παρασυναγωγὰς δὲ τὰς συνάξεις τὰς παρά τῶν ἀνυποτάκτων πρεσβυτέρων ἢ ἐπισκόπων καί παρά τῶν ἀπαιδευτῶν λαῶν γινομένας» (Ἐπιστ. 188, MPG 32,665).

ἐκπορεύεται καί ἀπό τόν Υἱό (Filioque). Ἡ Ὁρθόδοξη ὁμως Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα τούς Καππαδόκες Πατέρες, ἀπαντᾷ ὅτι ὑπάρχει ἓνας Θεός, γιατί ὑπάρχει ἓνας Πατέρας. Ὁ Πατέρας εἶναι ἡ «πηγή» τῆς Θεότητος, Αὐτός εἶναι ἡ ἀρχή ἐνότητος τῶν τριῶν Προσώπων· καί μ' αὐτήν τήν ἔννοια ἡ Ὁρθοδοξία μιλάει γιά τήν «μοναρχία» τοῦ Πατέρα. Κατά τήν ρωμαϊκή θεολογία, τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται προαιώνια ἀπό τόν Πατέρα καί ἀπό τόν Υἱό· ἀλλά αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Πατέρας παύει νά εἶναι ἡ μοναδική πηγή τῆς Θεότητος, ἀφοῦ καί ὁ Υἱός εἶναι ἐπίσης μία πηγή. Καί ἀφοῦ ἡ ἀρχή ἐνότητος στήν θεότητα δέν εἶναι πιά τό Πρόσωπο τοῦ Πατέρα, ἡ Ρώμη βρῆκε τήν ἀρχή τῆς ἐνότητος στήν κοινή θεία Οὐσία. Ἄς προσέξουμε: Στήν Ὁρθοδοξία ἡ ἀρχή ἐνότητος τοῦ Θεοῦ εἶναι Πρόσωπο, ὁ Πατέρας· στόν Καθολικισμό εἶναι ἡ θεία Οὐσία, δηλαδή ὄχι Πρόσωπο.

Ἡ θέση τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν εἶναι: Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται αἰώνια καί ἀπό τόν Πατέρα καί ἀπό τόν Υἱό. **Ἡ θέση τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι:** Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται αἰώνια ἀπό τόν Πατέρα **μόνο** καί πέμπεται στόν κόσμον ἐν χρόνῳ διά τοῦ Υἱοῦ. Τό Filioque τῶν Καθολικῶν ὀδηγεῖ εἴτε στόν διθεϊσμό, εἴτε στόν ἡμι-Σαβελλισμό.¹ Ἄν, ὅπως λένε οἱ Καθολικοί, ὁ Υἱός εἶναι ἀρχή καί πηγή τῆς θεότητος, σάν τόν Πατέρα, ἄρα ὑπάρχουν δύο ἀνεξάρτητες πηγές καί δύο χωριστές ἀρχές στήν Τριάδα. Ἀλλά αὐτό θά σήμαινε ὅτι πιστεύουμε δύο Θεούς. Ἔτσι, γιά νά ἀποφύγουν οἱ Καθολικοί τόν διθεϊσμό, λέγουν ὅτι τά δύο Πρόσωπα, Πατέρας καί Υἱός, ἀποτελοῦν μιά ἀρχή· ἀλλά λέγοντας αὐτό συγχέουν τά Πρόσωπα τοῦ Πατέρα καί τοῦ Υἱοῦ. Ἡ «μοναρχία» εἶναι εἰδικό χάρισμα τοῦ Πατέρα μόνο. Οἱ δυτικοί ὁμως θεολόγοι ἀποδίδοντες τό διακριτικό αὐτό χαρακτηριστικό τοῦ Πατέρα ὁμοίως καί στόν Υἱό συγχέουν ἔτσι τά δύο Πρόσωπα σέ ἓνα. Γι' αὐτό καί εἶπαμε τό Filioque ὡς ἡμι-Σαβελλισμό, ὡς νέα ἐμφάνιση τοῦ Σαβελλίου, ὡς κάποιο «ἡμι-Σαβελλιανό τέρας», ὅπως τό εἶπε ὁ ἱερός Φώτιος.

(3) Ἡ Ὁρθόδοξη Τριαδική θεολογία ἔχει Πρόσωπο ὡς βάση ἐνότητος, ἐνῶ ἡ Καθολική τήν βάση ἐνότητος τοῦ Θεοῦ τήν θέτει στήν Οὐσία. **Στήν λατινική σχολαστική θεολογία** τά θεία Πρόσωπα ἐπισκιάζονται ἀπό τήν κοινή φύση, καί ὁ Θεός δέν καθορίζεται μέ προσωπικούς ὅρους, ἀλλά σάν μιά οὐσία, στήν ὁποία διακρίνονται ποικίλες σχέσεις. Αὐτό εἶναι διδασκαλία τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου, ὁ ὁποῖος προχώρησε τόσο ὥστε νά ταυτίσει τά πρόσωπα μέ τίς σχέσεις.² Οἱ σχέσεις ὁμως – δηλαδή οἱ προσωπικοί χαρακτηρισμοί τοῦ Πατέρα, τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος – «δέν συνιστοῦν τό πρόσωπο, ἀλλά χαρακτηρίζουν τό πρόσωπο» (Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς).

Ἡ λατινική σχολαστική θεολογία τονίζοντας τήν οὐσία στήν θεότητα σέ βάρος τῶν θείων Προσώπων δημιουργεῖ μιά ἀφρημένη ἔννοια Θεοῦ. Ὁ Θεός γιά τούς Καθολικούς εἶναι ἓνα ἀπόμακρο καί ἀπρόσωπο ὄν καί ἡ ὑπαρξή του πρέπει νά ἀποδειχθεῖ μέ μεταφυσικά ἐπιχειρήματα· ἔγινε ἓνας θεός τῶν φιλοσόφων. Ἡ Ὁρθοδοξία, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, δέν ἐνδιαφέρεται, ὅπως ἡ Δύση, νά βρεῖ φιλοσοφικές ἀποδείξεις γιά τήν ὑπαρξή τοῦ Θεοῦ· αὐτό

1. Ὁ Σαβέλλιος ἦταν ἓνας αἵρετικός τοῦ δευτέρου αἰώνα, πού δέν θεωροῦσε τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Πνεῦμα σάν τρία χωριστά Πρόσωπα, ἀλλά ἀπλά σάν διάφορους «τρόπους» ἢ «ὄψεις» τῆς θεότητος.

2. Ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Personae sunt ipsae relationes» (Summa Theologica, I, question 40, article 2).

πού τήν ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ ἄνθρωπος νά ἔχει μιά κατ' εὐθεΐαν καί ζωντανή κοινωνία μέ τόν προσωπικό Θεό. Αὐτοί εἶναι οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους οἱ Ὁρθόδοξοι θεωροῦμε τό Filioque ἐπικίνδυνο καί αίρετικό. «Ὁ φιλικιβισμός συγχέει τά πρόσωπα καί καταστρέφει τήν ιδιαίτερη ἰσορροπία μεταξύ τῆς μονάδας καί τῆς τριάδας στήν Θεότητα· δίνει περισσότερη ἔμφαση στήν ἐνότητα τονίζοντας τήν κοινή θεία οὐσία καί ὄχι στήν ποικιλία, στά Πρόσωπα. Καί δέν εἶναι μόνο αὐτό: Οἱ Ὁρθόδοξοι αἰσθανόμαστε ὅτι μέ τό Filioque ὑποτιμᾶται τό Ἅγιο Πνεῦμα, δέν θεωρεῖται ἰσότιμο μέ τά ἄλλα δύο Πρόσωπα τῆς θεότητας, ἀλλά ὑποτάσσεται στόν Υἱό· καί πραγματικά ἔτσι συμβαίνει μέ τούς Καθολικούς: Δέν τονίζουν τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν κόσμο, στήν Ἐκκλησία καί στήν καθημερινή ζωή τοῦ κάθε ἀνθρώπου» (Ἐπίσκοπος Κάλλιστος Γουέαρ, *The Orthodox Church* σ. 218 ἐξ.).

(4) **Γιά τήν γνώση τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀπαιτεῖται ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς.** Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός ἔλεγε: «*Εἶναι καί ἄλλος τρόπος νά καταλάβετε τήν Παναγία Τριάδα. Πῶς; Νά ἐξομολογηθεῖτε καθαρά, νά μεταλάβετε τά Ἄχραντα Μυστήρια μέ φόβον καί μέ εὐλάβειαν καί τότε θά σᾶς φωτίσει ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος νά καταλάβετε καλύτερα*». Οἱ Μαθητές μεταμορφώθηκαν στό ὄρος Θαβώρ καί ἔτσι εἶδαν τήν θεότητα τοῦ Λόγου ὡς Φῶς, τό Ἅγιο Πνεῦμα ὡς φωτεινή νεφέλη καί ἄκουσαν τήν φωνή τοῦ Πατέρα.

(5) **Ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τριαδική, γι' αὐτό καί σχετίζεται ἡ ζωή τοῦ πιστοῦ μέ τήν διδασκαλία περί τῆς Ἁγίας Τριάδος.** Στήν Ἁγία Τριάδα διακρίνονται καθαρά τά τρία θεῖα Πρόσωπα, ἀλλά δέν χάνεται καί ἡ μεταξύ τους κοινωνία. Ἔτσι καί μέσα στήν Ἐκκλησία κάθε ἄνθρωπος ἔχει τήν δική του προσωπικότητα, ἀλλά δέν χάνεται καί δέν καταργεῖται ἡ κοινωνία μέ τούς ἄλλους πιστούς. Ἔτσι στήν Ὁρθοδοξία διασώζεται καί ἡ ἐλευθερία καί ἡ ἀγάπη: Ἡ ἐνότητα τῆς κοινωνίας δέν καταργεῖ τήν ἐλευθερία τοῦ προσώπου καί ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου δέν ἀφανίζει τήν ἐνότητα τῆς κοινωνίας. Στήν Δύση, πού οἱ ἄνθρωποι ζοῦν ἀντιτριαδικά, γεννήθηκαν τά δύο μεγάλα ἀντιτριαδικά συστήματα: Ὁ καπιταλισμός καί ὁ μαρξισμός. **Στόν καπιταλισμό** ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου καταργεῖ τήν ἐνότητα τῆς κοινωνίας, γιατί αὐτό ἀφήνεται ἐλεύθερο νά πλουτίζει σέ βάρος τῶν ἄλλων προσώπων. **Στόν μαρξισμό** πρὸς χάριν τῆς ἐνότητας τῆς κοινωνίας καταργεῖται ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου.³

2. Ο ΘΕΟΣ ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

(1) Ὁ ὄρατός καί ἀόρατος κόσμος δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό. Στό «*Σύμβολο τῆς Πίστεως*» ὁμολογοῦμε: «*Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καί γῆς, ὄρατῶν τε πάντων καί ἀοράτων*». Τό ὅτι ὅμως λέγομε ὅτι ὁ Πατέρας δημιούργησε τόν κόσμο, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι τά ἄλλα Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ἀμέτοχα στό ἔργο τῆς δημιουργίας. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κοινή ἐνέργεια τῆς Ἁγίας Τριάδος. «*Ὁ Πατήρ διά τοῦ Λόγου ἐν τῷ Πνεύματι κτίζει τά πάντα*» (Μ. Ἀθανάσιος).

3. Βλ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ Ἀνατολικά τόμ. Α'. Τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος στήν ζωή μας, σ. 296 ἐξ.

Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμο γιά δύο βασικούς λόγους: α) γιά νά ἀπολαύσει ἀνάλογα ὅλος ὁ κόσμος τόν Θεό καί β) γιά νά εὐφρανθεῖ ὁ Θεός βλέποντας τά δημιουργήματά του νά εὐφραίνονται. Βασική, λοιπόν, αἰτία τῆς δημιουργίας εἶναι ἡ ἀγάπη καί ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμο ὄχι ἀπό τήν οὐσία του, ἀλλά μέ τήν ἄκτιστη δημιουργική ἐνέργειά του· γιατί ἂν ποῦμε ὅτι ὁ Θεός δημιούργησε τόν κόσμο ἀπό τήν οὐσία του, τότε καταλήγουμε στόν πανθεϊσμό, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο μέσα σ' ὅλη τήν κτίση ὑπάρχει ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ὅπως εἶπαμε, ἡ ὀρθόδοξη θεολογία μας κάνει διάκριση μεταξύ οὐσίας καί ἐνέργειας στόν Θεό.⁴ Ὁ Θεός «γεννᾷ» τόν Υἱό του ἀπό τήν οὐσία του, ἀλλά «ποιεῖ» τόν κόσμο μέ τήν ἄκτιστη ἐνέργειά του, ὅπως ἕνας πατέρας γεννᾷ τά παιδιά του κατά τήν οὐσία του, ἀλλά καί ὡς τεχνίτης, μέ τήν ἐνέργειά του, κατασκευάζει διάφορα ἀντικείμενα.

(2) Κατά τήν Ἁγία Γραφή ὁ κόσμος δημιουργήθηκε ἀπό τό μηδέν – ἀπό τό «μή ὄν» νά λέμε καλύτερα⁵ –, δηλαδή ἀπό μή προϋπάρχουσα ὕλη. Οἱ φιλόσοφοι ὅμως ἔλεγαν ὅτι ἀπό τό μηδέν δέν προέρχεται τίποτε καί ὁ Πλάτων δίδασκε ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἀντιγραφή καί πτώση ἀπό τόν κόσμο τῶν ἰδεῶν. Ἀφοῦ ὁ κόσμος ἔγινε ἐκ τοῦ μή ὄντος, ἔχει μιά συγκεκριμένη ἀρχή καί γι' αὐτό δέν εἶναι αἰώνιος. Αἰώνιος καί ἀναρχος εἶναι μόνο ὁ ἄκτιστος Θεός. Ὑπάρχει τεράστια διαφορά μεταξύ ἀκτίστου Θεοῦ καί κτιστῆς δημιουργίας. Πρῖν ἀπό τόν ἐν χρόνῳ κτιστό κόσμο ὑπῆρχε ὁ αἰώνιος ἄκτιστος Θεός καί ἄρα ἡ ὑπαρξή τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπό τήν ὑπαρξή τοῦ κόσμου· γι' αὐτό καί δέν πρέπει νά τονίζουμε πολύ τό ἐπιχείρημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ὑπαρξή τοῦ κόσμου. Ἐφ' ὅσον ὁ κόσμος δημιουργήθηκε ἀπό τό μή ὄν, ἀπό τό μηδέν, αὐτό σημαίνει ὅτι αὐτή καθ' ἑαυτή ἡ φύση θά ἤθελε νά ἐπανέλθει στό μηδέν. Δέν μπορεῖ ὅμως ὁ ἄνθρωπος καί ἡ δημιουργία νά ἐπανέλθει στό μή εἶναι, γιατί δέν τό ἐπιτρέπει αὐτό ἡ ἄκτιστη προνοητική καί κυβερνητική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ.

(3) Κατά τήν διήγηση τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Γεν. κεφ. 1) ὁ κόσμος δημιουργήθηκε σέ ἕξι ἡμέρες. Στήν πραγματικότητα ὅμως ὁ κόσμος ἔγινε ἀμέσως, χωρίς χρονικές διακοπές, γι' αὐτό καί ἡ ἴδια ἡ Ἁγία Γραφή λέει πάλι «ὁ ζῶν εἰς τόν αἰῶνα ἔκτισε τά πάντα κοινῇ» (Σοφ. Σειρ. 18,1), δηλαδή «ἀμέσως». Καί μετά τήν ἀπαρίθμηση τῶν ἕξι δημιουργικῶν ἡμερῶν ἡ Γένεση μᾶς ὀμιλεῖ γιά μιά ἡμέρα, κατά τήν ὁποία δημιουργήθηκε ὅλο τό σύμπαν (Γεν. 2,4). Καί ὁ Μ. Βασίλειος λέει: «Ἐν κεφαλαίῳ ἐποίησεν ὁ Θεός, τουτέστιν ἀθρώως καί ἐν ὀλίγῳ» (ΕΠΕ 4 σ. 42). Οἱ ἕξι δημιουργικές ἡμέρες τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναφέρονται ὄχι στό ἴδιο τό ἔργο τῆς δημιουργίας, ἀλλά στήν ἀποκάλυψη αὐτοῦ τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ σ' ἐμᾶς κατά συγκατάβαση στήν ἀδύνατη νόησή μας, γιά νά βοηθηθοῦμε στό νά στοχαστοῦμε τό ὑπέροχο δημιουργικό ἔργο τοῦ Θεοῦ. «Οἱ ἡμέρες τῆς δημιουργίας εἶναι περίοδοι παρατηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου καί ὄχι ἡμέρες τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ» (Ὡριγένης, Αὐγουστῖνος).

Ἀλλά πῶς ἔγινε ἀμέσως ἡ δημιουργία τῶν ὄντων, ὅπως εἶπαμε παραπάνω; Γιά τό θέμα

4. Ἄν δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ διάκριση, τότε ἢ ὁ Θεός θά ἦταν κατά τήν οὐσίαν του μεθεκτός ἀπό τόν ἄνθρωπο καί ἐπομένως θά ἦταν ὁμοούσιος μέ ἐμᾶς, ἢ θά ἦταν ἐντελῶς ἀμέθεκτος καί ἐπομένως ἀνύπαρκτος γιά μᾶς.

5. Αὐτή πραγματικά εἶναι ἡ βιβλική καί πατερική ἔκφραση γιά τήν δημιουργία, «ἐκ τοῦ μή ὄντος» καί ὄχι «ἀπό τό μηδέν».

αυτό έχουμε πατερικές μαρτυρίες. Ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης μιλάει για την δημιουργία σαν μία άκαριαία ενέργεια του Θεού, με την οποία δημιουργήθηκαν από την αρχή όλες οι καταβολές των όντων και έπειτα αρχίζει η δυναμική εξέλιξη και φανέρωση όλων των ποιημάτων και μεγεθών του σύμπαντος και της ζωής. Λέγει ο άγιος πατήρ: «...Ότι πάντων των όντων τās άφορμάς και τās αίτίας και τās δυνάμεις συλλήβδην ο Θεός εν άκαρει κατεβάλετο και εν τῇ πρώτῃ του θελήματος όρμῇ ἡ έκάστου των όντων ουσία συνέδραμεν, ούρανός, αίθέρ, άστέρες, πῦρ, αίρ, θάλασσα, γῆ, ζῶα, φυτά...» (Περί τῆς Έξαήμερου MPG 44, 72AB). Άλλά και ο Μ. Βασίλειος εἶχε πεί ότι ἡ δημιουργική ενέργεια του Θεού έβαλε στην γῆ από την αρχή σπερματικές καταβολές και απ' αυτές τίς καταβολές προήλθαν άργότερα τά διάφορα είδη στις γνωστές φάσεις (τίς 7 δημιουργικές ἡμέρες): «Έκάστου γένους τās άπαρχάς νῦν, οίονεί σπέρματά τινα τῆς φύσεως προβληθῆναι κελεύει· τό δέ πλήθος αὐτῶ εν τῇ μετά ταῦτα διαδοχῇ ταμιεύεται, όταν αύξάνεσθαι και πληθύνεσθαι δέη» (Εἰς τῆν Έξαήμερον MPG 29,149C).

(4) Οἱ Γνωστικοί παλαιά για να λύσουν τό πρόβλημα «ποῦ οφείλεται τό κακό στον κόσμο;», εἶπαν τῆν πλάνη ότι υπάρχουν δύο δημιουργοί θεοί. Μεταξύ του Θεού και του κόσμου, έλεγαν, υπάρχουν οἱ Αἰῶνες, κατώτεροι θεοί, και ο κατώτερος απ' αὐτούς τούς θεούς δημιούργησε τον υλικό κόσμο και τό κακό που υπάρχει σ' αὐτόν. Η Έκκλησία μας πολέμησε τῆν πλάνη αὐτή με τῆν διατύπωση ότι ο Θεός Πατήρ εἶναι «ποιητής ούρανοῦ και γῆς, ορατῶν τε πάντων και άορατῶν»!

3. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

(1) Πρῶτα ο Θεός δημιούργησε τούς άγγέλους. Οἱ άγγελοι εν συγκρίσει και αναφορᾶ με ἡμᾶς εἶναι άσώματοι και άύλοι. Οἱ άγγελοι εἶναι άθάνατοι κατά χάριν και όχι κατά φύσιν, γιατί «πᾶν τό άρξάμενον και τελευτᾶ κατά φύσιν». Οἱ άγγελοι δημιουργήθηκαν ως λογικοί και αὐτεξούσιοι και γι' αὐτό ἦταν τρεπτοί: μπορούσαν να διαμείνουν και να προκόπτουν στο άγαθό, αλλά και να τρέπονται προς τό κακό, όπως έγινε με τούς δαίμονες. Μετά τῆν πτώση των δαιμόνων οἱ άγαθοί άγγελοι στερεώθηκαν με τῆν Χάρη του Θεού στο άγαθό.

(2) Μετά τῆν δημιουργία των νοερῶν πνευμάτων, των άγγέλων, ο Θεός δημιούργησε τον αἰσθητό-υλικό κόσμο, όπως περιγράφεται στο πρῶτο κεφάλαιο τῆς Γένεσης. Τελευταῖος στην πράξη τῆς δημιουργίας έρχεται ο άνθρωπος, ο οποίος εἶναι ἡ κορωνίδα τῆς δημιουργίας, γιατί αποτελείται από νοερό και αἰσθητό, από ψυχή και σῶμα και γι' αὐτό λέγεται «μεικτός» και «σύνθετος» (Μ. Βασίλειος) και εἶναι περίληψη ὅλης τῆς δημιουργίας.

Οἱ άγιοι Πατέρες λέγουν ότι ο άνθρωπος για να εἶναι πραγματικός άνθρωπος πρέπει να έχει σῶμα, ψυχή και πνεῦμα. Με τό πνεῦμα νοεῖται τό Άγιο Πνεῦμα που χαριτώνει τῆν ψυχή του ανθρώπου.⁶ Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε «κατ' εἰκόνα» Θεού και αὐτό εἶναι ἡ

6. Κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμᾶ «ο πνευματικός άνθρωπος εκ τριῶν ύφέστηκε· χάριτος Πνεύματος έπουραního, ψυχῆς λογικῆς και γῆνιου σώματος» (ΕΠΕ 2 σ. 240). Πολύ από αὐτό τό πατερικό λόγο απέχει ἡ πλάνη του Μακράκη περί «τρισηθέτου» του ανθρώπου.

ἀξία του. Καί οἱ ἄγγελοι ὁμοίως δημιουργήθηκαν «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, γιατί καί αὐτοί ἔχουν τό νοερό καί τό αὐτεξούσιο, στό ὁποῖο, κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό, συνίσταται τό «κατ' εἰκόνα». Ἀλλά τό «κατ' εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο εἶναι ἰσχυρότερο ἀπό ὅ,τι στούς ἀγγέλους, γιατί ὁ ἄνθρωπος, ἐκτός ἀπό τόν νοῦ καί λόγο, πού ἔχουν οἱ ἄγγελοι, ἔχει καί πνεῦμα ζωοποιό, γιά νά ζωοποιεῖ τό ἐνωμένο μέ τήν ψυχή του σῶμα του.

Μετά τήν δημιουργία του ὁ ἄνθρωπος τοποθετήθηκε ἀμέσως στόν παράδεισο, πού ἦταν ὄχι μόνο αἰσθητός, εὐρισκόμενος σέ ὀρισμένο τόπο, ἀλλά καί νοητός· γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶχε τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ στόν παράδεισο, εἶχε τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ σ' αὐτόν.

(3) Ἀντίθετα μέ τούς φιλοσόφους πού ἔλεγαν ὅτι ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἡδονισμός καί ἡ εὐδαιμονία, ἡ Ἁγία Γραφή διδάσκει ὅτι σκοπός τοῦ ἀνθρώπου, γιά τόν ὁποῖο δημιουργήθηκε, ἦταν ἀπό τήν ἀρχή νά πετύχει τό «καθ' ὁμοίωσιν» Θεοῦ, τήν ἐνωσή του δηλαδή μέ τόν Θεό, τήν θέωση. Καί θεούμενος ὁ ἄνθρωπος θά ἔφερνε ὅλη τήν κτίση στόν Θεό, γιατί, πραγματικά, ὁ ἄνθρωπος, ἀποτελούμενος ἀπό ψυχή καί σῶμα, εἶναι μικρόκοσμος στόν μεγάλκοσμο. Γιά νά ἀναγάγει ὅμως ὁ ἄνθρωπος τό «κατ' εἰκόνα» σέ «καθ' ὁμοίωσιν» Θεοῦ, ἔπρεπε νά περάσει ἀπό μιὰ δοκιμασία· τήν δοκιμασία τῆς ὑπακοῆς: Νά μή φάει ἀπό τό «δέντρο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ». Οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας λένε ὅτι τό δέντρο αὐτό ἦταν ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ, στήν ὁποία δέν ἔπρεπε νά φτάσουν οἱ ἄνθρωποι πρὶν δοκιμασθοῦν καί προετοιμασθοῦν· γιατί ὁ ἄνθρωπος μέ τήν δημιουργία του δέν ἦταν τέλειος. Ἀπέτυχε ὅμως στήν δοκιμασία του αὐτή ὁ ἄνθρωπος.

4. ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ

Οἱ πρωτόπλαστοι, μέ τήν πρόκληση τοῦ Διαβόλου πού χρησιμοποίησε σάν δόλωμα τήν θέωση, ἐρεθίστηκαν καί ἔφαγαν ἀπό τόν καρπό τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ· αὐτό τό λέμε «πτώση». Μέ τήν παρακοή τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἔχασαν οἱ πρωτόπλαστοι τήν θεία Χάρη, ἔχασαν δηλαδή τήν κοινωνία τους μέ τόν Θεό, ἀλλά ἔχασαν καί τήν μεταξύ τους κοινωνία. Σάν ἀποτέλεσμα τῆς πτώσης ἦρθε καί τό λεγόμενο «φυσικό κακό», ἡ ταραχή τῆς ἁρμονίας τῆς ὕλικῆς κτίσης (βλ. Ρωμ. 8,18 ἐξ.) καί τέλος ὁ θάνατος. Ἐνῶ πρῶτα οἱ πρωτόπλαστοι ἦταν γυμνοί, ἀλλά ντυμένοι τήν θεία Χάρη, τώρα φόρεσαν «δερμάτινους χιτῶνες». Κατά τούς ἁγίους Πατέρες οἱ χιτῶνες αὐτοί εἶναι ἡ φθορά καί ἡ θνητότητα. Ἦταν, δηλαδή, οἱ διάφορες ἀσθένειες, οἱ δοκιμασίες, οἱ θλίψεις καί τελικά ὁ θάνατος. Τήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων ὀνομάζουμε «προπατορικό ἁμάρτημα». Κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό τό προπατορικό ἁμάρτημα συνίσταται σέ τρία πράγματα: α) Στόν σκοτασμό τοῦ νοῦ, β) στήν γύμνωση ἀπό τήν ἀφθονη Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί γ) στήν ἐνδυσση τῶν δερματίνων χιτῶνων.

Ἀφοῦ οἱ πρωτόπλαστοι ἔχασαν μέ τήν πτώση τους τήν κοινωνία μέ τόν Θεό βγήκαν ἀπό τόν Παράδεισο. Ἔτσι ἄρχισε ἡ περίοδος τῆς ἐξορίας, ὁ λεγόμενος «ἀδαμιαῖος θρῆνος».

Οἱ Δυτικοί πιστεύουν ὅτι ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου δέν ἀμαύρωσε ἀπλᾶ τό «κατ' εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ σ' αὐτόν, ἀλλά καί τό ἐξαφάνισε καί τό ἔσβησε ἐντελῶς.

5. ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΡΩΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

(1) Ἀφοῦ ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἀπό τήν ἀρχή ἡ θέωση, ἡ ἔνωσή του δηλαδή μέ τόν Θεό, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε, ἔγινε ἄνθρωπος, γιά νά δείξει τόν δρόμο πρὸς τήν θέωση. Καί ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱός τοῦ Θεοῦ θεράπευσε μέ ὄλο τό ἀπολυτρωτικό του ἔργο τήν ἀρρωστήσασα μέ τήν πτώση ἀνθρώπινη φύση καί τήν δόξασε πολύ περισσότερο ἀπό τήν πρώτη της ὑγιή κατάσταση. Ὁ σαρκωθείς Υἱός τοῦ Θεοῦ εἶναι τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος, μέ μιά λέξη εἶναι Θεάνθρωπος. Στό ἕνα Πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐνώθηκαν δύο φύσεις: Ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη, χωρίς αὐτές νά συγχυθοῦν. Καί ὅπως στόν Χριστό ὑπάρχουν δύο φύσεις, ἔτσι ὑπάρχουν καί δύο θελήσεις, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη. Γιατί ἂν ὁ Χριστός δέν εἶχε ἀνθρώπινη θέληση, δέν θά ἦταν πραγματικός ἄνθρωπος σάν καί ἐμᾶς. Οἱ δύο ὅμως θελήσεις στόν Χριστό δέν εἶναι ἀντίθετες, δέν συγκρούονται, γιατί ἡ ἀνθρώπινη θέληση ὑποτάσσεται πάντοτε στήν θεία θέληση.

Ἀφοῦ ὁ Χριστός ἔγινε ἀληθινός ἄνθρωπος εἶναι εὐλογο νά ἀπεικονίζεται τό Πρόσωπό του στίς ἅγιες εἰκόνες (Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος). Καί ἀφοῦ ὁ Χριστός εἶναι ἕνα Πρόσωπο, αὐτές οἱ εἰκόνες δέν δείχνουν τήν ἀνθρωπότητά του σέ διαχωρισμό ἀπό τήν θεότητά του, ἀλλά μᾶς δείχνουν τό ἕνα Πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πού σαρκώθηκε. Μέ λίγα λόγια σχετικά μέ τό Πρόσωπο τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ: Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι «τέλειος σέ ὅ,τι εἶναι δικό του καί τέλειος σέ ὅ,τι εἶναι δικός μας»! (Λέων ὁ Μέγας: «Totus in suis, totus in nostris»!).

(2) Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός λύτρωσε γενικά τόν ἄνθρωπο μέ τό τριπλό του ἀξίωμα: α) Τό προφητικό ἀξίωμα (τήν θεία του διδασκαλία), β) τό ἀρχιερατικό ἀξίωμα (τήν σταυρική του θυσία) καί γ) τό βασιλικό ἀξίωμα (τήν ἀνάσταση, τήν ἀνάληψη καί τήν ἰδρυση τῆς Ἐκκλησίας του).⁷

Κυρίως ὅμως τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁ Χριστός ἐργάστηκε μέ **τήν σταυρική του θυσία**, πού προσφέρθηκε στόν οὐράνιο Πατέρα του ἀπό ἀπειρη ἀγάπη σέ ἡμᾶς. Ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι γιά ἡμᾶς τούς Ὀρθοδόξους μιά ἐξίλαστήρια θυσία γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν μας καί μιά πράξη θριάμβου κατὰ τοῦ Διαβόλου. **Οἱ Καθολικοί** ὅμως ἔδωσαν μιά νομικιστική ἐρμηνεία στό πάθος τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δηλαδή ὁ Θεός ἦταν ὀργισμένος καί θυμωμένος γιά τήν παράβαση τῆς ἐντολῆς του καί ἔπρεπε νά ἐξιλεωθεῖ ἡ θεία δικαιοσύνη του. Ἡ ἐρμηνεία αὐτή τοῦ Ἀνσέλμου Κανταβρυγίας πού, ἂν γίνει πιστευτή, ἐπηρεάζει βαθιά καί ὅλη τήν ζωή τοῦ χριστιανοῦ, δέν εἶναι καθόλου ὀρθόδοξη. Εἶναι φορικό τό νά παραδεχτοῦμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ σφαγή τοῦ παιδιοῦ γιά νά ἀλλάξει τίς διαθέσεις τοῦ πατέρα καί ὅτι χρειάζεται ὁ πόνος ἑνός Θεοῦ γιά νά καταπαύσει ἡ ὀργή ἑνός Θεοῦ!... «Αὐτή ἡ ἀντίληψη – λέει ὁ Clement – μοῦ φαίνεται παρμένη σχεδόν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπό τήν ψυχάνάλυση...»!

Ἡ σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ ἔγινε δεκτή ἀπό τόν οὐράνιο Πατέρα, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Μέ τήν θυσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νικήθηκε ἡ ἁμαρτία,

7. Τό τριπλό ἀξίωμα τοῦ Λυτρωτοῦ ἐκφράζει αὐτός ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός «ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπό Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καί ἁγιασμός καί ἀπολύτρωσις» (Α' Κορ. 1,30).

πού είναι τό «κεντρί» τοῦ θανάτου κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο (Α΄ Κορ. 15,56). Συνδέεται ὁ θάνατος μέ τήν ἁμαρτία καί εἶναι τό ἀποτέλεσμά της. Καί, ἀφοῦ μέ τήν θυσία τοῦ Χριστοῦ ἐξαλείφθηκε ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων, ἀναιρέθηκε καί ὁ θάνατος, τό ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας. «Ἀφοῦ σφάχτηκε ἡ μητέρα, ἀναιροῦνται καί τά τέκνα της», λέγει ὁ Χρυσόστομος!

(3) Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ σημαίνει καί τήν δική μας ἀνάστασις. Ὁ Χριστός μέ τήν ἀνάστασή του ἔγινε «ἀπαρχή» τῶν πεθαμένων (Α΄ Κορ. 15,20), «πρωτότοκος» τῶν νεκρῶν (Κολ. 1,18), ἐκφράσεις πού βεβαιώνουν ὅτι μέ τήν ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ θά ἀκολουθήσει καί ἡ ἀνάστασις ὅλων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων. Ὅλοι βέβαια θά ἀναστηθοῦν τήν ἡμέρα τῆς κρίσεως· καί οἱ ἀσεβεῖς, ὄχι μόνο οἱ εὐσεβεῖς. Ἀλλά οἱ μέν ἀσεβεῖς θά ἀναστηθοῦν γιά αἰώνια κατάκρισις, οἱ δέ εὐσεβεῖς γιά αἰώνια δόξα. Ὁ θάνατος ἔτσι γιά τούς πιστούς ἀποβαίνει ἓνα μέσον γιά τήν δόξα τους.

Ὁ Χριστός μέ τήν ἀνάστασή του νίκησε τόν θάνατο· ἀλλά πῶς – ἐρωτοῦν οἱ δύσπιστοι – ἐξακολουθοῦν νά πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι; Σ’ αὐτούς ἀπαντοῦμε ὅτι στήν παρούσα ζωή νικᾶται ὁ πνευματικός θάνατος, ὁ χωρισμός δηλαδή τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό, πού ἤλθε καί ὡς πρῶτος μέ τήν παράβασις τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Καί μέ τήν γενική ἀνάστασις τῶν σωμάτων θά νικηθεῖ καί ὁ σωματικός θάνατος, ὁ χωρισμός τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό σῶμα του, πού ἤλθε ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ πνευματικοῦ θανάτου.

Οἱ λεγόμενοι «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά»⁸ ἐνῶ παραδέχονται ὅτι ὁ Χριστός πέθανε μέ τό σῶμα του, ὅμως λέγουν ὅτι δέν ἀναστήθηκε μέ τό σῶμα του, ἀλλά μέ τό πνεῦμα του!... Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι ἀνάστασις, γιατί λογικά ἀναστάνεται αὐτό πού πεθαίνει. Ἀναστήθηκε τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γιατί αὐτό θανατώθηκε καί ὄχι τό πνεῦμα, πού δέν πεθαίνει. Ὁ Χριστός μετά τήν ἀνάστασή του ἔδειξε στό σῶμα του τίς πληγές καί τά σημάδια τῶν καρφιδῶν ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι τό γεγονός τῆς ἀνάστασεως τοῦ σώματός του.

Εἶναι ἀπαραίτητο τό νά πιστεύουμε ὡς ἀναστημένο τόν ἀρχηγό τῆς πίστεως μας, γι’ αὐτό καί ὁ Χριστός παρέμεινε μετά τήν Ἀνάστασή του σαράντα μέρες στήν γῆ, ἀκριβῶς γιά νά πιστοποιηθεῖ ἡ Ἀνάστασή του. Καί τήν τεσσαρακοστή ἡμέρα ἀναλήφθηκε στους οὐρανούς καί κάθισε στά δεξιά τοῦ θρόνου τοῦ οὐρανοῦ Πατέρα. Τό ἔνδοξο καί χαροποιό μήνυμα τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου μας εἶναι ὅτι ἡ φύσις μας ἀνέβηκε ψηλά στόν οὐρανό, κοντά στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Χριστός ἀναλήφθηκε καί μέ τό σῶμα του.

6. Η ΠΑΝΑΓΙΑ

(1) Ἡ Παναγία καλεῖται Θεοτόκος, γιατί ὁ Ἰησοῦς Χριστός πού γεννήθηκε ἀπ’ αὐτήν εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἡ Παναγία ὑπῆρξε παρθένος πρὶν ἀπό τήν γέννησις τοῦ Χρι-

---

8. Δέν πρέπει νομίζω νά ὀνομάζουμε τούς αἰρετικούς χιλιαστές μέ αὐτή τήν τιμητική ὀνομασία, γιατί μάρτυρες τοῦ Γιαχβέ Θεοῦ μας εἴμαστε ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, γιατί ἐμεῖς δίνουμε σωστή, ὀρθόδοξη μαρτυρία γιά τόν Θεό μας, κατά τό χωρίο Ἦσ. 43,10.12. Ἀπαγορεύουμε στους χιλιαστές νά αὐτοαποκαλοῦνται «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», γιατί εἶναι «ΨΕΥΔΟ-μάρτυρες» του γιά τίς πλανημένες διδασκαλίες πού λένε. Σωστότερη λοιπόν ἡ ὀνομασία γι’ αὐτούς ὡς «ψευδομάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά».

στοῦ, ἔτσι παρέμεινε παρθένος καί μετά τήν γέννησή του. Ἡ μνηστεία της μέ τόν Ἰωσήφ κρύβει μυστήριο, ἦταν ἓνα «τέχνασμα» τοῦ Θεοῦ γιά τήν παραπλάνηση τοῦ Διαβόλου καί δέν σκόπευε τόν γάμο. Οἱ λεγόμενοι «ἀδελφοί» τοῦ Ἰησοῦ στά Εὐαγγέλια δέν ἦταν παιδιά τῆς Μαρίας, ὅπως λένε οἱ **χιλιαστές** καί γενικά οἱ **προτεστάντες**, ἀλλά ἦταν παιδιά τοῦ Ἰωσήφ ἀπό γάμο μέ προηγούμενη γυναίκα του. Κατά τόν ἰουδαϊκό νόμο ὁ Ἰωσήφ λεγόταν «ἀνδρας» τῆς Μαρίας καί τά παιδιά του θεωροῦνταν ὡς ἑτεροθαλεῖς ἀδελφοί τοῦ Ἰησοῦ.

Τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου εἶναι Μυστήριο, εἶναι τό τέλος καί ὁ σκοπός τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη καί παραλληλίζεται μέ τό Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει δέ νά τό παρατηρήσουμε ὅτι καί **Καθολικοί** καί **Προτεστάντες** σφάλλουν στό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου. Ἐναντι δέ τοῦ παπικοῦ ἀνηφόρου καί τοῦ προτεσταντικοῦ κατηφόρου ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἀπονέμει στήν Θεοτόκο τήν πρέπουσα τιμή, ὡς ὑπέρτατη μεταξύ τῶν ἁγίων.

(2) Οἱ μέν **Καθολικοί** μέ τό ἐσφαλμένο δόγμα τους περί ἀσπόρου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου παριστάνουν τήν Παναγία ὡς μή κανονικό ἄνθρωπο καί ἄρα παριστάνουν ὡς μή σωθέν τό ἀνθρώπινο γένος· γιατί, κατά τήν πλάνη αὐτή τῶν Καθολικῶν, ὁ Χριστός δέν προσέλαβε κανονική ἀνθρώπινη φύση ἀπό τήν Παναγία, ἀφοῦ αὐτή – ὅπως τήν πιστεύουν – δέν εἶναι κανονικός ἄνθρωπος. Καί ἀφοῦ δέν προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, πῶς τήν θεράπευσε; Τό «ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον».

Οἱ δέ **Προτεστάντες** ἐρμηνεύοντες κακῶς τό χωρίο Ματθ. 1,25 συμπεραίνουν ὅτι ὁ Ἰωσήφ κατέστησε σύζυγο τήν Μαρία μετά τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλά τό μέν «ἕως οὔ» τοῦ χωρίου αὐτοῦ δέν δηλώνει καθόλου τήν συζυγική σχέση τοῦ Ἰωσήφ μέ τήν Μαρία μετά τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ, σύμφωνα καί μέ ἄλλα παραδείγματα χρήσεως τῆς ἑβραϊκῆς αὐτῆς ἔκφρασης ἀπό τήν Ἁγία Γραφή (βλ. Β' Βασ. 6,23. Ματθ. 28,20 κ.ἄ.)· ἡ δέ ἄλλη πάλι ἑβραϊκή ἔκφραση τοῦ χωρίου «πρωτότοκος» δέν σημαίνει ἐξάπαντος τήν ὑπαρξη καί ἄλλων μικρότερων ἀδελφῶν, ἀλλά δηλώνει τόν πρῶτον διανοίγοντα τήν μήτρα τῆς μητέρας του (βλ. Ἔξ. 13, 2.12. 34,19. Α' Βασ. 6, 10.14). Γενικά στήν Γραφή ἡ ἔκφραση «πρωτότοκος» σημαίνει τόν «ἐκλεκτό» (Ἔξ. 4,22. Ἐβρ. 12,23). Ἡ Παναγία λοιπόν εἶναι ἀειπάρθενος.

7. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(1) Τήν σωτηρία πού ἐργάστηκε ὁ Χριστός γιά ἡμᾶς τήν πετυχαίνουμε στήν Ἐκκλησία. Εἶναι ἀδύνατο νά καθορίσουμε μέ ὄρισμό τό τί εἶναι Ἐκκλησία, γιατί αὐτή εἶναι Μυστήριο. Στήν Γραφή καί τούς Πατέρες μόνο εἰκονικά παριστάνεται ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἄμπελος, ὡς ποίμνιο, ὡς οἰκοδομή, ὡς νύμφη. Γενικά λέγομε ὅτι Ἐκκλησία εἶναι ἡ οἰκογένεια τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἀδελφότητά μας (Α' Πέτρ. 2,17). Ἡ καλύτερη παράσταση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ σώματος (βλ. Ἐφ. 1, 22-23. 4, 15.16). Κεφαλή τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σώματος εἶναι ὁ Χριστός, ἡμεῖς δέ οἱ πιστοί εἴμαστε μέλη του. Τήν βαθειά ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας τήν γευόμαστε στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπου μέ τήν κοινωνία

τοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐνωμόμαστε καί μέ τόν Χριστό καί μέ τούς ἀδελφούς μας. Ἔτσι, μέ βάση τήν θεολογία τῶν ἁγίων Πατέρων, θά μπορούσαμε νά ὀρίσουμε ὡς ἐξῆς τήν Ἐκκλησία: «Ἐκκλησία εἶναι ἡ οἰκογένεια τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ πού συγκεντρώνονται κατά τόπους στούς ἱερούς Ναούς καί προσφέρουν διά τῶν Ἐπισκόπων τους καί τῶν ἱερέων τους τήν θεία Λειτουργία». Αὐτό, κατά τό Α' Κορ. 11,18, καλεῖται Ἐκκλησία. Καί ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζεται στήν θεία Λειτουργία, τήν δέ θεία Λειτουργία τελοῦν οἱ Ἐπίσκοποι (καί μέ τήν παραχώρηση αὐτῶν καί οἱ ἱερεῖς), καταλαβαίνουμε ἀπ' αὐτό ὅτι δέν νοεῖται Ἐκκλησία ἄνευ τῶν Ἐπισκόπων. Πραγματικά στήν Ἐκκλησία τά μέλη της διαιροῦνται σέ ποιμνιο καί ποιμένες, σέ κληρικούς καί λαϊκούς. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστός «διώρισε τό μέν (οἱ Ἐπίσκοποι) ἄρχειν, τό δέ (οἱ Λαϊκοί) ἄρχεσθαι» διότι «τάξις ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, τό μέν εἶναι ποιμνιον, τό δέ ποιμένας διώρισε» (Γρηγόριος θεολόγος), χωρίς ὅμως νά διαιρεῖται καί νά μερίζεται ἡ Ἐκκλησία· γιατί ὅλοι, κληρικοί καί λαϊκοί, ἀποτελοῦν τό ἓνα Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

(2) Ἡ ἐκκλησιαστική ἱεραρχία ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς βαθμούς: Τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καί τοῦ διακόνου. Καθένας καθίσταται στούς βαθμούς αὐτούς ἀπό τήν Ἐκκλησία διά τῆς χειροτονίας. Δέν νοεῖται ἐκκλησιαστική κοινότητα, ἔστω καί μικρή, ἃν δέν ἔχει τόν ἱερέα της, πού εἶναι σ' αὐτή σέ θέση καί τόπο τοῦ Ἐπισκόπου του, ὁ ὁποῖος ὅμως Ἐπίσκοπός του εἶναι ἐνωμένος μέ τήν καθόλου Ἐκκλησία. Ἔτσι καί αὐτή ἡ μικρή ἐκκλησιαστική κοινότητα, αὐτή ἡ μικρή ἐνορία, ἔχει πληρότητα ἱεραρχίας. Ἡ ἐνότητα τῶν πιστῶν μέ τόν Ἐπίσκοπο εἶναι ἀναγκαῖα, γιά νά ἀνήκουμε στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, γιατί ὁ Ἐπίσκοπος ἐκφράζει – σαρκώνει τήν Ἐκκλησία.

Ὁ προτεσταντισμός, ἀντίθετα πρὸς τήν μαρτυρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς (βλ. Ἐφ. 4, 11-13. Ἰωάν. 20, 21-23. Α' Τιμ. 4,14. Ἰακ. 5,14. Πράξ. 20,28. Α' Τιμ. 3, 8-13 κ.ἄ.) καί τήν πράξη τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀρνεῖται τήν ἐκκλησιαστική ἱεραρχία καί γενικά τήν ἱερωσύνη, πολλοί δέ καί δικοί μας χριστιανοί τοῦ ἐλλαδικοῦ χώρου ἔχουν ἐπηρεαστεῖ ἀρκετά ἀπό τό προτεσταντικό πνεῦμα καί ἐκφράζονται καί μέ λόγια καί μέ ἔργα ἐνάντια πρὸς τούς Ἐπισκόπους μας καί τίς ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας, πού ἐκφράζει τήν Ἐκκλησία. Γιά τήν διόρθωση τῆς ζημιᾶς αὐτῆς καί γιά τήν ἀποτροπή μεγαλυτέρου κακοῦ εἶναι ἀνάγκη νά τονίζουμε πολύ τήν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία: «Ἐνότητα μέ τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας». Ἡ: «εἶναι προτιμότερο νά εἶναι κανεῖς σέ σφάλμα μέσα στήν Ἐκκλησία (πού τήν ἐκφράζει ἡ Σύνοδος τῶν Ἱεραρχῶν), παρά νά ἐνεργεῖ ἔξω ἀπ' αὐτήν, ἔστω καί ὀρθά», λέγει ὠραῖα ὁ πατήρ Πορφύριος ἀκολουθώντας τόν ἱερό Χρυσόστομο, ὁ ὁποῖος λέγει ἐπί λέξει: «Εἰ καί ἐσφάλλετο ἡ Ἐκκλησία, οὐ τοσοῦτον κατόρθωμα ἀπό τῆς τῶν χρόνων ἀκριβείας ἦν (ὅπως τό δικό μας παλαιοημερολογιτικό θέμα), ὅσον ἔγκλημα ἀπό τῆς διαιρέσεως καί τοῦ σχίσματος» (Εἰς Ἄπαντα Ἁγίων Πατέρων, τόμ. 4, 615).

(3) Γιά τήν Ἐκκλησία μας πρέπει νά τονίσουμε ἰδιαίτερα ὅτι εἶναι ἀλάθητη. Καί εἶναι ἀλάθητη γιατί ἔχει κεφαλή τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος εἶναι «ἡ ἀλήθεια» (Ἰωάν. 14,6), καί ἔχει ψυχή τό Ἅγιο Πνεῦμα, τό ὁποῖο εἶναι ὁμοίως «τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας» (Ἰωάν. 14,17. 15,26. 16,13). Καί κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καί

ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3,15). Πρέπει ὅμως νά ποῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀλάθητη ὡς ὅλον, ὡς πλήρωμα, πού τό ἀποτελοῦν ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι, κληρικοί καί λαϊκοί. Ὅργανο δέ τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος. Μόνο αὐτή μπορεῖ νά διατυπώνει ἀλαθῆτως τά δόγματα. Καί σ' αὐτήν τήν ὑπέρτατη ἀρχή καί αὐθεντία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὑπάγονται ὅλοι, καί ὁ Πατριάρχης καί ὅλοι οἱ Ἱεράρχες, ὅπως καί ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι καί ὁ Πέτρος ὑπέκειντο στήν Ἀποστολική Σύνοδο. Ὅλο λοιπόν τό πλήρωμα καί τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας λογίζεται στήν ὀρθόδοξο πίστη ὡς φορέας τοῦ ἀλαθήτου, ἐνῶ ὡς ὄργανο τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὡς τό στόμα τῆς Ἐκκλησίας, χρησιμοποιεῖται ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, στήν ὁποία ἀντιπροσωπεύεται ὅλο τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα διά τῶν Ἐπισκόπων του. Κατά ταῦτα δέν δύναται ἓνα μεμονωμένο ἄτομο, ἓνας Ἐπίσκοπος ἢ Πατριάρχης ἢ Πάπας νά δογματίζει ἐγκυρα καί αὐθεντικά, γιατί αὐτό, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ἀποκλειστικό δικαίωμα καί ἔργο μόνο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῶν μετεχόντων σ' αὐτές Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τό πλήρωμα καί τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι ὀρθῶς οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς, ἀπαντῶντες τό 1848 στόν Πάπα Πῖον Θ', διακήρυξαν ὅτι «παρ' ἡμῖν οὔτε Πατριάρχαι οὔτε Σύνοδοι ἠδυνήθησάν ποτε εἰσαγαγεῖν νέα, διότι ὁ ὑπερασπιστής τῆς θρησκείας ἐστίν αὐτό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι αὐτός ὁ λαός, ὅστις ἐθέλει τό θρησκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καί ὁμοειδές τῷ τῶν πατέρων αὐτοῦ» (εἰς Mansi, Consil. 40,407. Βλ. Ἰωάν. Καρμίρη, *Τά δογματικά καί Συμβολικά μνημεῖα* II, 920). Γι' αὐτό λοιπόν καί ἡ Ὄρθόδοξη Ἐκκλησία μας ἀπέρριψε τό Βατικάνειο δόγμα περί τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα, ὅτι αὐτός τάχα εἶναι ἡ ἀλάθητη κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλάνη αὐτή τῶν Καθολικῶν δέν δύναται νά στηριχθεῖ οὔτε στήν Ἁγία Γραφή οὔτε στήν Ἱερά Παράδοση.

(4) Τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά γευόμαστε τόν Θεό, τήν λαμβάνουμε στήν Ἐκκλησία διά τῶν ἱερῶν Μυστηρίων. «Ἡ Ἐκκλησία σημαίνεται ἐν Μυστηρίοις» (Νικόλαος Καβάσιλας). Κυρίως ἓνα εἶναι τό Μυστήριο: Ἡ θεία Εὐχαριστία. Ἐπειδή ὅμως γιά νά συμμετάσχουμε στήν θεία Εὐχαριστία πρέπει νά εἴμαστε βαπτισμένοι καί χρισμένοι, γι' αὐτό οἱ θεολόγοι ὁμιλοῦν περί τριῶν Μυστηρίων: Βαπτίσματος, Χρίσματος καί θείας Εὐχαριστίας. Ἀλλά καί γενικά μπορούμε νά ποῦμε ὅτι πᾶσα ἁγιαστική τελετή τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ἁγιασμός γιά παράδειγμα, εἶναι μυστήριο. Καί διά τῶν κτιστῶν πραγμάτων, ὅπως μέ τό νερό τοῦ ἁγιασμοῦ ἢ μέ τό λάδι τοῦ Εὐχελαίου, δίδεται στούς πιστοῦς ἡ ἄκτιστη Χάρη τοῦ Θεοῦ.

(5) Ὅπως τό ζοῦμε στήν πραγματικότητα, ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἓνας θεῖος Ὄργανισμός, μέσα στόν ὁποῖο παίρνουμε ζωή, καί δέν εἶναι ἀνθρώπινη ὀργάνωση. Μιά ὀργάνωση προσπαθεῖ τί νά σοῦ πάρει καί πῶς νά πάρει καί σένα τόν ἴδιο, γιά νά σέ κάνει στέλεχος, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται καί ἀγωνιᾷ τί νά δώσει στά μέλη Της. Καί στήν ὀργάνωση δέν χωροῦν ὅλοι, παρά μόνο οἱ συμφωνοῦντες μέ τούς κανονισμούς της, ἐνῶ στήν Ἐκκλησία ἔχουν θέση ὅλοι οἱ βαπτισμένοι χριστιανοί, μαῦροι, ἄσπροι, μορφωμένοι καί ἀγράμματοι, δίκαιοι καί ἀμαρτωλοί.

Θά μπορούσαμε, βάσει τῶν πατερικῶν κειμένων, νά παραστήσουμε τήν Ἐκκλησία ὡς

ένα θεραπευτήριο, στό όποιο, μέ τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθαρίζονται οἱ ψυχές μας ἀπό τά πάθη καί θεραπεύονται. Τήν θεραπεία αὐτή τήν λέμε ἀγιότητα καί θέωση. Ὁ σκοπός τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἀγιότητα καί ἡ Ἐκκλησία μας, πραγματικά, ἔχει ἀγίους. Τό δέ πρόβλημα τῶν ἀθέων δέν εἶναι τόσο ὁ Θεός, πού ἐπιπόλαια μποροῦν νά ποῦν ὅτι δέν ὑπάρχει, ἀλλά τό πρόβλημα τους εἶναι οἱ ἅγιοι μέ τά τόσα ἅγια λείψανά τους, πού νικοῦν τήν φθορά καί θαυματουργοῦν.

Οἱ Προτεστάντες, ἐναντία πρός τήν Ἁγία Γραφή (βλ. Ἀποκ. 8, 3.4. Δ' Βασ. 13,21) καί τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ζωντανή πραγματικότητα, ἀρνοῦνται τοὺς ἀγίους καί τά θαύματά τους, ἀπορρίπτοντες ἔτσι τό «καθ' ὁμοίωσιν», τόν σκοπό γιά τόν όποιο πλάστηκε ὁ ἄνθρωπος.

(6) Κατά μιά ἄλλη παράσταση ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ καί, ἀφοῦ γίνει πρῶτα ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, θά ἔρθει ὁ Νυμφίος Χριστός μέ τήν δεύτερη παρουσία Του γιά νά παραλάβει τήν Νύμφη του Ἐκκλησία στήν ἐπουράνια Βασιλεία του. Ἀκατήχητοι καί δεισιδαίμονες χριστιανοί ἐρμηνεύουν διαφορετικά τήν δεύτερη τοῦ Χριστοῦ παρουσία καί δέν τήν παριστοῦν ποθητή, ἐνῶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό σύνθημα τῶν πρώτων χριστιανῶν ἦταν «Μαράν Ἀθά» (= Κύριε, ἔλα· Α' Κορ. 16,22). Καί ὁ πιστός, κατά ἓνα ὠραῖο τροπάριο, εὐχεταί τήν κάθαρση τῆς καρδιάς του καί τήν πλήρη ἀπόλαυση τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ «ἵνα – λέει – τάς δύο σκιρτῶν μεγαλύνω, Ἀγαθέ, παρουσίας Σου»!

Σύντομα, μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, θά παρουσιάσουμε καί μία δεύτερη, πλουσιώτερη ἐργασία περί τῆς Ὁρθόδοξης Πίστης μας μέ ἀναφορά καί πατερικῶν μαρτυριῶν.

- Παρακαλοῦμε ἐνισχύσατε τά καθημερινά Σισσίτια τῆς πυροπλήκτου Μητροπόλεως μας ἀποστέλλοντες τήν χρηματική σας βοήθεια στόν ὑπ' ἀριθμ. 33529654536 λογαριασμό τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.
- Ἀναγγέλλουμε ὅτι κάθε Παρασκευή ἀναρτοῦμε στήν ἱστοσελίδα τῆς Μητροπόλεως μας (www.imgortmeg.gr) ἓνα θεολογικό περιοδικό.
- Κάθε Τρίτη, ὥρα 12.15' ἕως 13.00', ὁμιλοῦμε στόν Ραδιοφωνικό Σταθμό τῆς Ἰ. Μ. Πειραιῶς (91,2 FM).

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ
Μηνιαία Ἐκδοση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Ὀκτώβριος 2009 – Τεύχος 34
Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Δημητσάνα 220 07 Κ.Τ. 8294
Ἐκδότης-Συντάκτης
Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας
Διευθυντής
Ἀρχμ. Ἰάκωβος Κανάκης
220 07 Δημητσάνα - Τηλ. 27950-31217
Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
Ἀρχμ. Γρηγόριος Κιούσης

